

[Formanden]

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forhandling om indenrigsministerens redegørelse af 18. november 1980:

Redegørelse om regeringens indvandrerpolitik.

(Redegørelse nr. III. Anmeldt 7/11 80. Redegørelsen givet 18/11 80. Meddelelse om forhandling 18/11 80).

Forhandling

Jytte Andersen (S):

Det danske samfund fik gennem 1960erne og i begyndelsen af 1970erne tilført menneskelige og kulturelle værdier igennem indvandringen af fremmed arbejdskraft. Vi fik mulighed for at bringe nye kulturelle dimensioner ind i vort samfund. Vi fik mulighed for en dialog imellem forskellige folkeslag og kulturer. Vi fik med andre ord chancen for at realisere vor internationale forståelse og solidaritet i vor egen hverdag. Betingelsen for, at denne chance kunne bruges, var og er naturligvis, at den danske befolkning er parat til at gribe den, at samfundet formår at åbne sig, og at både vi og indvandrerne formår at leve i gensidig respekt og forståelse.

Jeg indleder på den socialdemokratiske gruppes vegne med disse bemærkninger for dermed at understrege, at for socialdemokrater er indvandrerne andet og mere end problemer, der skal løses. De forskellige folkeslag, som mange indvandrergrupper repræsenterer, har tilført vort samfund menneskelige og kulturelle værdier.

Danmark er et velfærdssamfund, et samfund med en høj social og materiel velstand, et samfund, som er skabt i en tid med højkonjunktur og eksplosiv stigning i produktionen. Betingelsen for denne produktionsstigning og denne velstandsstigning var, at produktionsapparatet fik tilført den nødvendige arbejdskraft. Tilførslen af fremmed arbejdskraft var på det tidspunkt aldeles nødvendig for at opfylde kravet om økonomisk vækst. Garantien for velstandsudviklingen var med andre ord de mange indvandrere. De har nu i mange år bidraget med deres arbejde til vort samfund, og de har efter vor opfattelse både ret til og krav på at blive betragtet som ligeværdige borgere i samfundet.

Vi kan i dag konstatere, at flere og flere indvandrere ønsker varigt ophold i Danmark sammen med deres familier. Denne kendsgerning stiller os over for en række praktiske problemer, som vi politisk skal tage stilling til.

Den socialdemokratiske partikongres i september formulerede vore politiske krav til indvandrerpolitikken. Indvandrerne har efter vor opfattelse krav på at kunne leve en tryk og meningsfyldt tilværelse i Danmark, hvis de ønsker det. For en ordens skyld skal det slås fast, at ved indvandrere forstår vi udlændinge, som lovligt bosætter sig i landet. Den socialdemokratiske indvandrerpolitik har til formål at skabe ligestilling med danske borgere, både hvad angår rettigheder, og hvad angår pligter. Den må sikre, at indvandrerne optages og finder sig til rette i det danske samfund, ligesom indvandrere og danskere gensidigt må respektere hinandens kulturelle baggrund. Det er ikke et spørgsmål om, at indvandrerne skal blive danskere, men det er et spørgsmål om, at de hos os har muligheden for at bevare deres særpræg og identitet.

En betingelse for en tryk og meningsfyldt tilværelse er, at det enkelte menneske føler sig sikkert som individ i samfundet og føler at have betydning som borger i et demokrati. En væsentlig forudsætning for en tryk tilværelse er, at indvandrerne er sikre på at måtte blive i Danmark. Mange indvandrere føler i dag en usikkerhed. Om de føler denne usikkerhed med rette eller urette, er svært at vurdere, men under alle omstændigheder blæser der i dag så kolde vinde fra højrefløjen, at følelsen af usikkerhed er forståelig. For socialdemokratiet er retssikkerheden i virkeligheden nøglen til en vellykket tilpasning og integration. Derfor rejste partikongressen en række krav på retsområdet.

For det første forekommer det uheldigt, at alle sager vedrørende indvandrere behandles af en overvejende politimæssig instans. Som nævnt i ministerens redegørelse er indvandrere ikke mere kriminelle end danskere, men i og med, at så godt som alle sager vedrørende indvandrere behandles af en overvejende politimæssig instans, understøtter vi den fejlopfattelse, at de er det.

For det andet må det betragtes som uhenigtsmæssigt, at forhold af mere almen karakter, vurdering af boligforhold og samlivs-

[Jytte Andersen]

forhold osv., ikke behandles på en bredere basis.

For det tredje må det betragtes som stridende mod almindelig retsopfattelse, at en administrativ instans kan træffe afgørelse om udvisning.

Disse tre forhold er baggrunden for, at socialdemokratiets kongres rejste kravet om en styrkelse af indvandrenes retsstilling og om oprettelse af en civil instans og endelig et krav om, at udvisning kun bør ske ved grov kriminalitet.

Vi konstaterer med tilfredshed, at det af redegørelsen fremgår, at ministeren har fremskyndet fremmedlovudvalgets arbejde i spørgsmålet om domstolskontrol. Men det er med beklagelse, vi samtidig må konstatere, at spørgsmålet om et civilt organ ikke kan færdiggøres på grund af det omfattende arbejde på hele fremmedlovområdet. Selv om udvalget søger at fremskynde sit arbejde mest muligt, vil jeg dog gerne udtrykke et håb om, at spørgsmålet om et udlændingeråd el. lign. kan fremskyndes yderligere.

En væsentlig forudsætning for at kunne føle sig som ligeværdig borger er naturligvis, at man har mulighed for at øve indflydelse på det samfund, man lever i. Det lokale samfunds beslutninger har også betydning for indvandrenes hverdag. Kommunale faciliteter er indvandrerne også betalere til og brugere af. Det er derfor naturligt, at indvandrerne efter 3 års ophold bør have stemmeret og valgbarhed for herigennem også at kunne tage politisk og økonomisk ansvar.

Indvandrere og danskere må respektere hinandens kulturelle baggrund, hvis indvandrerpolitikken skal lykkes. Heri ligger en udfordring til hele vor informationsvirksomhed. Jeg vil gerne understrege, at jeg finder, at det er lige så vigtigt at bibringe danskere viden om de fremmede kulturer, som det er at bibringe indvandrere viden om det danske samfund. En gensidig tolerant holdning betinges ganske enkelt af viden. Dansk sprogkunnen og samfundsorientering er en betingelse for at kunne færdes og orientere sig. Dette stiller store krav til vores uddannelsessystem. Modsat stiller det også store krav til indvandrerne om at deltage i undervisningen.

Det er jo ingen hemmelighed, at indvandrere har et andet familie- og kulturmønster, et mønster, hvor manden spiller den dominerende rolle og kvinden efter vor opfattelse

lever en isoleret tilværelse. Vi finder, at det er nødvendigt at lægge pres på manden for at få ham til at forstå, at begge parter i familien skal lære dansk. Socialdemokratiets krav om ligestilling har i stor udstrækning vundet udbredelse i samfundet som helhed. Kravet er et udtryk for en opfattelse af, at alle mennesker er ligeværdige. Denne opfattelse gælder også for indvandrerkvinderne, som har krav på at blive betragtet som ligeværdige borgere i samfundet. Også indvandrerkvinderne har krav på en selvstændig placering, har krav på at kunne færdes frit og på lige fod med andre borgere. Derfor må de mandlige indvandrere forstå, at vi ikke kan acceptere, at en stor del af indvandrergruppen, nemlig kvinderne, reelt afskæres fra muligheden for at færdes med danskere som ligeværdige borgere.

Den mest udsatte og sårbare gruppe blandt indvandrerne er børnene og de unge. Vi har en særlig forpligtelse over for denne nye generation af danskere. Risikoen for, at børnene og de unge bliver tabere, er uhyggelig stor. Både de kulturelle forskelle og de sproglige barrierer udgør en fare for, at børnene ikke udvikler sig til velfungerende medborgere. Risikoen for, at denne nye generation vil komme til at udgøre et proletariat uden reelle muligheder for at skabe sig en rimelig tilværelse, er iøjnespringende.

Behovet for en særlig indsats på en række områder over for disse børn er stort. Spørgsmålet er, om vort system overhovedet kan klare denne opgave så godt, som vi gerne ville. Folkeskolen er den institution, som først og fremmest skal leve op til disse krav. En integration i det danske skolevæsen med respekt for deres egen kultur betinger, at både danskundervisningen og modersmålsundervisningen har kvalitet og lødighed. Både danskundervisningen og modersmålsundervisningen hviler i dag på en filosofi om, at børnene så hurtigt som muligt skal integreres i danske klasser, og at de samtidig har mulighed for at vedligeholde deres modersmål. Spørgsmålet er, om vi har fundet den rigtige balance, om vi har fundet den rigtige form og struktur, og om vi bruger ressourcerne til de fremmedsprogede elever godt nok.

Modtagelsesklasser har i dag 12 elever ved årets begyndelse og 15 timers undervisning som ugentligt minimum. Erfaringerne viser, at dels stiger antallet af elever i årets løb,

[Jytte Andersen]

dels har de 15 timer en tendens til at blive et maksimum, dels har klasserne en stor faglig og aldersmæssig spredning. Det er nok et stort spørgsmål, om børnene efter halvandet til to års ophold i disse klasser er tilstrækkelig godt rustet til at gå ind i danske klasser. Erfaringerne viser desværre ofte, at disse børn ikke har kunnet tilegne sig en begrebsverden, som de kan udvikle sig i og bygge videre på.

Modersmålsundervisningen gives i dag som et tilbud efter skoletid. Det bør efter vor opfattelse tilstræbes, at alle børn sikres en modersmålsundervisning, og at denne indtager en stærkere placering i skoleforløbet. Samtidig bør modtagelsesklasser systemet vurderes med henblik på en styrkelse, både med hensyn til færre elever, flere timer og længere forløb.

Hele vor skolestyrelseslov bygger på demokrati med stor vægt på forældreindflydelse. Skolenævnene har ansvar for børnenes undervisningsmaterialer, og dette ansvar bør også omfatte materialerne i modersmålsundervisningen.

Kommunerne har en væsentlig indflydelse på organiseringen af undervisningen af fremmedsprogede elever, og flere kommuner arbejder kontinuerligt med udviklingsarbejde og forsøg. Igangsætningen af disse mange forskellige forsøg viser, at der hersker mange forskellige opfattelser af, hvordan den rigtige sprogundervisning skal være. Det er et meget værdifuldt udviklingsarbejde, som ministeren bør følge nøje.

Indvandrere har som tidligere nævnt fremkaldt et behov for at træffe politiske beslutninger på forskellige områder. De kommuner, der har mange indvandrere, har først og fremmest måttet vise politisk mod, styrke og fantasi. Samtidig har disse kommuner haft en række udgifter, som andre kommuner ikke har haft, og i og med, at indvandrerne arbejdskraft er kommet hele det danske samfund til gode, er dette forhold urimeligt. Det er derfor glædeligt, at regeringen arbejder med en omlægning af finansieringen, så byrderne i mindre grad kommer til at påhvile de enkelte kommuner.

Lad mig afslutningsvis sige, at det er den socialdemokratiske gruppes håb, at både danskere og indvandrere vil forstå, at dette at leve i gensidig forståelse og respekt stiller krav om tolerance. Indvandrere udgør i dag

en dårligere stillet gruppe på mange områder, boligmæssigt, arbejdsmæssigt, socialt osv. Det er en gruppe mennesker, der på samme måde som andre mennesker i dette samfund har behov for solidaritet. Vi danskere har råd til solidaritet. Vi har trods krise råd til at vise socialt ansvar over for en stor gruppe mennesker, der lever under vanskelige vilkår, fordi vi ikke i tide har fået tilrettelagt nogle rammer for deres naturlige tilpasning i det danske samfund.

Brixtofte (V):

Indledningsvis vil jeg takke indenrigsministeren for en afbalanceret og saglig redegørelse for indvandrerpolitikken. Selv om der på enkelte konkrete punkter kan være uenighed imellem regeringen og venstre, er regeringen og venstre enige om målsætningen for indvandrerpolitikken, og der er også enighed om langt de fleste midler.

Det må nok erkendes, at der ikke er så meget nyt i redegørelsen set i forhold til statsministerens tale under forespørgselsdebatten i november sidste år. Venstres standpunkter har heller ikke ændret sig siden dengang, og jeg vil i dag prøve at undgå at gentage min tale fra november, ligesom jeg vil prøve at undgå at gentage de mange konkrete oplysninger, som er kommet frem i indenrigsministerens redegørelse.

Allerførst er det vigtigt at slå fast, hvad der er målsætningen for indvandrerpolitikken. Her er venstre og regeringen enige om, at indvandrerne bør sættes i stand til at klare sig i det danske samfund på lige fod med den øvrige befolkning. Denne målsætning står stort set hele folketinget bag, og derfor må det gøres klart, at hele den hetz, som yderliggående politikere med hr. Glistrup i spidsen har ført mod indvandrerne, ikke møder nogen form for sympati hos det store flertal i folketinget. Tværtimod tager man, herunder venstre, klart afstand fra de udtalelser, som hr. Glistrup har fremført om indvandrerne. Hr. Glistrup appellerer til de laveste instinkter i mennesket med sine usaglige angreb på indvandrerne.

Men hvordan nås målsætningen? Hvordan skal det lykkes at integrere indvandrerne i det danske samfund, samtidig med at vi skal respektere det kulturgrundlag, som mange af indvandrerne lever på? Det er så vanskelige

[Brixtofte]

spørgsmål, at indenrigsministeren har ret i at tale om cirkulens kvadratur. Vi må erkende, at vi ikke altid ligeligt kan tage begge hensyn. Der må vælges, og der må prioriteres imellem hensynet til integrationen og hensynet til respekten for den særlige kulturelle baggrund hos mange indvandrere.

Et eksempel er undervisningen i skolerne. På den ene side er det vigtigt, at børnene lærer dansk og dermed får mulighed for at få en dansk uddannelse, således at de bedre kan klare sig i det danske samfund. På den anden side er det vigtigt, at børnene kan vedligeholde deres eget sprog. Jeg kan godt se, at der kan være visse pædagogiske fordele ved at lære sit eget sprog først og derefter det danske sprog, men jeg tror ikke på, at der er nogen realistisk mulighed i Danmark for at gennemføre det. For det første er der så mange, mange forskellige sprog, at der vil blive stillet enorme krav til lærerpersonale og undervisningsmaterialer, som vi slet ikke ville kunne klare. For det andet vil det i praksis føre til, at en stor del af indvandrerleverne i en stor del af skoletiden ikke vil gå sammen med de andre danske skolebørn, og det vil ikke være heldigt, når vi ser på vores ønske om, at børnene bliver integreret i samfundet. Vi ved jo, at fællesskabet i skolen fører til fællesskab i fritiden, og hvis indvandrerbørnene delvis er isoleret i undervisningen, kan det være vanskeligt at få indvandrerbørnene integreret i f.eks. det lokale foreningsliv.

Endelig er der et tredje argument, som også fremføres af indenrigsministeren, og det er, at der for en stor del af indvandrerne vedkommende er tale om et hjemstavnsprog, der ikke er officielt anerkendt i det pågældende land, og her vil vi altså støde på en række praktiske og politiske problemer.

Venstre er derfor enig med regeringen i, at danskundervisning prioriteres højest, og at modersmålsundervisning som hidtil foregår fortrinsvis i fritiden, det vil sige ved siden af den egentlige undervisning. Men alene det at lære indvandrerne dansk, således at de kan klare sig, er en opgave, der i sig selv er forholdsvist dårligt løst i dag. Jeg må nok sige, at der er behov for en helt anderledes dynamisk indsats i undervisningsministeriet på dette område. Der findes efter min vurdering slet ikke tilstrækkelig vejledning i, hvorledes undervisningen skal finde sted. Der findes heller ikke tilstrækkeligt undervisningsmate-

riale. Så vidt jeg er informeret, i hvert fald af vores undervisere i modtagelsesklasserne i Farum kommune, findes der kun ét lærebogssystem – som er meget mangelfuldt. Derfor må man nok sige, at vi har behov for et initiativ fra undervisningsministerens side til at få skaffet bedre vejledning og bedre undervisningsmateriale. Selv med ihærdige og engagerede lærerkræfter kan det være vanskeligt, når man ikke har tilstrækkelig støtte fra undervisningsministeriet.

Venstre lægger også vægt på, at indsatsen for at lære de voksne dansk bliver forøget. Herunder er det ikke mindst vigtigt, at indvandrerkvinderne får tilbud, der sikrer, at også de kan klare sig i det danske samfund. Her må man igen efter vores opfattelse afveje hensynet til integrationen og hensynet til den kulturelle baggrund og samtidig prioritere hensynet til, at de pågældende kan klare sig i det samfund, som de er kommet til, højere, endda så højt, at man skal være forholdsvist aktiv for at påvirke de pågældende familier, selv om det måske kan fortolkes som en slags indblanding i deres familiemønstre.

Vedrørende indvandrerens retlige stilling vil vi i venstre, ligesom det er tilkendegivet fra indenrigsministerens side, afvente betænkninger og konkrete forslag fra fremmedlovudvalget. Venstre ønsker ikke på forhånd at binde sig til bestemte løsninger.

Hvad angår de sociale rettigheder, er venstre på linje med regeringen, og vi afventer således overenskomster med andre lande end de lande, der hidtil er indgået overenskomst med.

Venstre er enig i, at det er urimeligt at tale om, at indvandrerne i særlig grad skulle misbruge vores sociale ordninger. Vi ved, at der i mange tilfælde endda er tale om et mindre forbrug, f.eks. med hensyn til daginstitutioner. Men venstre er noget forundret over, at en del af statsministerens tale i november sidste år ikke er kommet med i indenrigsministerens redegørelse, og det er de særlige forhold omkring forsørgelseskontrakter. Disse regler har aldrig været tænkt benyttet, som det er tilfældet i dag, og her var der behov for den ændring af lovgivningen, som statsministeren bebudede sidste år i november. Venstre og andre partier er parate til at gennemføre det forslag, som skatteministeren lagde frem, dog med mindre rettelser. F.eks.

[Brixtofte]

synes vi, at skatteministeren i sin tid gik for vidt ved at tale om 6.000 kr. som højeste indskud. Vi ønsker at forhøje dette beløb, men vi ønsker at gennemføre de principper, som skatteministeren lagde frem på dette område. Jeg vil da godt spørge indenrigsministeren, hvorfor man ikke i denne redegørelse hører noget om dette forslag.

Indenrigsministeren bebuder en ændring i valgloven, hvorefter udlændinge, der har haft fast bopæl i Danmark i mindst 3 år, skal have valgret til kommunalbestyrelser og amtsråd, og dermed bebudes forslag om, at øvrige udlændinge stilles på samme måde som nordiske statsborgere. Det er venstres opfattelse, at regeringens forslag går for vidt. Venstre mener, at valgretten skal udvides, men at det skal ske inden for de fællesskaber, som vi deltager i, herunder inden for EF. Vi mener, at det er rigtigt, at vi har givet nordiske statsborgere stemmeret, fordi der er et nordisk fællesskab på så mange områder, og venstre vil også være parat til at give andre EF-borgere stemmeret i Danmark, såfremt det er en aftale inden for EF, og såfremt der er tale om gensidighed.

Må jeg afslutningsvis understrege, at det, at vi får indvandrere i et samfund, ikke bare skaber problemer. Indvandrere er også et positivt kulturelt bidrag til et samfund, og det er også et positivt bidrag til det danske samfund. I den kommune, hvor jeg selv er bosiddende, i Farum, er det således klart, at det kulturelle liv har fået tilført nye aktiviteter til glæde for hele befolkningen. Jeg kunne godt unde mange, herunder de mange skeptikere, at komme til en tyrkisk aften i Farum og opleve, hvorledes der kan være et meget menneskeligt og behageligt samvær mellem beboerne i kommunen og de nye beboere i kommunen.

Vi må erkende, at det at løse de problemer, som eksisterer, er en meget vanskelig opgave, men at det, der i sidste ende er afgørende, er, om vi har den rette holdning til problemerne, og det tror jeg at det store flertal i dette folketing har.

Dyremose (KF):

Også jeg vil gerne indlede med at takke indenrigsministeren for en redegørelse, der viser, at der i debatten om indvandrerens forhold er mange nuancer, som vi skal tage

stilling til. Indvandrerens problemer kan ikke løses ved hjælp af store armbevægelser og firkantede synspunkter, og det er mit håb, at debatten i dag må blive præget af denne kendsgerning.

Ministeren sagde i sin indledning:

»... at der hidtil i folketinget har været en ganske høj grad af enighed om det principielle, langsigtede mål for den danske indvandrerpolitik. Hovedsigtet er, at de udenlandske statsborgere, som har søgt her til landet, og som ønsker at forblive her, efterhånden bør sættes i stand til at klare sig i det danske samfund på lige fod med den øvrige befolkning.«

Eller sagt med andre ord: indvandrerne skal have de samme muligheder som danskerne, og de skal kunne integreres i det danske samfund, hvis de ønsker det. Det er vort håb, at der også i fremtiden kan skabes bred politisk opbakning bag en sådan holdning.

Udviklingen har imidlertid vist, at det er meget vanskeligt at integrere indvandrere fra tredjelande, dvs. lande uden for Norden og EF. Når hertil kommer, at vi siden 1973 har haft en vedvarende høj arbejdsløshed, så er der god grund til at acceptere regeringens synspunkt om at opretholde det gæstearbejdstop, der blev indført i 1973. Det kan vi altså støtte fra konservativ side, men det indebærer også, at vi accepterer den fri befolkningsudveksling i EF og Norden, og at vi også fortsat er villige til at modtage politiske og religiøse flygtninge af humanistiske grunde.

I denne sammenhæng må vi desværre erkende, at det ofte er meget vanskeligt at integrere familier med rod i kulturer, som er meget afvigende fra den danske. Da dette kan føre til tragedier for de pågældende familier, og da vi omvendt har mange eksempler på, at adoptivbørn fra fjerne lande klarer sig godt i Danmark, finder vi, at det må overvejes, om Danmark ikke i internationale forhandlinger om flygtningeproblemerne i højere grad skulle koncentrere sig om at modtage flygtningebørn, der ikke har familie, og tilstræbe, at de voksne familier søges tilpasset kulturer, der minder så meget som muligt om deres oprindelige kultur. Vi har et indtryk af, at de implicerede hjælpeorganisationer er interesserede i en sådan løsning.

Vi finder også, at det fortsat er rimeligt at bringe adskilte familier fra tredjelandene

[Dyremose]

sammen. Vi har en fornemmelse af, at der er sket en kraftig tilvækst i denne befolkningsgruppe i de sidste 5 år. Det kan måske skyldes den meget høje fødselshyppighed, som er en del af de fleste tredjelandes tradition, men jeg vil alligevel stille ministeren to spørgsmål.

For det første: hvad er væksten i antal personer fra tredjelande fra f.eks. 1975 til i dag?

Og for det andet: hvilke regler bliver anvendt i praksis, når man skal afklare familiesamhørigheden?

De indvandrere, der er kommet til Danmark i henhold til de gældende regler, skal selvsagt på arbejdsmarkedet og i det sociale system behandles på lige fod med danskerne, i det omfang dette er muligt, men de skal på den anden side ikke have en økonomisk fortrinsstilling i forhold til deres danske medborgere.

Det synspunkt er baggrunden for det konservative lovforslag, som blev anmeldt i tirsdags, og som vi havde håbet var kommet igennem trykkeriet til i dag, men som desværre ikke er kommet. Det er et lovforslag, hvormed vi ønsker at fjerne muligheden for at tegne forsørgelseskontrakter for personer, der ikke er skattepligtige i Danmark. Jeg vil i denne sammenhæng gerne understrege, at der ikke er tale om nogen form for diskrimination i dette forslag, idet også danske statsborgere, der flytter til andre lande, vil blive sidestillet med f. eks. indvandrernes familie.

I debatten for et år siden sagde statsministeren om forsørgelseskontrakterne – jeg citerer fra sp. 700 i Folketingstidende 1979–80 (2. samling):

»Administrationen af disse regler har i de senere år voldt ganske store problemer, ikke mindst af kontrolmæssig karakter. Problemerne opstår især i de tilfælde, hvor der er tale om underholdsydelser til modtagere i udlandet. Forskellige udvalg og arbejdsgrupper har undersøgt de administrative vanskeligheder, reglerne medfører. Undersøgelserne har i alle tilfælde ført til den konklusion, at de gældende regler om fradrag for løbende ydelser i henhold til forsørgelseskontrakter bør ændres.«

Statsministeren fortsatte på et senere tidspunkt i debatten – sp. 771:

»... at det er noget, der uundgåeligt er blevet et problem i det danske samfund, at

fremmedarbejderne har disse fradrag. Må jeg give et tænkt eksempel. Hvis der står to arbejdere på den samme arbejdsplads – den ene er altså dansker, og den anden kommer fra tredjelændene – så kommer man uundgåeligt i den situation, at den ene ingen fradrag har eller kun meget begrænset har ret til fradrag, medens den anden sender måske ret betydelige beløb hjem og kan fradrage dem på selvangivelsen. Hvis der så opstår en tvivl om, hvorvidt det er fuldt berettiget med disse penge, der sendes hjem, bliver det et problem, og så er det et problem, som regeringen har pligt til at undersøge. Hvorfor? Ja, netop for at der ikke skal være bestemmelser i vores skattesystem, som kan give anledning til en sådan grad af utilfredshed med tilstedeværelsen af gæstearbejdere i dette land, at man i virkeligheden ikke kan få den integration fremmet, som man gerne vil have fremmet.«

Disse meget stærke bemærkninger fra statsministeren blev fulgt op af den socialdemokratiske ordfører, hr. Ole Espersen, som i sp. 712 sagde, at en del af kritikken mod fradragene utvivlsomt også har været berettiget.

På denne baggrund – med disse stærke bemærkninger fra regeringen og fra socialdemokratiet – er det yderst mærkværdigt, at indenrigsministeren i sin ellers saglige redegørelse overhovedet ikke kom ind på denne problemkreds. Jeg efterlyser derfor, at indenrigsministeren i dag vil beskæftige sig med dette spørgsmål.

Medens vi på det økonomiske, arbejdsmæssige og sociale område finder der bør ske en ligestilling mellem danskere og indvandrere, er det nødvendigt med en positiv særbehandling af indvandrerne på uddannelsesområdet. Hvis det skal lykkes at integrere de indvandrere, der ønsker at blive i Danmark, er det meget vigtigt, at de lærer at forstå og tale dansk, og specielt er det vigtigt, at børnene gør det.

I spørgsmålet om modersmålsundervisningen er vi i den konservative folketingsgruppe usikre på, hvad der er bedst. Denne usikkerhed deler vi tilsyneladende med eksperterne. På den ene side taler det til fordel for modersmålsundervisningen, at det giver indvandrerne mulighed for at vende tilbage til deres hjemland, hvis de ønsker det. På den anden side kan modersmålsundervisningen modvirke integrationen af dem, der ønsker at blive

[Dyremose]

her, samtidig med at det vil være fantastisk dyrt at undervise i de 150–200 sprog, der efterhånden er repræsenteret i Danmark.

Man kunne i denne sammenhæng, uden at det skal overfortolkes, stille det forsigtige spørgsmål, om der i andre lande er en udbredt modersmålsundervisning, og om der i lande, hvor der er danske indvandrere, er undervisning i dansk. Hvis der er en sådan modersmålsundervisning, hvordan er den så organiseret og finansieret, og hvad er resultaterne? Jeg håber, at indenrigsministeren vil beskæftige sig lidt med de udenlandske erfaringer i sin replik i dag.

Indenrigsministeren kom i sin redegørelse ind på problemerne omkring indpasning i det danske samfundsliv og fastholdelsen af den oprindelige kultur. Ministeren sagde bl. a. – jeg citerer fra ministerens redegørelse:

»Et eksempel på kultursammenstød oplever vi i forbindelse med et dansk ønske om at give piger og drenge, kvinder og mænd, lige muligheder i uddannelsessystemet, på arbejdsmarkedet og i samfundslivet. Nogle indvandrere holder i overensstemmelse med deres traditioner pigerne væk fra skole fra 12 års alderen og oplærer dem til at arbejde inden for hjemmets rammer med at passe mindre søskende og udføre husligt arbejde. Nogle voksne kvinder kommer til Danmark oplært til arbejde i hjem og måske i en landbedrift, men i mange tilfælde uden at kunne læse og skrive deres hjemlands skriftsprog. På det danske arbejdsmarked og i det danske samfundsliv, f. eks. som forbrugere og som vælgere, er disse piger og kvinder afskåret fra at få de samme muligheder, som deres mandlige landsmænd får i det danske samfund.«

Og ministeren sagde senere:

»Det er indlysende, at kendskab til dansk sprog er en afgørende forudsætning for, at tilpasningen til det danske samfund kan lykkes.«

Den konservative skepsis over for at give indvandrerne stemmeret til kommunalvalgene kan simpelt hen ikke udtrykkes bedre, end det her er gjort af indenrigsministeren i redegørelsen.

Vi finder, at stemmeretten bør hænge sammen med ønsket om vedvarende tilknytning til det danske samfund og med et kendskab til samfundsforholdene, hvilket igen forudsætter kendskab til det danske sprog. Disse

krav opfyldes af den del af indvandrerne, der søger og får dansk indfødsret, og vi finder derfor, at indfødsretten og stemmeretten bør være sammenknyttede.

Spørgsmålet om gensidig stemmeret for EF-borgere i de respektive EF-lande har gennem længere tid været genstand for diskussion i EF, indtil nu uden resultat. Vi finder ikke, at der er nogen speciel, presserende grund til, at vi i Danmark forhaster os i forhold til vore EF-partnere. Vi finder derfor, at spørgsmålet om ændring af valgloven bør udskydes indtil videre.

Da der imidlertid er behov for en udbygning af danskernes kendskab til indvandrerne og indvandrerens kendskab til Danmark, vil vi i stedet foreslå, at der i kommuner med mange indvandrere etableres et eller flere kontaktudvalg mellem lokalpolitikere, embedsmænd og indvandrerens organisationer. Herved undgås også en kunstig 3 års grænse for indvandrerens tilknytning til det danske samfund.

På landsplan har det konservative folkeparti tidligere udtrykt behovet for, at ansvaret for indvandrerpolitikken må koncentreres hos én minister, således at indvandrerne ved, hvem de skal henvende sig til.

Dette er tidligere blevet afvist af regeringen, men vi ser i indenrigsministerens formuleringer omkring fremmedlovudvalgets kommissorium vedrørende væsentlige spørgsmål af organisatorisk art en vis bevægelse i retning af forståelse for behovet for en klar, central ansvarsplacering. Vi tror og håber derfor, at regeringen i en ikke alt for fjern fremtid vil forstå, at indvandrerne vil være bedst tjent med en klar ansvarsplacering hos en enkelt koordinerende minister.

En væsentlig del af den indvandrerpolitik, som folketinget skal forme, omhandler opholds- og arbejdstilladelser og regler for udvisning. Der er for mig ingen tvivl om, at der bør udvises den allerstørste tilbageholdenhed med fremover at meddele opholds- og arbejdstilladelse til personer, der kommer fra fjerne lande og fra kulturer, der er helt afvigende fra vor.

Der er heller ingen tvivl om, at der bør fastlægges bedre retningslinjer for udvisning af personer, der har opholdt sig her i landet. De regler, vi har haft indtil nu, har ikke været gode nok, og meget har været overladt til

[Dyremose]

et administrativt skøn. Vi vil altså arbejde positivt med på en forbedring af disse regler.

Afslutningsvis vil jeg gerne gentage, at det er vanskeligt både at tilgodese samfundsliv og hensynet til den kultur, indvandrerne bringer med sig. Det er derfor vigtigt, at diskussionen om indvandrerens forhold gennemføres i en rolig atmosfære, og uden at enkeltgrupper forsøger at slå politisk mønt af indvandrerens situation.

Der er behov for løsninger, som forhåbentlig kan gennemføres af brede politiske flertal, og der er behov for, at partierne kan være uenige om enkelte punkter i den samlede politik, uden at de af den grund beskyldes for at ville diskriminere den ene gruppe til fordel for den anden.

Hvis vi kan gennemføre diskussionen i dag med en sådan gensidig respekt for hinandens synspunkt, kan vi i stedet for kolde vinde tale om varme bidrag til at få løst de store problemer, som indvandrerne har i det danske samfund.

Knud Lind (FP):

Indledningsvis vil jeg takke ministeren for den lange, pæne redegørelse, ministeren har afleveret vedrørende regeringens intentioner med hensyn til indvandrerpolitik.

Jeg kan være enig med ministeren i hovedsigtet, at de udenlandske statsborgere, som har søgt her til landet, og som ønsker at forblive her, efterhånden bør komme til at klare sig i det danske samfund på lige fod med den øvrige befolkning, hvis og når de har fået dansk statsborgerskab.

Spørgsmålet er så, hvem der skal betale for dette. Skal det være den danske stat, eller skal det være den pågældende indvandrer?

Vi mener, de selv bør betale. Det samme må danskere, som opholder sig udenlands.

Som vilkårene er i dag, er det staten, som betaler for den indvandrerpolitik, som i realiteten eksisterer, idet fastboende udenlandske statsborgere på lige fod med danske har ret til en række sociale ydelser i henhold til bistandsloven, hvor der står, at enhver har ret til hjælp. »Enhver« dækker også her i landet boende udenlandske statsborgere.

Ifølge ministeren har vi ca. 100.000 fastboende udenlandske statsborgere. Det svarer til 2 pct. af landets befolkning. Af disse 100.000

personer er 20 pct. ledige og får altså tilskud via de offentlige kasser.

Den årlige indvandring af udenlandske statsborgere udgør, jfr. ministerens redegørelse, ca. 8.000 personer, hvoraf ca. 3.500 kommer fra de såkaldte tredjelande, f. eks. Tyrkiet, Pakistan m.v.

Når man tager i betragtning, at 20 pct. af de indvandrere, der kommer, ikke har arbejde, må man spørge ministeren, hvad årsagen er til, at man ikke i højere grad gør brug af bistandslovens § 4, hvor der står følgende:

»Bliver der behov for vedvarende hjælp til forsørgelse af en person, der ikke har dansk indfødsret eller ret til hjælp i medfør af § 3, afgør socialministeren eller den myndighed, ministeren giver bemyndigelse hertil, om pågældende skal hjemsendes.«

Denne paragraf vil i realiteten sige, at hvis man skønner, at pågældendes ophold kunne blive af længere varighed og f.eks. medføre bistandshjælp og dermed ville koste mere end hjemrejseudgifterne, kan ministeren beslutte, at pågældende skal sendes til sit hjemland.

Af de ca. 8.000 personer, som kommer hvert år, er 3.500 altså fra tredjelande, f.eks. fra Pakistan og Tyrkiet. I den forbindelse vil jeg nævne, at det er mit indtryk, at en stor del af denne indvandring fra tredjelande ville ophøre, såfremt man lagde et loft over forsørgelseskontrakterne, f.eks. 6.000 kr., eller helt fjernede dem.

Jeg vil i den forbindelse spørge ministeren, hvor mange forsørgelseskontrakter der bliver tegnet årligt af udenlandske statsborgere og til hvor store beløb i alt.

Hvilke garantier har de danske myndigheder for, at de oplysninger, de får fra f.eks. Pakistan desangående, er rigtige?

Jeg vil også stille det konkrete spørgsmål til ministeren, om han kan oplyse, hvor mange sager fremmedpolitiet har haft angående urigtige eller fiktive fødselsattester.

Jeg er også bekendt med, at der i nogle tilfælde foregår den trafik, at man sender forsørgelseskontrakter til en ikke-eksisterende adresse i sit hjemland og derefter får penge sendt retur til Danmark. Man kunne tænke sig, at de overskydende penge fra de såkaldte fiktive forsørgelseskontrakter blev brugt til narkotikaindkøb eller til finansiering af samme.

[Knud Lind]

Jeg vil i øvrigt nævne, at man i Tyskland pr. 1. oktober 1980 indførte visumtvang for f.eks. tyrkiske statsborgere, idet man i Tyskland har erkendt de økonomiske problemer, der vitterlig er i forbindelse med arbejds- og opholdstilladelser m.v. til udenlandske statsborgere.

Jeg vil også spørge ministeren, om det er korrekt, at tyrkiske statsborgere kan få børnepenge sendt til Tyrkiet, når de blot har fremvist deres børn for de danske myndigheder. Jeg vil i denne forbindelse bede ministeren svare på, hvor mange sager fremmedpolitiet har liggende angående fiktive fødselsattester fra andre nationer.

Et af de problemer, man i øvrigt peger på som et EF-problem vedrørende udenlandske statsborgere fra tredjelande, er, at disse mennesker i dag rejser ind i EF via England.

Jeg vil også sætte spørgsmålstegn ved, hvor mange der i virkeligheden er politiske flygtninge. Havde man sagt, at de var økonomiske flygtninge, og at det var deres hjemlands økonomi, der bevægede dem til at rejse til Europas socialt mest ydende land, havde man været nærmere sandheden. Det er så et spørgsmål, om man burde ændre det punkt via politiske flygtninge.

Indvandrerstoppet bør selvfølgelig fortsætte, og reglerne om sociale forsørgelsesordninger bør skærpes.

Jeg vil i øvrigt spørge ministeren, hvor mange statsborgere der kommer til Danmark fra tredjelande med britisk statsborgerskab, dvs. med britisk pas?

I forbindelse med uddannelse og skolegang for unge udenlandske statsborgere vil jeg spørge ministeren, hvor mange sager man har haft angående unge indvandrere, som af deres forældre er holdt borte fra den almindelige skolegang.

Det er mit indtryk, at fremmedpolitiet har gjort et virkelig godt stykke arbejde efter de givne regler. Selv om fremmedpolitiet til tider er blevet skældt ud for at køre for hårdt frem, er det mit indtryk, at man loyalt har arbejdet efter de regler, som folketinget og justitsministeren har afstukket.

Jeg vil da spørge ministeren, om han ikke er enig med mig – om ikke i andet, så i dette enkelte punkt – idet jeg må tage afstand fra den hetz, som visse politikere har ført mod fremmedpolitiet. Man har ligefrem gjort fremmedpolitiet til sit levebrød, og man har

haft det som speciale. Jeg skal ikke nævne navne, for så bliver hr. Bernhard Baunsgaard nok ked af det.

Ministeren siger i sin redegørelse angående undervisning:

»... men undervisningen må også indeholde tilbud til dem, der fortsat har en forventning om at vende tilbage til det land, de kom fra.«

Mener ministeren dermed, at Danmark skal overtage undervisningspligten for andre landes statsborgere? Kan ministeren i øvrigt give et eksempel på, at andre lande, f.eks. tredjelande, har lignende undervisning for danske statsborgere, der ønsker at vende hjem til Danmark efter et ophold i et tredjeland?

Fremskridtspartiet kan ikke gå ind for ministerens tanker om valget for udlændinge til de kommunale valg efter blot 3 års ophold. Det tager en udlænding 7 år at få dansk indfødsret efter de generelle retningslinjer. Ministerens forslag virker unaturligt og kunne i visse internationale politiske kritesituationer være en lille smule uheldigt. I henhold til § 29 i grundloven har kun borgere med dansk indfødsret og fast bopæl stemmeret til folketingsvalg.

Indenrigsministeren har i et brev af gårs dato erkendt, at det i realiteten kan hænde, at en udenlandsk statsborger trods narkokriminalitet kan få indfødsret.

Jeg vil sige i den forbindelse, at den, der overvinder sig selv, er større end den, der indtager en stad. Jeg vil gerne på dette punkt lovprise ministeren. Det er så sjældent, at en minister erkender at have taget fejl. Jeg ville blot gerne have haft den erkendelse her fra talerstolen på et noget tidligere tidspunkt. Men alligevel: jeg vil håbe, at jeg i hvert fald selv vil kunne leve op til det, ministeren her har gjort. Han har erkendt en fejltagelse. Blot ministerens kolleger ville gå hen og gøre ligeså!

Jeg ville også gerne – når vi taler om indvandrere – komme lidt ind på indfødsretsudvalgets arbejdsmetoder.

Vi har haft diskussion om ligestilling i Danmark, og jeg har stillet et spørgsmål til ministeren. Det er stillet til på onsdag, men vi kunne muligvis komme ind på besvarelsen nu. Det drejer sig om den kvindechauvinistiske måde, man kører frem på i indfødsretsudvalget. En dansk gift udenlandsk statsbor-

[Knud Lind]

ger skal bruge 6 år for at få dansk indfødsret, men hvis man er af kvindeskønnet, kan man klare sig med 1½ år. Man har talt så meget om mandshauvinisme. Her har vi et oplagt eksempel på kvindechauvinisme.

Hr. Brixtofte ville forsøge at skyde fremskridtspartiet nogle ting i skoene. Jeg vil gerne sige, at også vi ser med velvilje på de udenlandske statsborgere, men vi mener, at de regler, som man giver indfødsret efter, er for tilfældige.

Vi mener også, at man muligvis kunne overveje tanken om at lave en domstolsprøvelse af de sager, der angår fremmedpolitiet. Men da man efter mit skøn indtil nu har gjort et godt arbejde fra fremmedpolitikens side, mener vi ikke, at tidspunktet er inde nu.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Hr. Knud Lind havde et langt afsnit om misbrug af forsørgelseskontrakter.

Det er de mest gennemkontrollerede fradrag, der overhovedet findes. De kontrolleres på alle leder og kanter, og man gør alt, hvad man kan, for at forhindre misbrug, hvad man desværre ikke gør med de fleste andre skattefradrag her i landet. Selvfølgelig er der forekommet et par tilfælde, og så er folk blevet straffet overordentlig hårdt.

Men hr. Knud Lind nøjes ikke med at stille spørgsmål om omfanget af misbruget. Han sagde adskillige gange og med hensyn til forskellige slags misbrug, at han var bekendt med, at der foregik det og det og det misbrug. Jeg ved ikke af, fra fremskridtspartiet eller hr. Knud Lind nogen sinde har søgt oplysning om de ting. Det har vi andre vist stort set haft monopol på. Alt, hvad vi har kunnet få af oplysninger, som vi har lovlig adgang til, fra skattedepartementet og andre steder fra, fra tilsynet med udlændinge, som ikke må registrere de her ting, viser, at det ikke er rigtigt. Det er gennemtvunget i skatteudvalget i sidste samling i forbindelse med regeringsforlaget, alt om provenuet og eventuelt misbrug osv., og det dementerer alt sammen fuldstændig hr. Knud Linds påstande.

Jeg vil godt spørge hr. Knud Lind: hvorfra har han sit kendskab til, at der foregår misbrug på de her områder, som han gentog en 3-4 gange heroppefra?

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

I fortsættelse af denne sag vil jeg gerne bede ministeren bekræfte den oplysning, som skatte- og afgiftsudvalget fik: at fradragene for indvandrere ikke i gennemsnit var stort forskellige fra de fradrag, som danskere havde med samme beskæftigelse og fra samme sociale lag.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Hvis hr. Wilhelm havde fulgt lidt med i fjernsynet, ville hr. Wilhelm bl.a. have set en TV-udsendelse, hvor en skatteekspert talte om netop disse problemer.

Jeg vil da gerne, da vi nu ligesom skærper knivene lidt, spørge ministeren: er det korrekt, at fremmedpolitiet har en mand udsendt til Pakistan næsten konstant?

Ebba Strange (SF):

Jeg kunne også godt have lyst til at kommentere nogle af hr. Knud Linds betragtninger, men det skal jeg gemme til anden runde. Ellers når jeg ikke at sige det, jeg gerne vil.

Det er i dag præcis et år siden, vi sidst i folketinget drøftede indvandrernes forhold, og indenrigsministeren har ret i, at der er ikke sket ret meget på området siden. Men forhåbentlig sker der noget snart. Jeg siger det, fordi SFs indstilling til hele indvandrerproblematikken er den samme i år, som den var for et år siden. Så hvis man vil have uddybet noget af det, jeg siger i dag, kan man slå op i forhandlingerne fra i fjor.

Derfor vil jeg efter nogle generelle indledende bemærkninger lidt mere konkret tage fat på de spørgsmål, indenrigsministerens redegørelse rejser.

Først vil jeg erklære, at jeg er enig i, at det, vi skal koncentrere os om, er de etniske grupper, der har de største problemer i Danmark, nemlig dem, der kommer fra andre lande end EF og de nordiske lande. På grund af udseende, sprogforskelle og kulturforskelle er det hovedsagelig disse grupper, der udsættes for direkte diskrimination af nogle danskere, og som lever usikkert på grund af den udvisningsmulighed, de har hængende over hovedet. Det er dem, der har

[Ebba Strange]

de vanskeligste arbejdsmæssige og sociale forhold.

Mit udgangspunkt er, at vi skal være glade for de udlændinge, der vil bo i Danmark. Jeg har med tilfredshed lyttet til, at flere andre ordførere har givet udtryk for det samme. Det skal vi, uanset om de har tænkt sig at blive boende her i kortere eller i længere tid. Vi skal lære at betragte det som en berigelse af vores egen kultur, at vi har mulighed for at lære andre kulturskikke at kende, andre sange, andre danse, andre madvaner, andre måder at opfatte tilværelsen på.

I virkeligheden synes jeg, det er lidt trist, at vi må have et indvandrerstop. Men der er ikke fra SFs side planer om at stille forslag om at ophæve det. Vi er tilfredse med familiesammenførselsreglerne, men vi erkender, at så længe den økonomiske og beskæftigelsesmæssige situation i landet er, som den er, så vil det ikke gavne nogen at ophæve indvandrerstoppet, hverken dem, der skulle have lyst til at rejse hertil, eller de danske arbejdere.

Men vi må i det mindste gøre, hvad vi kan, for at give de mennesker, der bor her, så gode muligheder, som det lader sig gøre. Det drejer sig rundt regnet om 50.000 mennesker, og vi vender os fra SFs side mod, at netop disse mennesker i så høj grad skal bære arbejdsløshedens og den økonomiske krisens byrder.

I debatten i fjor var jeg i en lille disput med statsministeren om, hvorvidt det var ønskeligt, at indvandrerne gjorde rede for, om de ønskede at blive her eller ej. Jeg synes städig væk ikke, det er afgørende. Der er så meget, der kan ændre sig, både her i landet og i deres hjemland, og det kan være med til at ændre en beslutning, som man én gang har truffet, uanset om den beslutning oprindeligt gik ud på, at nu ville man slå sig ned her og blive her, eller den gik ud på, at man ville se at komme hjem ved først givne lejlighed. Vi må tage udgangspunkt i, at de mennesker, de familier, de er her, de bor her, de lever her, og de ønsker at være her, og det er op til dem selv, hvor længe eller hvor kort de vil være her.

Indenrigsministeren taler en hel del om tilpasning under hensyntagen til disse menneskers særlige kulturbaggrund. Måske er vi enige. Det kommer lidt an på, hvad vi lægger i ordene. Der bliver jo brugt mange ord: in-

tegration og tilpasning og assimilation og sådan noget. Jeg vil godt slå fast, at efter SFs mening skal indvandrerne have alle de samme muligheder, som vi danskere har. Men – og det er egentlig til hr. Dyremose – derudover skal de have særlige muligheder for at dyrke og vedligeholde deres egne kulturelle aktiviteter.

Ligestilling opnås ikke altid ved lige behandling. Der skal ofte særbehandling til for at opnå ligestilling, og det gælder netop disse grupper i meget høj grad.

Derfor vil jeg gerne foreslå ministeren, at han retter opfordring til de kommuner, hvor der bor grupper af bestemte nationaliteter, om, at disse får mulighed for at få huse stillet til rådighed, som de kan samles i og invitere os andre til, sådan at de kan have et sted, hvor de kan slappe af fra presset fra den kultur, de færdes i til hverdag, hvor de kan udvikle deres egen, og hvor de sammen kan diskutere de problemer, som de støder på i deres hverdag. Vi kender modellen fra grønlænderhuse forskellige steder, og jeg ved, at jugoslaverne har et sådant hus i Silkeborg, som de er meget glade for. Det kan være, det findes andre steder i landet, det ved jeg ikke, men vi mener i hvert fald fra SFs side, at det er en god ting de steder, hvor det findes. Og vi mener, at kommunerne må forpligtes til at opfylde ønskerne om at få et sådant hus, hvis de udtrykkes.

Jeg er enig med ministeren i, at et godt miljø for indvandrere ikke skabes gennem love og regler alene. Men det er lovene og reglerne, der skal danne rammerne om det fælles liv, indvandrerne ønsker at leve her i landet med sig selv og med os andre.

Indenrigsministeren peger på, at væksten af udlændinge årligt udgør mellem 1.500 og 2.000. En del af disse må naturligt være børn, der bliver født her i landet. Alt i alt har jeg set, at der er ca. 17.000 børn mellem 0 og 6 år, der tilhører fremmede grupper. Jeg tror, det er fantastisk vigtigt, at vi interesserer os meget for disse yngste børn, så de kan få en mulighed for at lære både den danske virkelighed og deres egen kultur at kende. Men forudsætningen herfor er en bevidst daginstitutionspolitik over for disse grupper, og her må vi igen appellere til kommunerne og samarbejde med kommunerne.

Mange indvandrerfamilier er af forståelige grunde fremmede over for danske vuggestuer

[Ebba Strange]

og børnehaver. Men jeg ved, at der findes institutioner, hvor man bevidst har udviklet nogle modeller, der er egnede for netop disse børn. Der er nogle forudsætninger, der er vigtige, for at opholdene skal være gavnlige for børnene. Forældrene – ikke mindst mødrene – skal føle sig trygge. Man skal tage imod dem på deres egne betingelser, og børnene skal ikke være der længere hver dag, end familien finder passende og nødvendigt. Der skal helst i den samme institution være grupper af børn af samme nationalitet, og der skal også helst være en voksen eller to, meget gerne fundet i forældre kredsen eller i kredsen af ældre søskende. Forældresamarbejdet skal tilrettelægges ud fra den forudsætning, at det er en tokulturinstitution, og det skal arbejdet med børnene også. Bliver småbørnsårene trygge og positive, mener jeg, der er skabt den bedste baggrund for en senere undervisning, både når det drejer sig om undervisning i modersmål og hjemlandskultur, og når det drejer sig om undervisning i dansk og danske skolefag.

Indvandernes boligsituation rejser problemet om ghettoer. Som indenrigsministeren peger på, ved vi, at der er en tendens til, at indvandrerne bosætter sig i de samme kvarterer. Herved adskiller de sig i øvrigt ikke meget fra danskere, for om vi bor på Vesterbro eller i Gentofte, det har jo også meget med vores sociale status at gøre. Indvandrerne hører for langt størstepartens vedkommende til blandt lavstatusgrupperne, og derfor bor de, hvor der er billigst at bo, og hvor lavstatusgrupperne i øvrigt bor. Men derudover søger de i nogen grad sammen for at finde den tryghed, der er i at bo sammen med nogle, man har kulturfællesskab med. Jeg tror, vi skal være meget varsomme med at gribe ind i dette mønster.

Jeg vil ikke afvise, at det, en kommune som Albertslund har gjort, kan være rigtigt i visse tilfælde. Man forsøger at udtynde de enkelte kvarterer, sådan at man ikke får et enkelt kvarter, der kun er beboet af indvandrere, og et andet kvarter, der kun er beboet af danskere, hvis man erfarer, at det kan være med til at øge modsætningsforholdet, at beboelsesmønsteret er sådan. Men jeg mener, det er vigtigt, at når man gør sådan noget, så skal det gøres efter forhandling med indvandrerne selv.

I det hele taget vil jeg godt sige helt generelt angående alle de ting, jeg foreslår, og alle de ting, der i øvrigt bliver foreslået, at der er nu så mange indvandrere i Danmark, som kender til danske samfundsforhold, som behersker det danske sprog, og som har skabt forskellige former for organisation, at vi på ethvert niveau, hvor indvandrerpolitik skal tilrettelægges, både statsligt og kommunalt, skal gøre det efter forhandlinger med indvandrerne selv og deres organisationer.

Jeg er glad for, at indenrigsministeren en gang til har fået mulighed for at ramme en pæl gennem den fordom, der findes i dele af den danske befolkning, at indvandrerne skulle udgøre et særlig kriminelt element. Jeg er enig med ministere i, at i betragtning af den store arbejdsløshed og de dårlige boligforhold blandt indvandrerne er det påfaldende, at kriminaliteten er så lav, som den er. Det kunne tyde på, at der i indvandrergrupperne er nogle stærke normbånd, som binder mennesker tættere sammen, og som måske er det bedste værn imod, at unge mennesker starter en kriminel løbebane. Måske kunne vi andre lære lidt af det.

Når der nu årligt kun udvises 20–25 personer blandt de fastboende, som har været her mere end to år, kunne vi så ikke snart få en ny udvisningspraksis? Her vil jeg gerne efterlyse fremmedudvalgets arbejde netop med udvisningerne, som jo var en af grundene til, at udvalget overhovedet blev nedsat.

Vi vil gerne fra SFs side foreslå, at en lille smule kriminalitet må vi acceptere som prisen for, at mennesker, der ønsker at bo her, og som har boet her et par år, ikke risikere udvisning. Det vil lette de familietragedier, som mange af os kender konkrete eksempler på. Det vil lette det juridiske apparat på alle niveauer, og det vil lette fangernes usikkerhed, der ofte skyldes, at de ikke ved, om de er købt eller solgt, når de har udstået deres fængselsstraf.

Udvisning af folk, som gerne vil blive her, og som har tilknytning til landet, er en ekstra straf oven i den straf, de er idømt, og vi mener, den kun skal anvendes over for folk, der er her illegalt, eller som er her på besøg, eller over for folk, der er fastboende, men har begået så grove forbrydelser som spionage og grov narkohandel, og da skal det være et vilkår i dommen, så de ved, hvad de har i udsigt.

[Ebba Strange]

Ministeren nævner også nogle af de problemer, der er knyttet til pigeopdragelsen i nogle af de kulturer, som vi har fået repræsenteret i Danmark. Jeg vil gerne sige til en tidligere ordfører, at der jo også blandt indvandrerne er store kulturforskelle, og at det med den specielle pigeopdragelse jo ikke gælder alle indvandrergrupperne. Jeg ved, det er et svært problem at løse, og jeg mener, bl. a. den daginstitutionsmode, jeg skitserede, kan være med til at løse noget af det. I hvert fald er muligheden for, at disse kvinder kan mødes med danske kvinder i klubber eller i grupper, en god vej ud af deres isolation.

Med hensyn til danskundervisning for voksne mener vi, at der skal gives alle de nødvendige tilbud for ét køn ad gangen, for fælles undervisning og for undervisning i forbindelse med arbejdsplads og fagforening. Vi vil ikke risikere igen, at kvinder nægtes arbejde eller understøttelse, fordi de ikke taler dansk.

Jeg skal benytte lejligheden til at anbefale kommunerne, at den mulighed, der eksisterer for at lade et danskursus indgå i jobtilbudsordningen for langtidsledige, udnyttes.

Jeg vil også gerne takke ministeren, fordi han en gang til slår fast, at indvandrerne benytter det sociale system væsentligt mindre end danskerne, at der ikke er tale om misbrug af sociale ordninger. Det burde få os til at ophæve de restriktioner, der ligger for fastboende udlændinges ret til at bruge systemerne.

Til sidst er der nogle af de konkrete forslag, som jeg kort skal gøre rede for SFs stilning til.

SF vil gerne støtte, at indvandrerne får kommunal valgret. SF mener, at indvandrerne skal have særlige organer både på statsligt plan og på kommunalt plan, sådan at de har et bestemt sted at henvende sig med alle de problemer, de har med hensyn til læge og bistandskontor, og vi mener, der skal knyttes tolkebistand til disse kontorer.

Vi er tilfredse med, at regeringen vil overveje særlige tilskud til de kommuner, som har en del indvandrere boende. Vi tror, det er vigtigt, fordi indvandrerproblemet skal løses af os alle sammen og ikke af de kommuner, hvor indvandrerne tilfældigvis bor.

Med hensyn til de mere konkrete bud på nogle af de mere specielle områder kan jeg

henvise til, at vores ordførere på de forskellige områder tager ordet under debatten om venstresocialisternes forslag.

Jeg skal blot slutte med at sige, at jeg håber, debatten i dag ikke kun afføder en ny debat om et år, men afføder nogle konkrete handlinger fra regeringens og fra kommunernes side, sådan at indvandrerne kan få en opfattelse af, at de er velkomne i Danmark, og at den danske regering og det danske folketings ønsker at tilrettelægge nogle vilkår for dem, så de både kan udvikle deres egen kultur og få lejlighed til at indleve sig i den danske.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det, vi i dag drøfter i første omgang, er jo indenrigsministerens redegørelse, som vi fik forleden her i tinget.

Jeg ser i en omtale i Information for den 17. november 1980 af en udtalelse fra statsministeren, at tidspunktet for fremsættelsen af denne redegørelse, og at debatten finder sted i dag, intet som helst har at gøre med, at et parti her i folketings har fremsat en række forslag til folketingsbeslutninger, der også skal behandles i dag. Det kan man så tro på – hvis man kan. Helt overbevisende er det nu ikke. For hvad indeholder denne redegørelse fra indenrigsministeren? Er der noget afgørende nyt at meddele? Jeg må desværre fastslå, at det er der ikke. Det er en sober og på en række punkter klar gennemgang af den rådende tilstand, helt på linje med den redegørelse, vi fik fra statsministeren i november måned for et år siden.

Ja men havde der været mulighed for noget andet? Her vil jeg gerne knytte an til det, som fru Jytte Andersen, der er socialdemokratisk ordfører her, udtalte i Information for den 17. november 1980. Hun sagde til Information, at en væsentlig del af socialdemokratiets indvandrerpolicy kan gennemføres administrativt. Man må undskylde mig: hvorfor er det så ikke for længst sket? Det er alene afhængigt af, om de siddende indenrigs- og justitsministre har ønsket at bedre forholdene på dette område, påstår fru Jytte Andersen. Så kunne det være sket for længst.

Det gør det ikke mere troværdigt, at det er helt tilfældigt, at redegørelsen skal diskuteres samtidig med, at VS' forslag skal diskuteres.

[Bernhard Baunsgaard]

Jeg vil gerne føje til, at radikal indvandrerpolitik kan ikke klares på grundlag af administrative ændringer. Jeg er totalt uenig med fru Jytte Andersen i, at vi kan klare det bare ad administrativ vej. Der kan gøres meget, og det burde være gjort. Det burde have været sådan i dag, at indenrigsministeren kunne pege på, at der var sket nybrud på en række punkter. Men det er ikke tilstrækkeligt. Det lovgrundlag, vi har i Danmark for indvandrerpolitik, er for ringe. Der eksisterer ikke på dette område – for nu at henvise til ombudsmandens ord – en retstilstand, som det danske retssamfund kan være bekendt.

Jeg bør måske minde om allerede nu, at da Danmark søgte optagelse i EF, var en af de betingelser, som EF stillede, før Danmark kunne blive medlem, at der blev skabt et bedre grundlag for behandlingen af ikke-danske statsborgere. Det var ikke godt nok, det, der var, til, at vi kunne blive medlem af EF, og det er ikke væsentligt ændret siden. I 1972 vedtog folketinget det allermest nødvendige på området. Jeg understreger, at selve loven må ændres. Det udvalg, der i sin tid blev nedsat – bl. a. på grundlag af en debat, vi havde i forbindelse også med et spørgsmål fra min side her i salen så tidligt som i foråret 1977 – må fremskynde sit arbejde. Vi kan ikke blive ved med at vente.

Jeg skal senere i forbindelse med VS-forslagene vende tilbage til enkeltheder om dette lovgrundlag, men her understrege: vi må have et lovgrundlag, der fastslår de rettigheder, som en indvandrer har, og ikke nøjes med det, der i dag står i loven om udlændinges adgang til landet, hvor det karakteristiske er, at der står: udlændingen må ikke, han kan afvises, han risikerer at blive udvist, osv. osv. Der står bogstavelig talt intet om, hvilke rettigheder de har. Det er, ligesom om man har glemt, at det er mennesker, det drejer sig om; i hvert fald er det opfattelsen, at det er en slags andenklassens medborgere, som det gælder om at slippe af med hurtigst muligt og lempeligst muligt uden større ulejlighed.

Jeg vil gerne i den forbindelse derefter gå over til at behandle noget, som specielt kommer frem i redegørelsen. I begyndelsen af redegørelsen, i sin statistiske gennemgang af, hvad det er for et problem, det drejer sig om her, fastslår indenrigsministeren, at den årlige tilvækst i de senere år har været beskednen, og at væksten bl. a. skyldes familiesammen-

føringer. Jeg vil gerne stille ministeren det ganske konkrete spørgsmål: er det ikke muligt for ministeren at sørge for, at ansøgninger om familiesammenføringer behandles hurtigere, end det sker i dag? Man må jo desværre give de mennesker, der henvender sig til én, ret i, at det er uanstændigt, at det skal tage år, specielt når det sammenholdes med, at fremmedpolitiet efter anvisning fra ministeren stiller visse krav til disse mennesker, som ønsker at få deres familie herop, hvad der bør være muligt, og hvad der skal være muligt. Man stiller f. eks. krav til boligen. Undertiden stiller man sådanne krav til boligen, at ikke engang tilsvarende danske familier ville kunne have opfyldt disse boligkrav. Men all right, det gør man, og så skaffer fremmedarbejderen sig en bolig og betaler for den. Det er naturligvis en forholdsvis dyr bolig, han må betale for, samtidig med at han skal sende penge hjem, så familien kan leve i hjemlandet. Når det ene år efter det andet går med undersøgelse, så får han henvendelse fra boligforeningen om, at boligen er givet til en familie, ikke til en enlig, og hvis han ikke får sin familie herop, bliver han sat ud af boligen. Derefter er han tilbage, hvor han startede, og så afviser fremmedpolitiet familiesammenføringen, fordi han ikke har en passende bolig.

Det er utilfredsstillende, at man skal stå magtesløs over for de mennesker, der henvender sig og spørger: »Hvad er meningen? Må vi få vores familie herop, eller må vi ikke?« Man må ikke trække den slags sager så længe ud, at det i realiteten virker for disse mennesker, som om det bare er et omsvøb, idet man i virkeligheden ikke vil opfylde det, som man så smukt står og taler om i folketinget og andre steder.

Jeg vil gerne sige lidt om de betragtninger, som er fremført her vedrørende indvandrerne, fremmedarbejderne eller gæstearbejderne. Glosen er for mig det samme; det drejer sig i alle tilfælde om mennesker, og det er det afgørende for mig. Jeg vil gerne understrege, at netop i vekselvirkningen mellem indvandrerens kultur og dansk kultur er der mulighed for at skabe noget nyt til berigelse for os alle her i landet. Derfor skal vi være glade for denne mulighed.

Men også på dette punkt har jeg noget, jeg vil bede ministeren opklare. Her vil jeg igen henvise til den artikel, som fru Jytte Ander-

[Bernhard Baunsgaard]

sen har givet oplysninger til. Det drejer sig om undervisningen. Der siges smukt i ministerens redegørelse en del om, at der tilbydes dansk kurser, og det gør der. De sædvanlige kurser, der tilbydes, er på 180 timer i dansk og derefter 40 timers undervisning i det danske samfund. Det er vel et stort spørgsmål, om dette er tilstrækkeligt, men lad det nu være. Jeg vil gerne her også pege på det, ministeren siger om, at dansk ofte er en forudsætning for at komme ind på arbejdsmarkedet. Det er nødvendigt, at vi sørger for, at grundlaget på dette område er tilstrækkeligt. Jeg er enig med ministeren i, at vi er nødt til at acceptere, at indvanderne har en anden kultur, og at vi derfor ofte er nødt til at sørge for, at kvinder undervises af kvinder. Det er vi nødt til at respektere.

Men når vi så går videre i tilbuddet om undervisning, så kommer vi til spørgsmålet om undervisningen af børnene, og dér siger fru Jytte Andersen i den artikel i Information for mandag den 17. november i år, at det er jo et spørgsmål, om man kan undervise i kurdisk. Jeg vil gerne understrege, at for mig må det være afgørende, hvad forældrene ønsker. Det kan ikke være meningen, at vi i den danske folkeskole giver tilbud om undervisning i tyrkisk til indvandrere fra Tyrkiet, der ønsker, at deres børn skal undervises i kurdisk. Jeg kan også her minde om, at der lige på nordisk basis er givet tilslutning til oprettelse af kurser i kurdisk.

Jeg vil gerne spørge ministeren: deler ministeren den opfattelse, at det ikke er muligt i den danske folkeskole at undervise børn af tyrkere, hvis forældrene ønsker, at det skal ske på kurdisk? Hvis man følger dette krav, gør jeg opmærksom på, at så skaber man ikke blot børn, der kan to sprog halvt, men så skaber man børn, der hjemme taler kurdisk og i de danske folkeskoler undervises i tyrkisk og dansk. Med andre ord: intet af de tre sprog vil kunne beherskes af disse børn. Jeg mener, det afgørende i dette spørgsmål må være, at vi respekterer forældreønsket.

Må jeg, når vi drøfter kultur og respekten for andre, minde om, at det blev opdaget, at en række af indvanderne har betalt kirkeskat til den danske folkekirke. Det er helt nødvendigt, at vi tager konsekvensen på dette punkt. Jeg har fået henvendelse i anden anledning fra præster i den danske folkekirke, der gør opmærksom på, at indvanderne

meget ofte føler, at det er en pligt at henvende sig til folkekirken for at anmelde fødsler. Jeg vil gerne have, at ministeren giver tilsagn om, at man sørger for, at der for fremtiden sker en fuldstændig opklaring, så indvanderne ved, at de ingen pligt har til at knytte sig på nogen vis – skattemæssigt eller på anden måde – til den danske folkekirke. Samtidig med det var det måske rimeligt at oplyse om – hvad der er rimeligt – at indvanderne må sørge for, at deres børn, såfremt det er meningen, at de vil forblive her i landet og ende som danske statsborgere, får et fornavn, der ikke senere volder dem vanskeligheder.

Det vil nok også være ønskeligt, at det understreges, at det ikke er rimeligt, at offentlige myndigheder giver støtte – lad det så være så velmenende, som det være kan – til arrangementer arrangeret for indvandrere, men udelukkende af danskere. Jeg tænker her på den offentlige støtte, ikke fra statens side, men fra kommunens side, som er givet til en kulturfestival, som indvanderne intet kendte til. Man må tænke på det, som Kumbel sagde:

»Folk, som ved, hvad der er bedst, hænger verden som en pest.«

Må jeg endelig sige om retsgrundlaget: jeg har sagt, at det er for ringe for den danske stat. Det er ikke nok, at der bliver givet tilsagn fra ministerens side om, at der skal en domstolskendelse til. Det er selve retsgrundlaget, der skal forbedres. Jeg skal gøre mig færdig hurtigt, vi får jo lejlighed til at komme tilbage til enkeltheder. For at der ikke skal være nogen diskussion om det, vil jeg sige: jeg er enig med folketingets formand i hans betragtninger om fremskridtspartiets forslag om »tyrkerdrænet«. Forskellen mellem det forslag, regeringen fremsatte om indgrebet mod forsørgelseskontrakterne, og fremskridtspartiets forslag om »tyrkerdrænet« var for mig ikke så stor, at den er værd at fæste sig ved. Det var diskriminerende forslag begge to.

Endelig: der er tilslutning fra radikal side, naturligvis, til at give indvanderne kommunal valgret. Så vidt jeg forstår på den betænkning, vi har fået – efter 3 års forløb – er det rimeligt, og det bør gennemføres hurtigst muligt.

Arne Melchior (CD):

[Arne Melchior]

Ved den tilsvarende debat for et år siden var mit partis ordfører, fru Mimi Jakobsen, i den situation at kunne takke statsministeren, der dengang havde afgivet redegørelsen, for indholdet i hans redegørelse. Jeg er i dag i en tilsvarende situation og kan rette en tak til ministeren for den redegørelse, vi fik i tirsdags. De synspunkter, den giver udtryk for, svarer stort set til, hvad man også i CD fornemmer omkring dette vigtige problem.

Noget skuffende er det vel nok, at der, som ministeren jo selv har påpeget, ikke er sket noget af betydning, siden debatten fandt sted for et år siden. Særlig i betragtning af, at statsministeren for et år siden bebudede en række forandringer, som ganske vist ikke kunne ventes inden jul – i fjor altså – men nu er der gået et fuldt år. Jeg ved, det er svært, jeg ved, det er et mangesidet problem. Det skal ikke være nogen hård kritik, det skal bare være en understregning, skal vi sige en opfølgning, en opbakning af, at det, der skal ske, fremskyndes.

Da jeg stort set kan tilslutte mig synspunkterne i justitsministerens redegørelse, og da vi jo ved behandlingen af de kommende lovforslag her i dag får lejlighed til at tage stilling til en række enkeltproblemer, skal jeg i mit indlæg holde mig til en række holdningsmæssige betragtninger.

Intet samfund kan leve af indavl. Det er klart, at jo mindre en nation, jo mindre en gruppe af mennesker er, desto mere gælder det, at man har brug for podninger, at man har brug for inspiration, at man har brug for fornyelse. Hvor skal den komme andetstedsfra end udefra? Vi har da også i Danmark et væld af slægtsnavne, der vidner om, at vi har modtaget sådan fornyelse, at vi har søgt den, og at vi har modtaget den med glæde og ofte med åbne arme. Jeg nævner i flæng en række slægtsnavne, som bevidner dette: la Cour, Lefèvre, de Muckadell, von Freiesleben, Hertz, Goldschmidt, Levin, Nathanson, Tri-er, Hamburger, Warburg, Henriques, Wechselmann, Foighel, Schlüter, Demnitz – og så har jeg slet ikke været tilbage i historien og har hverken nævnt Bournonville eller Kuh-lau, men altså: enten vi læser i historiebøgerne eller i dagens Blå Bog, har vi masser af navne, der bevidner, at meget betydelige dele af vor politiske kultur, vor sociale kultur og vort øvrige adfærdsmønster, når det har været godt, og når det har været bedst, har su-

get til sig af inspirationer udefra, lige så vel som mange af de ypperste af vore egne – dem, vi i dag lidt floskelagtigt vil kunne betegne som de store danskere, dem, der er stillet statuer af på torve og pladser i dette land – har været udenlands i meget store dele af deres liv for at hente inspiration og fornyelse dér.

For øvrigt kunne jeg også nævne navne som Alexandrine, Ingrid og Henrik og også herom sige, at det er udefra kommende impulser, der er blevet podet på slægtstræet her, og som vi vist godt kan være enige om ene har være godartede, nødvendige fornyelser for det danske samfund.

At min egen slægts, Melchior, stamtavle blev udgivet, før jeg blev født, nemlig i 1922, og at det af den fremgår, at jeg er 7. generations dansker og mine børnebørn altså er 9. generations danskere, det nævner jeg uden at føle fortjeneste derved, for jeg har jo ikke selv gjort noget for at komme i denne heldige situation. Jeg kan føle nogen stolthed – ydmyg stolthed – derved, og i hvert fald føler jeg lykke og taknemlighed og tilfredshed ved, at det er blevet mig forundt at være en 7. generations dansker. Det er klart, at når man er så langt henne i rækken, er det begrænset, hvor megen fornyelse og inspiration man stadig væk har i rygsækken at kunne bringe med sig. Men det er da en kendsgerning, at der er en forøget mulighed, ja, sandsynlighed, for, at indvandrere i alle lande – danskere, der er vandret til andre lande, og udlændinge, der er vandret til os – kan bidrage til deres nye samfunds udvikling rent statistisk måleligt i højere grad end gennemsnittet af den fastboende befolkning, eftersom de jo bringer erfaringer, erindringer, praksis og traditioner med sig som et supplement til den kultur og den civilisation, der findes på det sted, de nu er kommet til. Derfor er det naturligt, at langt de fleste lande og bestemt dette land, når man skal måle og veje, trække plusserne og minusserne fra hinanden, kommer til at acceptere, at indvandrerne generaliserende sagt er en endog meget betydelig fordel for det samfund, hvor disse nye mennesker har slået sig ned. Hvis dette er rigtigt bedømt, er det altså et dementi af de beskyldninger, der går imod indvandrerfamilier eller -personer for især at gøre sig skyldige i misbrug, især at gøre sig skyldige i kriminalitet. Justitsministeren har jo også i sin

[Arne Melchior]

redegørelse tilbagevist, at det skulle forholde sig sådan, og det er altså, som jeg her har forsøgt at fremstille, helt naturligt, at det ikke bare er sådan, at de misbruger og snyder, men at det samlede resultat må give en kreditside, må give en plusside, til det danske samfund.

Disse betragtninger må ligge til grund for vor holdning, vor attitude, til disse mennesker, der er søgt hertil af den ene eller af den anden grund. Men vi er selvfølgelig ikke bedre, end at vi er bange for de fremmede; det vil sige, når de er turister, er vi mægtig glade for dem, for dels lægger de noget udenlandsk valuta her, dels ved vi, at de rejser igen inden længe, så der altså ikke er frygt for konkurrence. Men vi frygter tilvandrere af to årsager: for det første fordi vi frygter, at de skal byde os konkurrence, når det drejer sig om beholdningerne af det ene og det andet, de ressourcer, stillinger, positioner og andet, som er til rådighed; dem vil vi ligesom sætte et hegn omkring og være for os selv, at ingen andre skal komme og forgribe sig på dem. For det andet er vi bange, fordi vi ikke rigtig forstår dem, og dem, man ikke forstår, dem er man bange for. Der findes et ordsprog, der hedder: den, der hviker, lyver. Det er et af de mange ordsprog, som ikke kan bruges til ret meget. Det er ikke nogen sublim sandhed, og det er ikke noget godt argument i særlig mange situationer, for selvfølgelig kan man tale vældig højt, endda foran mikrofoner og endda i Fælledparken eller på slotspladsen, og lyve, og man kan på den anden side tale stilfærdigt og sagte og tale sublimt og sandt.

Men det, der ligger i ordsproget, er netop, at man er bange for, at når nogle, der taler sammen, uden at man kan høre, hvad de siger – og det gælder altså, enten de hviker, eller de taler på et sprog, som man ikke forstår – så lægger de måske råd op imod én, og så kommer man i forsvarsposition, og så bliver man altså aggressiv, fordi man er bange. Det er jo ikke tilfældigt, at »Den grimme Ælling« er skrevet af en Andersen, at det altså er skrevet på dansk og omhandler Danmark, vor lidenhed, som jeg i min aftenbøn takker for at have andel i – det passer mig glimrende at høre til et lille folk og en lille nation; man er så herligt fri for herrefolksmentalitetstendenser i denne situation – men den har selvfølgelig også sin bag-

side, og til denne bagside hører en frygt for og en mistro over for de anderledesværende: han er stor og aparte, og derfor skal han karøfles, sagde anden, som bed.

Jeg tror imidlertid, at vi har bedret os i forhold til de begivenheder, der skete i 1930'erne, og den modtagelse, vi dengang gav de flygtninge, der kom hertil, ja, selv i forhold til 1956, hvor der efter Ungarnsopstanden kom ca. 800 ungarere hertil, som med familiesammenlægninger blev til i alt 1.500–1.600. Jeg tror, at vi i dag har været mere rimelige – langtfra rimelige nok, men mere rimelige – over for de flygtninge, vi har modtaget i 1970'erne. Jeg må her understrege, at når det drejer sig om flygtninge, har samfundet og den enkelte borger en ganske særlig forpligtelse til at vise åbenhed og hjælpsomhed. Danmark har undertegnet FN's flygtningekonvention, og i denne er det netop påpeget, at flygtninge skal behandles bedre end landets egne borgere. Det har stødt mange mennesker, og det kan ophidse nogle mennesker: jeg har stået i boligkø eller ventet på stilling så og så længe, men han dér kom for tre måneder siden, han har allerede fået. Ja, det er rimeligt; baggrunden for denne bestemmelse er, at flygtingen er revet ud af sin sammenhæng, har måttet oplante sig, savner sin familie, savner sin kulturelle baggrund og er stillet i en abnorm, en dårlig, situation og skal derfor vises ekstraordinære hensyn i forhold til den, der dog har sin naturlige baggrund og går med sikrere skridt på jorden.

Lad mig til slut sige noget om integration. Hr. Brixtofte, hvis indlæg jeg ellers i mange henseender kan tilslutte mig, gik meget stærkt ind for integration. Jeg er bange for, at man skal gå for vidt med integration, og lad mig gøre opmærksom på, at integrationen i hvert fald ikke skal gå ud over integriteten hos de nyankomne. Det er dejligt, når folk kan tilpasse sig, men det bør ikke gå ud over særpræget, for i det øjeblik særpræget forsvinder, forsvinder vedkommende persons eller families naturlige balance og derfor mulighed for livslykke, men den plusydelse til samfundet, som jeg i indledningen talte om, forsvinder også. Der er intet formål for et frit samfund i, at alle mennesker spiser de samme retter til samme tid og synger de samme sange på samme måde, men der er fordel ved i den åndelige udvikling såvel som i den

[Arne Melchior]

fysiske, at linjerne ikke forløber parallel, men brydes, således at der opstår nye gnister og ny inspiration derudaf.

Jeg vil gerne med dette også have taget afstand på det skarpeste fra synspunkter, som hr. Knud Lind i dag har givet udtryk for, endnu skarpere fra synspunkter, som hr. Glistrup i sommerens løb gav udtryk for, og som i øvrigt helt svarede til synspunkter, som hr. Pilgaard Andersen på fremskridtspartiets vegne ved debatten i fjor gav udtryk for, altså bl.a. disse ting om fremmedarbejderne, hvis arbejdskraft vi har købt, og som vi nu med en eller anden etiket på og en pengeseddel i baglommen kan sende tilbage som tomt returgoods. Jeg kan ikke tage nok afstand på CDs vegne fra synspunkter af denne art.

Lad mig fortsætte med at sige i valgretsspørgsmålet, at CD ikke har noget forbehold imod, at valget til lokale råd og forsamlinger skal gives til personer, der har været i dette land i en række år. Jeg kan ikke afgøre, om 2 eller 3 eller 4 er det rigtige antal år – det må man drøfte og tage eksperter med på råd om – men de skal kunne få valget. Der blev sagt her tidligere i dag, at valgretten skal hænge sammen med borgerretten, med statsborgerskabet. Det er jeg enig i, når det drejer sig om den lovgivende forsamling, men i alle de nære samfund og ved valg i den forbindelse mener jeg at fastboende udlændinge i Danmark på et ret tidligt tidspunkt skal kunne opnå borgerret.

Dette skal samtidig være en appel til, at indvandrerne, som altså agter at forblive her, selv gør sig umage både økonomisk, tidsmæssigt og kraftmæssigt for at lære det danske sprog. Jeg tror, det er en forudsætning for, at man kan have det godt et sted, at man er i stand til at forstå sine omgivelser; lige så vel som vi skal have pligt til at søge at forstå, være til rådighed for og give råderum for folk med andre traditioner og med en anden kulturbaggrund, således må det omvendt være af stor betydning for det danske samfund og for de pågældende familier selv, at de ikke siger: nå, jeg er nok for gammel, det klarer jeg alligevel ikke, og når man kommer fra Asien, kan man ikke lære dette her danske sprog. De skal virkelig gøre sig umage, og jeg tror, det vil være i deres egen interesse og til deres egen fordel.

Jeg har 50 sekunder tilbage, og dem vil jeg gerne benytte til at citere dele af et digt. Det lyder sådan:

»Han er lille, sort og udenlandsk,
helt forskellig ser han ud.

Du, der selv er pæredansk,
vid, at sådan skabtes han af Gud!

Danmark er et lidet land,
det har vi sunget så tit.

Vi har mad og god forstand,
men af smil vistnok for lidt.

Åh, Mor Danmark, lad os række hånden
ud,

for vi ved dog hertillands,
at sådan skabtes han af Gud!

Lad os sige til hver fremmed her:
vi har også plads til dig!«

Dette vers, som der er sat musik til, er skrevet af Erhard Jakobsen og indsunget på plade for ni år siden, og det giver på udmærket måde udtryk for, hvad CDs holdning til indvandrere, til flygtninge og til fremmede familier i Danmark er også i dag.

Wilhelm (VS):

Jeg er meget enig i den baggrund for redegørelsesdebatten, som hr. Bernhard Baunsgaard skitserede, men nu har vi jo altså fået denne redegørelse, og jeg vil også gerne takke for den, specielt af én grund: jeg synes, der er en sympatisk grundholdning i indenrigsministerens redegørelse. Jeg synes, det er godt, at han går historisk tilbage og giver nogle perspektiver og nogle proportioner i vores tidligere indvandrersituationer, og jeg synes specielt, det er godt, at han har taget håndfast fat på beskyldningerne for kriminalitet og beskyldningerne for misbrug af de sociale ordninger og klart har tilbagevist disse beskyldninger. Det burde ikke være nødvendigt, men det er det jo desværre, og på den baggrund er det godt, at ministeren gjorde det så klart.

Jeg savnede ét område, hvor man kunne gøre det samme, og det var i spørgsmålet om anvendelse af skattefradragene. Det er nemlig en kendsgerning, efter alt hvad vi ved, at også på dette område udnytter indvandrerne systemet mindre, end tilsvarende danske familier udnytter det, men ikke desto mindre var både hr. Dyremoses og hr. Knud Linds indlæg her i dag og borgmester Thustrup Hansens tale i sidste måned, som er blevet

[Wilhelm]

citeret vidt og bredt, et led i en ny kampagne, der går på, at indvandrerne misbruger fradragsbestemmelserne. De bruger det i gennemsnit mindre end tilsvarende danske familier og langt mindre end gennemsnittet af danske familier. Alligevel kan Thustrup Hansen, der er borgmester i København, stille sig op og sige: det er ikke ualmindeligt, at fremmedarbejdere sender 30.000–40.000 kr. ud af landet. Af den samme tale fremgår det, hvis man gider bearbejde hans tal, at gennemsnittet på de københavnske forsørgelseskontrakter er 5.000 kr., så det kan ikke være særlig almindeligt, at nogle sender 30.000–40.000 kr. ud. Det er altså af de forsørgelseskontrakter, der er tegnet, og det er endda kun en del af indvandrerfamilierne, der gør det.

Det savnede vi hos ministeren, og grunden er vel nok, at socialdemokratiet og regeringen på det punkt selv i høj grad er underliggende for den kampagne, der har kørt, med det regeringsforslag der har været fremme.

På de defensive områder eller tilbagevisning af hetzen vil jeg som sagt sige tak for redegørelsen. Men når vi kommer til de mere offensive områder, konstruktive områder: hvad vil regeringen konkret gøre ved disse problemer? var det jo ret så tyndt. De særlige problemer, som indvandrerne har på det arbejdsmarkedspolitiske og socialpolitiske område, er overhovedet ikke nævnt, så den debat må vi lade vente til de to pågældende VS-beslutningsforslag senere i eftermiddag.

Der er derimod et meget stort afsnit og mange bemærkninger om uddannelsesspørgsmål, adskillige større og mindre tiltag bliver bebudet, og den side af sagen vil min partifælle hr. Steen Folke foretage en vurdering af.

Så er der tolketjenesten. Jeg mener, det er godt, at der bliver gjort noget ved det, men det er altså meget beskedent; det er en forsøgsordning inden for lægekonsultationsområdet. Der er også hele det sociale område, hvor tilsvarende tolketjeneste er højst nødvendig. Vi har kendskab til direkte fejl og uoprettelige skadevirkninger, der er sket over for indvandrerfamilier på grund af sprogforbistring.

På det kulturelle område er man egentlig temmelig selvtilfreds. Man skriver, at der efterhånden ydes en betydelig indsats, og så nævner man disse 30.000 bind på en snes sprog. Men hvis vi nu satte det i relation til

noget, der var til at tage og føle på, ja, så er det altså et halvt bind pr. indvandrer af de egentlige indvandrergrupper fra tredjelanderne, mens danskere på folkebibliotekerne i gennemsnit har 8 bind pr. indbygger. Det er 1/16 til disse mennesker, som er forsømt i aviser, presse og alt muligt andet, og for hvem det selvfølgelig oven i købet er et ekstra stort behov, fordi det er små sproggrupper. Skal man have et rimeligt udvalg, er der et langt, langt større behov end det, der svarer til det gennemsnitlige danske behov. Men altså 1/16, og det udtaler man i redegørelsen sådan nogenlunde tilfredshed med!

Der er løfter om, at der skal ske lidt mere på dette felt med den nye bibliotekslov, og det må vi jo så se. Der bliver sagt om Danmarks Radios medvirken her, at licensforhøjelsen forudsætter, at der nu sker daglige udsendelser på indvandrersprog, og at det ikke længere er 3 sprog, men at der, som vi længe har påpeget, er et lige så stort behov for arabisk. Det er da glædeligt, at der bliver daglige udsendelser, men vi vil gerne høre lidt mere om, af hvad slags og i hvilket omfang. Som det er i dag med »Indvandrernes time«, har dette befolkningselement, som udgør 1 pct. af befolkningen, under 4 promille af sendetiden i Danmarks Radio og ikke 1 minut i fjernsynet. Der er altså også dér tale om i forhold til deres andel af skattebetalingerne en underforsyning i forhold til størrelsen af denne gruppe, hvis behov endda selvfølgelig er langt større end for de gennemsnitlige danskere, fordi de jo nemlig ikke har aviser m. v., som vi andre har mulighed for at kommunikere igennem.

Der tales om støtte til kulturelle aktiviteter. Vi er glade for, at der udtrykkeligt siges, at det skal fordeles via indvandrernes egne organisationer og altså ikke som det eksempel, som hr. Bernhard Baunsgaard nævnte fra Københavns kommune med indvandrernes kulturfestival, der foregik hen over hovedet på dem og selvfølgelig må virke fantastisk formynderisk og nedladende.

Men der er ikke tale om foreningsstøtte til deres eget foreningsarbejde, som man har i Sverige. Der er ikke tale om rammer for deres foreningsarbejde, indvandrerhuse eller noget i den retning. Der er ikke tale om at gøre skaden god igen og genoprette et egentligt indvandrerkommunikationsnet, som man havde med det såkaldte Fremmedarbejder-

[Wilhelm]

blad, og der er heller ikke et ord om, at vi selvfølgelig lige så meget har behov for, at indvandrer-kulturen formidles til danskere. Det er, ligesom den side af problemet slet ikke er med.

På det retlige område er løftet om kommunal valgret jo et gammelt løfte, som statsministeren var fremme med allerede i forespørgselsdebatten sidste år. Det er da altid noget, det ikke er glemt, men det haster jo snart lidt. Vi er selvfølgelig tilhængere af det.

Sammen med valgretten mener vi nok, at det, der bliver sagt om en kommunal udligningsordning, der ligesom kan motivere til lidt større aktivitet på disse områder, forhåbentlig kan være med til – de to ting tilsammen – at kommunerne gør noget mere.

Så er der det løfte på retsområdet, der nok er det, man har lagt mest mærke til, at nu skal visse udvisninger gøres til et domstols-spørgsmål; der skal i hvert fald være domstolskontrolmulighed. Det lyder tilsyneladende meget godt, men vi er ikke særlig tilfredse med det. Det har varet mange år – og det er så sin sag – men hvad værre er, er, at så længe reglerne ikke er anderledes, er der ikke meget forbedret ved, at det flyttes fra tilsynet til domstolene. Der vil meget let ske det samme, som da man for et par år siden bildte folk ind, at nu blev det bedre med isolations-fængslingerne, for nu overgik det fra rent administrativ vilkårlighed og til domstolene, og hvad er der sket? Der er blevet flere af de slemme isolationsfængslinger. Så længe udvisningsgrundlaget ikke er ændret, mener vi ikke, der er meget vundet ved, at det nu bliver et domstolsanliggende.

Desuden er det en sær formulering, ministeren har, at man skal overveje spørgsmålet om domstolskontrol ved udvisninger, altså indførelse af en ordning, hvor retten tager stilling til udvisningsspørgsmålet, når der dømmes for kriminalitet. Ja men hvad med alle de udvisninger, der foregår på trods af, at den pågældende end ikke har begået den mindste ulovlighed, som jo tit er nogle af de allergrelleste udvisninger? Vi har eksempler på udlændinge, der har boet her i flere år, som har børn, der er danske statsborgere, som har tæt og ofte samkvem med disse børn, men som alligevel bliver udvist, uden at der er mindste lovovertrædelse bag. De er åbenbart ikke dækket af denne formulering.

Det øvrige på hele området venter altså, selv om vi for 4 år siden fik nedsat et hurtigtarbejdende udvalg. Det er ikke tilfredsstillende, og det er i strid med, hvad retsudvalgets tidligere formand, hr. Ole Espersen, sagde for et par år siden, nemlig at nu kom der gang i det, nu gik det hurtigt, og der ville foreligge noget i sommeren 1979.

Generelt synes jeg, redegørelsen er præget af, at ministeren siger en masse om, hvor vanskeligt det er, hvor kompliceret det er, hvor sammensat det er, og hvor meget det nu må undersøges osv., og at det i virkeligheden bliver brugt som påskud for ikke at foreslå ret meget.

Ministerens afslutningsbemærkninger var jo ganske interessante. Ministeren siger, at han føler trang til at konstatere, at det til syvende og sidst er begrænset, hvad regering og folketing kan gøre, og så fortsætter han:

»Det egentlige arbejde skal gøres på arbejdspladserne, i boligkvartererne, på uddannelsesstederne, i foreninger og kommuner.«

Det er jo god, gammel VS-latin, og det var morsomt at høre den fra en skræddersyet, nålestribet socialdemokratisk minister. Der var ikke et øje tørt nede på bageste række, kan jeg godt sige.

Men der er altså en vis forskel på det, når det er den ansvarlige regering, der ligesom skyder tingene fra sig, for det kan jo ske – og det er så at sige socialdemokratiets eneste berettigelse – at man dog en gang imellem vil bruge tabureterne til at gennemføre noget fornuftigt. Derfor har det en lidt anden værlor, når der bliver sagt af en socialdemokratisk regering, at tingene ikke skal foregå herinde, men skal foregå ude omkring. Det er ligesom at skubbe tingene fra sig, så i den sammenhæng var vi ikke så begejstrede for den udtalelse.

Steen Folke (VS):

En ganske stor del af ministerens redegørelse drejede sig om uddannelsespolitik. Nu ved jeg ikke, hvor megen forstand ministeren egentlig har på dette område, men man må gå ud fra, at han er blevet hvisket en del i øret af undervisningsministeren.

Jeg vil gerne anerkende, at der er tale om en vis forsigtig åbning over for den velargumenterede kritik, der er rejst imod den nuværende ordning for undervisning af indvan-

[Steen Folke]

drere og deres børn – og denne åbning var lidt tydeligere i fru Jytte Andersens indlæg her i dag – men der er sandelig lang vej igen.

Når ministeren siger, at der blandt de sagkyndige er stærk uenighed om, hvordan den nødvendige balance mellem bevarelse af indvandrerne kultur og sprog og tilegnelsen af dansk og viden om danske forhold bedst opnås, er det lidt af en tilsnigelse. Det er rigtigt i den forstand, at der i undervisningsministeriet sidder nogle rådgivere, som har hovedansvaret for det nuværende system, og som forsvare det med næb og kløer, et system, der, som ministeren omtaler det, er bygget på det princip, at hovedsagen må være at lære indvandrerbørnene dansk og derefter indplacere dem hurtigst muligt i almindelige skoleklasser.

Men de egentlig sagkyndige – og jeg tænker især på dem, der har forsket i disse spørgsmål – er stort set enige om, at dette system ikke duer. Det glæder mig, at ministeren nu af egen drift dog nævner de advarende røster mod, hvad der er kaldt dobbelt halvsprogethed, og nævner, at man i andre lande har givet indvandrerbørnenes modersmål en væsentlig stærkere placering ud fra tanken om, at man først må lære sit eget sprog, før man for alvor kan tilegne sig et andet. Det er just det, sagen drejer sig om. Det gjorde vi opmærksom på under forespørgselsdebatten for et år siden, og det er hovedprincippet i det beslutningsforslag, som vi har fremsat, og som skal til første behandling om lidt.

Hvad angår de konkrete initiativer, regeringen agter at tage, er det alt for lidt, og det går for langsomt. De mindre justeringer af bekendtgørelsen om folkeskolens undervisning af fremmedsprogede elever, som ministeren stiller i udsigt, lyder meget godt, men de vil jo ikke ændre noget væsentligt. Vigtigst er nok inddragelsen af udenlandske lærere til andre funktioner end modersmålsundervisningen.

Jeg vil gerne spørge, om det, man overvejer, er et tolærer-system, med en dansk og en udenlandsk lærer, evt. også i forbindelse med blandede klasser med halvt danske og halvt indvandrerbørn.

Også jeg mener, der i høj grad er brug for en større indsats med hensyn til undervisningstilbud til voksne indvandrere. Ministeren siger, regeringen vil overveje at udarbej-

de nærmere retningslinjer i dansk for voksne indvandrere. Det er tiltrængt, men i den forbindelse er det helt afgørende, at disse retningslinjer bliver til i et samarbejde med indvandrerne egne organisationer. Vil ministeren give tilsagn herom?

Når det gælder væsentlige ændringer af det system, der ligger til grund for undervisningen af indvandrerbørn, vil regeringen desværre vente og se tiden an og afvente opsamlingen af yderligere erfaringer. Jeg vil gerne spørge: hvor længe vil der gå, før de endelige resultater af de nævnte udredninger og undersøgelser foreligger, så der kan tages nye initiativer? Jeg mener, det haster. Det nuværende system skaber mange sociale tabere blandt indvandrerne børn og unge.

Det lover heller ikke godt, at ministeren understreger, at der skal ganske stærke argumenter til for at ændre den nuværende politik. Disse argumenter findes nemlig som nævnt allerede. Jeg vil ikke bestride, at der som anført af ministeren er nogle praktiske problemer, når der er tale om indvandrere af så mange forskellige nationaliteter og sprog, men jeg har en lumsk mistanke om, at det, der i sidste instans kan hindre en ordentlig løsning, er, at man ikke er rede til at bevilge de ressourcer, der er nødvendige. Det siger sig selv, at det er lettere at gøre det hele stort set på dansk, end det er i højere grad at bruge de mange forskellige indvandrersprog.

Nye initiativer skal holdes inden for de økonomiske muligheder, understreger ministeren, og det er jo i en vis forstand en selvfølge. Men står det alligevel virkelig så ringe til, at de rigtige løsninger på dette vigtige område risikerer at blive forhindret på grund af henvisninger til nødvendigheden af at spare? Jeg er enig med ministeren i, at det er nødvendigt med positiv særbehandling, og jeg er enig i, at målt med en international målestok er vore problemer i virkeligheden overskuelige. Forhåbentlig vil denne holdning kunne føre til, at der i en ikke for fjern fremtid vil blive gjort en virkelig indsats for at få løst problemerne i et samarbejde med indvandrerne selv.

Inge Krogh (KrF):

Jeg må sige tak for indenrigsministerens redegørelse, som er meget saglig og skildrer problemerne på en realistisk måde, og som

[Inge Krogh]

ikke lægger skjul på, at der er meget store problemer. Som nævnt i redegørelsen er indvandringen aftaget efter stoppet i 1973, og det øgede antal af indvandrere er fremkommet ved, at indvandrerne har fået deres familier herop. Der er også her i landet født børn, og der er desuden sket det, som måske senere vil ske i endnu større tal, at de unge mænd tager til hjemlandet for at få en ægtefælle, som måske allerede er blevet udpeget i deres tidlige barndom.

Formålet med en indvandrerpolitik må fra dansk side være først og fremmest at få indvandrerne integreret i vort samfund. Som det så ofte er sagt, er det sådan, at mange af indvandrerne måske ønsker at tage tilbage til deres hjemland, når de har tjent penge nogle år, men som regel ender det med, at de bliver. De love, som gælder for danske borgere, må derfor selvfølgelig gælde for indvandrere. Indvandrerne må respekteres, og de kan tilførelse vores samfund noget positivt rent kulturelt, f. eks. deres familiesammenhold. Men de må også respekteres, fordi indvandrerne, der hovedsagelig kommer fra Tyrkiet, Pakistan og Jugoslavien, udfører arbejde, som det måske ellers ville være vanskeligt at få udført her i landet; jeg vil her nævne arbejde på hoteller og i visse dele af industrien.

Jeg synes, det ville være godt, hvis der kunne skabes et indvanderråd, som kunne fastlægge retningslinjer for indvandrerens forhold i vort samfund.

Danskerne må så vidt muligt respektere indvandrerens kultur. Jeg tror dog, at der er visse tilfælde, hvor man i hvert fald efter min mening må gå imod deres kultur, f. eks. må man kræve undervisningspligten opfyldt også for pigerne. Det er ikke holdbart i det danske samfund, at pigerne holdes hjemme, når de er blevet kønsmodne.

Jeg mener også, at den danske ægteskabslov må overholdes med hensyn til pigernes alder. Man hører af og til, at borgmestre vier 14-årige piger. Om deres undervisningspligt så overholdes, ved jeg ikke. Jeg må indrømme, at der også kan komme nogle vanskeligheder, hvis en ung mand har hentet en ung brud fra sin hjemegn og vedkommende så skal til at gå i almindelig folkeskole.

Vedrørende bekendtgørelsen om udlændinges adgang til ophold i Danmark, som kom, efter at vi havde den sidste debat for et år siden, vil jeg gerne gøre indsigelse mod

formuleringen i § 25, hvor der står, at opholdstilladelse kan gives til en udlænding, der samlever på fælles bopæl i ægteskab eller i fast samlivsforhold af længere varighed med en herboende dansk eller udenlandsk statsborger.

Det ville være godt, om det var indskrænket til at omfatte ægteskab. Jeg tror, man kan sige, at i indvandrerens lande er der mere respekt for ægteskabet, end der som helhed er i Danmark, og »samlivsforhold af længere varighed« er en uheldig formulering. Meget tvivl og mistro ville undgås, hvis man krævede ægteskab.

Som omtalt i redegørelsen er og bliver sproget en stor vanskelighed for børnene, der skal gå i skole, og det er nødvendigt, at man har modtageklasser overalt, og at de måske udvides. Måske må også sprogundervisningen for voksne udvides.

Der bliver talt meget om, at man først skal kunne sit eget modersmål, før man kan tilegne sig et andet sprog. Jeg ved ikke, om det er helt videnskabeligt påvist, at det er nødvendigt, men da der normalt er et intensivt familieliv hos indvandrerne, må man regne med, at børnene lærer deres modersmål af mødrene, hvorimod de vel i mange tilfælde ikke kan lære at skrive deres modersmål.

Det foreslås i VS' forslag, at børnehaverne skal være gratis for indvandrerens børn. Det må siges at være et uheldigt forslag. Indvandrerne må betale på lige fod med danskerne. I loven er der en mulighed for at dispensere fra betalingen, og det kan da også være rimeligt i nogle tilfælde, men mon det ikke netop er en mulighed for at lære modersmålet godt, at børnene er hos moderen, som det åbenbart er et led i deres kultur?

Selvfølgelig skal der, som jeg nævnte før, for de voksne indvandrere være mulighed for at lære dansk. Det er særdeles vigtigt for at kunne klare sig på arbejdsmarkedet. Man kan måske få visse ansættelser, hvor man ikke behøver at tale dansk, men der vil nemt kunne opstå store vanskeligheder, hvis indvandrerens bliver arbejdsløs. Det kan være vanskeligt at få et arbejde, hvor man ikke skal kunne tale dansk. Det kan måske endda være sådan, at man bør indføre en pligt til at gå på danskkursus.

Lovbestemmelsen, hvorefter man nu skal være 1 år i arbejde for at kunne få understøttelse, kan vel nok bringe nogle indvandrere i

[Inge Krogh]

vanskeligheder, idet de meget tidligt kan tvinges til at bruge bistandsloven. Det er anført, at udlændinge kan udvises, når de ikke er i besiddelse af de fornødne midler til deres underhold og efter indhentet udtalelse fra de sociale myndigheder ikke har adgang til forsørgelse her i landet. Om dette skal være udvisningsgrund, er et spørgsmål, som kræver nøjere undersøgelse, og der må jo tages stilling i det enkelte tilfælde.

Angående udvisning mener vi, at sagen bør gå over en domstol, hvilket den jo gør, hvis det drejer sig om kriminalitet, der er blevet pådømt ved retten, men det bør også ske i andre tilfælde. Dog tror jeg nok, man må tage forbehold, når sagen gælder landets sikkerhed.

I redegørelsen tales der om, at der skal uddeles pjecer. Det er måske nok ikke den allerbedste idé, da en del jo ikke er i stand til at læse. Det må tilrådes, at der gives mere information gennem radio. Tiden, de får, bør udvides, og der bør gives netop de oplysninger og laves de udsendelser, som indvandrerne selv ønsker og trænger til. Om man skal have TV med, er et spørgsmål, som vel ikke helt entydigt kan besvares. Radioen giver formentlig den bedste oplysning netop for at fremme det, som vi må arbejde på: at indvandrerne lærer deres rettigheder og pligter i det danske samfund.

Lis Starcke (DR):

Det er lidt mærkeligt at skulle stå her og i denne debat om redegørelsen tale om de mere generelle ting, når vi ved, at vi om kort tid skal til at behandle nogle beslutningsforslag, hvorved man kommer ind på problemerne på en ganske anderledes konkret måde. Jeg mener på en måde, det er uheldigt, at disse to ting behandles den samme dag.

Vi havde jo en forespørgselsdebat for et år siden, og da sagde statsministeren i sin svar-tale, at der var kommet mange gode og rigtige tanker fra næsten alle sider ind i billedet, og at de nok kunne være med til at påvirke regeringen i de overvejelser, som den allerede selv havde forpligtet sig til at foretage med henblik på en politik for indvandrere. Det er da også mit indtryk efter at have læst redegørelsen igennem, at en del af disse tanker og forslag fra andre partier i høj grad er indbygget i regeringens planer og overvejel-

ser, sådan som vi nu har hørt om dem i indenrigsministerens redegørelse.

På retsforbundets vegne kan jeg sige, at vi er helt enige i regeringens principielle langsigtede mål for dansk indvandrerpolitik, som i redegørelsen udtrykkes på den måde, at de udenlandske statsborgere sættes i stand til at klare sig i det danske samfund på lige fod med den øvrige befolkning. Vi mener altså med andre ord, at der bør finde en integrering sted, dog stadig med en hensyntagen til, at de pågældende har andre kulturmønstre. Vi kan nemlig også godt se de mange vanskeligheder derved, fordi der er tale om, at vi skal prøve at finde sammen, selv om traditioner, skikke, religion og ikke mindst sproget er os imellem, sådan at det bliver vanskeligt at komme til forståelse.

Indenrigsministeren siger, at der i folkettinget er enighed om hovedsigtet. Det synes jeg også denne forhandling har vist at der er. Så siger han videre, at det er takten, vi skal diskutere – og det mener jeg i allerhøjeste grad det er – og hvilke foranstaltninger der skal iværksættes.

Takten – her røres der netop ved noget ømtåleligt. I retsforbundet synes vi, at udviklingen sker alt for langsomt. Der har været stor enighed om, at det var vigtigt, at udlændingenes retsstilling præciseredes, og derfor blev der nedsat et fremmedlovudvalg, et udvalg, som fik så stort og omfattende et kommissorium, at vi nu hører, at vi kun har fået en første delbetænkning, og at det faktisk vil vare så længe, inden man kan gøre hele arbejdet færdigt, at man ikke kan forvente, at der kommer noget resultat, noget lovforslag, ud af det i denne samling. Vi skal altså vente til næste samling, og det er ikke så mærkeligt.

Ministeren beskriver noget af det, som dette fremmedlovudvalg skal arbejde med. Hele fremmedlovområdet, love, bekendtgørelser og konventioner skal gennemgås, og der skal udformes materielle bestemmelser for ophold, udvisning osv. og regler om den formelle fremgangsmåde, f.eks. om begrundelsen for afgørelserne og eventuel frihedsberøvelse under sagerne, om adgangen til at indbringe afgørelsen for en højere instans osv., osv. Udvalget skal også tage stilling til væsentlige spørgsmål af organisatorisk art, uden at man dog helt forstår, at det også skal bringes ind. Og så siger ministeren endda, at

[Lis Starcke]

det blot er nogle få eksempler på, hvad kommissoriet rummer. Det er ikke så mærkeligt, at man ikke kan nå at blive færdig.

Nu læser vi i redegørelsen, at der er kommet to nye bekendtgørelser om udlændinges adgang til og ophold i Danmark. Hvis vi har fået dem, er det undgået min opmærksomhed. Jeg synes ellers nok, det ville have været nyttigt, om vi kunne have set dem igennem for denne debat.

Jeg mener, at retssikkerheden og også indvandrernes egen fornemmelse af at være under retsbeskyttelse er noget af det allervigtigste i vores indvandrerpolitik. Jeg er bange for, at dette kommissorium står i vejen, og det tror jeg også ministeren føler, siden der har været flere drøftelser med fremmedlovudvalgets formand for at vurdere muligheden for at få delbetænkninger, som kan omsættes i lovforslag. Det vil jeg ønske må blive resultatet, for selv om udvalget søger at fremskynde arbejdet, bliver der ikke lovet os noget resultat i denne samling.

Ministeren siger yderligere, at det er regeringens grundopfattelse, at afgørende ændringer i udlændingelovgivningen må afvente afslutningen af fremmedlovudvalgets arbejde, og det synes jeg er meget frustrerende. Så bliver vi trøstet en lille smule med den omtalte domstolskontrol ved udvisninger, og det mener jeg også nok er noget, som er meget vigtigt, for vi har jo set flere grimme eksempler på uhensigtsmæssige udvisninger, hvoraf dog heldigvis en del er blevet standset.

Ministeren bruger udtrykket »overveje« mange gange i denne redegørelse, og det er et ord, som jeg synes er uheldigt. Jeg synes, at vi skulle være kommet væk fra overvejelsernes stadium og ind i handlingens. Jeg håber, at det lader sig gøre.

Retsforbundet ser bl.a. gerne, at det ikke er fremmedpolitiet, der skal tage stilling til opholdstilladelse eller en eventuel nægtelse deraf, som jo reelt virker som en udvisning. Det kan ikke undgås, at indvandrerne, der hører om fremmedpolitiet, føler det som en diskriminering, føler det, som om de er en slags kriminelle, fordi de skal kontrolleres af fremmedpolitiet. Kan der dog ikke snart findes en løsning på dette forhold?

Lad mig ellers sige, at retsforbundet billiger den menneskelige og roligt afvejende holdning, som redegørelsen er udtryk for. Der er nogle enkelte passager, som vi er

yderst tilfredse med – det har været nævnt før her – og det er bl.a. erklæringen om, at de fastboende udlændinge ikke begår kriminelle handlinger i højere grad end danskere. Det er nødvendigt, at det høres både af danskerne og af udlændingene, fordi man alt for hyppigt har set det modsatte fremsat, at der findes en højere kriminalitet blandt indvandrerne.

Den anden erklæring, som vi er glade for, går ud på, at enhver tale om misbrug af vore sociale ordninger er uden hold i virkeligheden. Også det skal hele befolkningen, udlændingene og vi, lægge mærke til.

Jeg tror, at alle er enige om, at hele uddannelsesspørgsmålet er umådelig vigtigt, både for integrationen, for forståelsen af det danske samfund, for selvtilliden hos indvandrerne og for den senere faglige dygtighed og muligheden for arbejde og for at få en højere levestandard. Det ser ud til, at der nu er kommet noget mere ro over skoleforholdene, selv om der stadig er store vanskeligheder. Det er ikke mindst på grund af sprogvanskeligheder, og fordi der er utilstrækkeligt med tosprogede lærerkræfter.

Jeg synes, det har været meget nyttigt at få denne betænkning fra lærerne i Københavns amt, for det er jo det amt, hvor der findes flest indvandrerbørn, hvorfor det er meget nyttigt at læse om de allerede indvundne erfaringer og måske ikke mindst om de handlingsforslag, som lærerne på allersidste side kommer med som afslutning på den meget velformulerede betænkning. Jeg ved godt, at alle de foreslåede hjælpeforanstaltninger, som jeg ikke skal komme ind på, fordi alle partierne har læst om dem, koster, men jeg vil stadig hævde, at somme tider sparer man de forkerte steder. Jeg mener, der her er et område, hvor man ikke burde spare.

Så har det været nævnt – jeg tror også, ministeren gør det – at specialisterne ikke er helt enige om, hvor fremtrædende en rolle modersmålsundervisningen skal spille, men jeg finder det i alt fald nyttigt, at der er gjort opmærksom på faren ved ikke at kunne sit modersmål godt nok, før man går i gang med et andet sprog, og også på det hensyn, man må vise, for at indvandrerne kan bevare deres sproglige, kulturelle og religiøse særpræg, som er så betydningsfuldt for hele deres identitetsfornemmelse.

[Lis Starcke]

Af redegørelsen fornemmer man, at regeringen har i sinde at sætte flere kurser i gang både af faglig og af sproglig art. Disse tiltag vil retsforbundet støtte.

De overvejelser og undersøgelser, som vi hører foregår i undervisningsministeriet, kan ikke også de snart blive fuldendte, så vi kan komme videre? De skulle gerne tilendebringes så snart som muligt.

Jeg skal gentage fra forespørgselsdebatten, at retsforbundet mener, at staten må finde udveje til at hjælpe de kommuner økonomisk, som har en stor flok fremmedsprogede elever. Det synes uretfærdigt, at nogle kommuner bebyrdes mere end andre; det må løses på en eller anden måde.

Der har været talt om udvidet tolkebistand ved lægebesøg. Jeg siger ligesom hr. Wilhjelm, at det er ikke alene ved lægebesøg, det behøves, men også på socialkontorerne, og det ville også være godt, om man amtsvis kunne have et kontor og dér have den virkelige tolkebistand, ikke alene en telefonisk tolkebistand, som ellers har været brugt.

Københavns lærere foreslår bl. a. også tolkebistand som et af midlerne til at nå ud til børnenes forældre, og det mener jeg også er et meget vigtigt punkt. Når vi prøver at få en integration, er det meget vigtigt, at indvanderne selv er med til at komme med forslag om, hvordan dette bedst gøres.

Vi er glade for de ting, der nævnes om nedsættelse af elevantallet i modtageklasserne, modersmålstræning i børnehaveklasserne, inddragelse af udenlandske lærere og også at de skal bruges til andre funktioner. Vi synes, at det lyder, som om det er noget, vi vil støtte, men vi vil nu alligevel gerne høre lidt om, hvad det er, man vil bruge dem til.

Ligeledes hører vi, at bibliotekerne får mere og bedre litteratur på indvandrernes sprog, og at Danmarks Radio vil bringe flere udsendelser på de fire vigtigste sprog, dem, der tales af flest indvandrere. Også dette mener vi er rigtigt.

Regeringen overvejer endvidere at udarbejde nærmere retningslinjer for undervisning i dansk for voksne indvandrere, og vi er enige i, at vi så må sørge for at få kvinderne med til den undervisning. Og om de så skal undervises af kvinder, må vi jo gøre det, i alle tilfælde en overgang, så længe det er nødvendigt.

Redegørelsen omtaler, at med hensyn til denne danskundervisning for voksne er det meningen, at man vil prøve at få nærmere retningslinjer for omfanget, for strukturen og for indholdet, og det synes jeg lyder interessant. Det vil jeg også gerne vide mere om.

Vi foreslår, at det indholdsmæssige netop kunne bruges til at lære dem mere om det danske samfund og som instruktion i rent faglige ting. Så kunne der komme noget mere mening i sprogundervisningen, end der var i den sprogundervisning, vi fik som børn, hvor det var lidt mærkelige sætninger, vi ustandselig skulle oversætte, snart til den ene og snart til den anden side.

Jeg vil gerne lige udtale mig om valgreten. Her mener vi afgjort, at der skal gives kommunal og amtskommunal valgrete efter 2 eller 3 år; det gør heller ikke os så meget, efter hvor lang tid det bliver. Vi mener derimod ikke, at man ifølge grundloven kan give valgrete til folketinget; det kan først være, når folk har fået indfødsret, at det er muligt.

Vi mener, der skal sættes meget ind på oplysning, på samarbejde og på at styrke og også samarbejde med indvandrernes organisationer. De har nu arbejdet i en årrække og er blevet stærkere, og derfor er der nok mange ting, vi kunne lære gennem dem.

Endelig er vi i retsforbundet enige med ministeren, når han appellerer til indvandrerne om selv at deltage aktivt, selv at være interesseret i uddannelse og integration, og også når han siger, at den gæstevnlige integration af indvandrerne først og fremmest må ske på arbejdspladserne, i de forskellige private foreninger og rundt omkring i kommunerne, hvor man kommer nærmere på hinanden.

Jeg mener også, det er vigtigt, hvad der også har været omtalt i redegørelsen, at danskerne er åbne over for indvandrernes kulturværdier. Vi kunne måske godt trænge til nogen fornyelse herhjemme.

Ministeren for kulturelle anliggender (Lise Østergaard):

Jeg skal gøre et par enkelte bemærkninger om det, der er blevet sagt først af hr. Bernhard Baunsgaard og senere af hr. Wilhjelm om formynderiskhed i planlægningen af kulturaktiviteter, hvor der blev peget på en ind-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

vandrersfestival, som blev holdt i Bellevue teatret her i efteråret.

For det første vil jeg gerne sige om den festival, at den var kulturformidlende fra indvandrere til den danske befolkning, og at den netop har tjent det formål, som vel ikke så mange kulturaktiviteter hidtil har tjent. Den var ganske rigtigt tilrettelagt af Indvandrerne Kulturfond, som formidler kulturaktiviteter i samarbejde med forskellige indvandrergrupper. Der var blevet klaget fra formanden for Indvandrerne Fællesråd over, at denne kulturfond ikke har indvandrere i sin bestyrelse, men den arbejder netop med at formidle kulturarrangementer sammen med forskellige indvandrergrupper, og Indvandrerne Fællesråd var et halvt år tidligere blevet indbudt til samarbejde om netop dette arrangement, men havde ikke ønsket det.

Da jeg blev opmærksom på dette problem, indbød jeg formanden for Indvandrerne Fællesråd til en samtale, fordi jeg jo kunne fornemme, at der var et problem, og da kunne jeg gøre ham opmærksom på, at der stadig af den bevilling, vi har i kulturministeriet, var mulighed for, at også Indvandrerne Fællesråd kunne ansøge om midler til kulturaktiviteter, som de måtte ønske at iværksætte på egen hånd. Formanden pegede da på det kendte og forståelige forhold, at det kan være vanskeligt for de forskellige indvandrergrupper af sproglige grunde at magte organiseringen; bare det at skrive ansøgning om noget sådant. På den baggrund enedes vi om, at vi ville bede socialministeriets indvandrerkonsulent om at være behjælpelig med at gøre opmærksom på, at der altså findes disse midler i kulturministeriet til dette formål, og samtidig blev vi enige om, at den del af bevillingen, som stadig er til rådighed i indeværende år, kunne vi uddele i samarbejde med indvandrerkonsulenten og indvandrerne organisationer efter at have indkaldt ansøgninger fra forskellige indvandrergrupper.

Her vil jeg blot gøre opmærksom på et forhold, som jeg synes er væsentligt, når vi skal være formidler mellem indvandrerne og myndighederne, og det er, at for os danske kan det nemt være således, at indvandrerne forekommer at være én gruppe. Den er forskellig fra os derved, at der er tale om indvandrere. Men for de forskellige indvandrergrupper kan der ofte være tale om en større oplevet forskel dem indbyrdes måske end

mellem hver enkelt af grupperne og den danske befolkning. Der findes ikke i øjeblikket nogen fællesorganisation, som dækker samtlige indvandrergrupper i Danmark, endside som på én gang dækker de største grupper, og det er vi nødt til at være opmærksomme på, ligesom vi er nødt til somme tider at forholde os til de forskellige organisationer hver for sig, hvis vi vil formidle til dem de tilbud, som samfundet kan give.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Også jeg har nogle enkelte kommentarer til noget af det, der er blevet sagt af ordførerne her i dag.

Fru Jytte Andersen nævnte, at der var en tendens til, at de 15 timer, der gives i modtagelklasserne, bliver et maksimum. Hertil kan jeg da kun sige, at undervisningsministeriet er opmærksom på dette problem, og som det er nævnt i redegørelsen, forestår der en ajourføring af bekendtgørelsen, hvori det vil blive indskærpet, at det samlede timetal i sprogundervisningsperioden i alt fald skal ligge nær det almindeligt gældende. Jeg håber, at vi ved denne indskærpning vil undgå det problem, at undervisningstiden bliver for kort.

Hr. Brixtofte pegede på nogle problemer omkring manglende materiale. Jeg skal ikke her tage stilling til, om der kunne have været arbejdet hurtigere. Jeg vil i hvert fald godt sige, at det kunne være svært at planlægge dette undervisningsforløb, al den stund hele tilgangen af indvandrere usægtelig ikke har været planlagt, men det, som i hvert fald er det optimistiske i denne forbindelse, er, at adskillige initiativer til udvikling af undervisningsmateriale er meget langt fremme, og at vi allerede i 1981 vil se nye arbejdsmaterialer.

Hr. Dyremose spurgte, om der undervises på modersmålet i andre lande. Ja, det gør der. I Sverige undervises finske børn på finsk, og der er også forslag om undervisning på andre sprog, men jeg vil godt føje til, at der i Sverige er meget, meget stor diskussion om dette system, og at der ikke foreligger nogen endelig vurdering af det. Jeg kan også nævne, at i Bayern har man for tyrkiske børn en sådan undervisning, og også dér har der været megen kritik af ordningen.

[Undervisningsministeren]

Hr. Bernhard Baunsgaard var inde på spørgsmålet om undervisning i kurdisk. Her må jeg henvise bl. a. til bekendtgørelsen, der siger, at undervisningen skal omfatte hjemlandets historie, geografi og samfundsforhold, og at undervisningen i så vidt omfang som muligt skal tilpasses undervisningen i hjemlandet. Hertil kommer så nogle forhold, som bl. a. at kurdisk, efter det for mig oplyste i hvert fald, ikke har nogen skriftsprognorm, der kan anvendes til undervisning, og endvidere at der ikke findes en kurdisk læreruddannelse, to faktorer, som i høj grad vanskeliggør, at der etableres en kurdisk sprogundervisning. Men jeg vil godt føje til, at vi har lærere, som behersker det kurdiske sprog, og som er i stand til at svare og vejlede børnene på kurdisk, så de er ikke ladt ganske i stikken.

Hr. Steen Folke anerkendte, at der var tale om en vis forsigtig åbning fra regeringens side, og det vil jeg da tage til mig, for det er store ord i hr. Steen Folkes mund. Men hr. Steen Folke sagde også, at de egentlig sagkyndige er ganske uenige i det system, man har valgt at anvende fra undervisningsministeriets side, og det drejer sig selvfølgelig om undervisning i nationalklasser eller den metode, vi altså har valgt at bruge. Her vil jeg dog gerne henvise til udenlandske erfaringer, der bestemt ikke entydigt er til fordel for undervisning i nationalklasser. Hr. Steen Folke sagde i den forbindelse, at han ikke ville bestride, at der var visse praktiske og økonomiske problemer i forbindelse med undervisning i nationalklasser. Jeg tør i sandhed sige, at der er andet end praktiske og økonomiske problemer; de eksisterer også, men der er i sandhed problemer ud over dem. Der er problemet med overhovedet at definere modersmålet. Vi har en pakistansk indvandrergruppe, hvoraf mange taler punjabi; undervisningssproget er urdu i Pakistan. Vi har en tyrkisk indvandrergruppe, hvoraf de fleste taler kurdisk; undervisningssproget er tyrkisk. Vi har grupper, for hvem talesproget er berbisk, men undervisningssproget er arabisk. Problemstillingen er altså: hvad er det for et modersmål, vi skal undervise på?

De børn, der kommer i skolen i første klasse, taler f. eks. punjabi hjemme. Skal vi undervise dem i urdu, som er det officielle undervisningssprog i det land, de kommer fra, i de første år for derefter senere i deres

tilværelse at undervise dem i dansk, således at vi i virkeligheden forlanger af dem, at de skal være tresprogede? Eller skal vi starte med straks i første klasse at undervise i urdu, som også i hvert fald i mange tilfælde vil være et fremmedsprog for dem? Jeg synes bestemt ikke, at denne problemstilling er særlig nem at finde nogen rigtig løsning på.

Det, som jeg synes man kan gøre i denne forbindelse, og som jeg også vil være åben og positiv over for, er at prøve at lave nogle forsøg på dette område. Der ligger allerede ansøgninger i folkeskolens forsøgsråd til behandling, og jeg synes, det var en rimelig og en fornuftig idé at sætte nogle forsøg i gang. Men på det erfaringsgrundlag, der ligger i dag, tør jeg i hvert fald ikke påstå, at det ville være rigtigt helt at vende op og ned på den model, vi har anvendt i de år, vi har beskæftiget os med disse spørgsmål i vores skole.

Fru Lis Starcke var inde på, at der stod »overveje« mange gange i redegørelsen, og fru Lis Starcke mente, at dette var et uheldigt ord. Det er jeg i høj grad uenig i, i hvert fald når det gælder undervisningsområdet. Regeringen har med den redegørelse, der blev fremlagt forleden dag, åbent prøvet at redegøre for de problemer, vi finder at der er på dette område. Jeg skal ikke skjule, at jeg finder, at de er store og mangfoldige, men vi skal gøre os klart, at der ikke gives patentløsninger, som er hundrede procent rigtige. Uanset hvad vi gør eller ikke gør, så har det en bagside, som er mindre heldig. Derfor er en debat som denne nyttig, og derfor er det vigtigt at lytte og overveje og være villig til at justere på det, man har gjort hidtil. At sige, at vi skal holde op med overvejelserne og skride til handling, er for så vidt at sige, at patentløsningen, det eneste rigtige system, ligger der fikst og færdigt. Vores opgaver er svære, og jeg mener, at vi skal være ærlige og åbne nok til at indrømme, at de er svære.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Adskillige af ordførerne indledte deres bemærkninger med at give udtryk for håbet om, at der ville blive tale om en meget saglig og objektiv vurderende debat. Jeg mener, jeg kan konstatere, at det har der i allerhøjeste grad været tale om. Jeg er meget enig i den vurdering, som undervisningsministeren gav

[Indenrigsministeren]

udtryk for her for et øjeblik siden, at en debat som denne skal tjene til at klarlægge problemer, den skal tjene til, at vi finder ud af, hvad vi hver for sig mener om problemerne og om, hvordan de skal løses.

Jeg er naturligvis glad for de bemærkninger, der er faldet, om, at redegørelsen har haft blotlæggende – det udtryk er ikke brugt, men jeg har opfattet det sådan – karakter, og det har også været redegørelsens hensigt.

Jeg er endnu mere glad for at kunne konstatere, at alle partier – med en enkelt, og, vil jeg føje til: sædvanlig undtagelse – med meget små nuancer har givet udtryk for en klart positiv og menneskevenlig holdning over for de mange udlændinge, der er her i landet på vort ansvar og på vilkår, som vi i høj grad bestemmer for dem. Det synes jeg næsten er det vigtigste, der kan siges om debatten i dag, bortset fra alle de mange værdifulde bidrag, der er ydet til klarlægning af problemerne, og forslag, der er kommet frem.

Jeg lagde naturligvis mærke til de bemærkninger, der faldt om tidspunktet for redegørelsen. Jeg vil gerne sige, at området her var blandt de områder, som regeringen umiddelbart før folketingssamlingens start var enig om at der burde gives en redegørelse for i løbet af samlingen. Det er ikke helt tilfældigt, at tidspunktet er valgt som omtrent sammenfaldende med årsdagen for statsministerens redegørelse sidste år. Jeg mener personlig, at området er så vigtigt, at det er rigtigt, at vi, indtil vi er endeligt færdige med vore vurderinger, får lejlighed til regelmæssigt og samlende at diskutere disse ting her.

Man har efterlyst nogle bemærkninger om skattefradragene for forsørgelseskontrakter, og jeg skal indrømme, at det kan jeg godt forstå, for der er i statsministerens redegørelse sidste år og i åbningstalen givet udtryk for den opfattelse, at der her er tale om et område, hvor der i al fald i en del tilfælde er problemer, der bør vurderes, og som man bør tage stilling til.

Jeg vil gerne bekræfte, at der er vurderinger og overvejelser i gang, men jeg har ikke mulighed for at sige, hvad disse vurderinger måtte ende i.

Vi vil ikke løbe fra, at der er problemer på dette område, men jeg tror på den anden side ikke, at man på forhånd skal mistænke os for, at det, vi ønsker, er at indføre diskriminerende eller anden form for ubehagelig

og menneskeuvenlig lovgivning. At der er problemer i det, er vi ikke i tvivl om, men vi er også klar over, at det at løse de problemer er en kompliceret ting.

Jeg har også konstateret med stor tilfredshed, at der er enighed om – der er måske igen en enkelt undtagelse – en ny lovgivning, der på en langt klarere måde end den hidtidige lovgivning lovfæster de rettigheder, indvandrerne har eller bør have i Danmark, og som de også i realiteten har, men hvor lovgivningen måske kan siges at være lidt bagvendt, forstået på den måde at den mere fortæller om, under hvilke omstændigheder man ikke må være i Danmark, end den fortæller om, under hvilke omstændigheder man må være i Danmark. Vi har brug for et nyt og klarere, lettere forståeligt lovgrundlag end det, vi har i dag. Vi har brug for at få lovfæstet indvandrernes rettigheder. Vi har brug for, at en række afgørelser, der i dag er administrative, træffes af andre myndigheder end de administrative myndigheder. Nogle af dem bør sikkert træffes af domstolene, andre bør måske træffes af et alsidigt sammensat nævn. Om det nævn skal have en indstillende eller en besluttende rolle, det er én af de mange, mange ting, det står tilbage at overveje.

Jeg har også sagt i indledningen, at det må være rimeligt og rigtigt, at man i forbindelse med afslutningen af behandlingen af arbejdet i fremmedlovudvalget gør sig klart, i hvilket omfang den nye lovgivning vil medføre behov for ændringer i den centrale struktur. Der kan også være andre grunde til at overveje det, men det er ting, som jeg ikke mener det er rigtigt og muligt at komme nærmere ind på i dag. Det hører i høj grad til de ting, som overvejes i fremmedlovudvalget.

Jeg vil gerne gøre den bemærkning, at det er helt givet, at de, der i dag har ansvaret for at administrere den eksisterende lovgivning, nemlig tilsynet med udlændinge og en lang række andre myndigheder, justitsministeriet og justitsministeren, er dem, der er mest interesseret i, at vi får klarlagt reglerne, at folketingset giver dem et ganske klart grundlag at virke på. Jeg misunder ikke de mennesker, der på det retlige grundlag, vi har i dag, skal træffe de beslutninger, de skal træffe. Det gør jeg ikke. Jeg synes, at når det tages i betragtning, så udfører de i alt væsentligt deres arbejde på en tilfredsstillende måde. Det vil

[Indenrigsministeren]

jeg gerne sige er min bestemte opfattelse. Jeg er ikke tilhænger af, at man klandrer medarbejdere, som har en vanskelig arbejdsopgave, som det er nødvendigt at udføre. Jeg ved, at de, der har ansvaret, som jeg sagde det for et øjeblik siden, hører til dem, der er mest interesseret i, at vi får et klarere grundlag, så den del af kritikken i al fald kan falde væk.

Jeg vil i fortsættelse af det sige, at jeg godt kan forstå utålmodigheden med hensyn til at få grundlaget for at tage stilling til en ny lovgivning. Jeg vil godt erindre om, ikke alene det, der blev sagt i indledningen om, hvor stor og kompliceret opgaven er, men også erindre om, at det i dag er knap 3 år siden, udvalget var i stand til at begynde sit arbejde. Og siden da har ministre på opfordring fra retsudvalget bl. a. bedt om, at man tog en del af arbejdet ud og gjorde det færdigt, det vil sige klarlagde den eksisterende retstilstand og gav os et lidt mere sikkert grundlag at administrere på, end man havde forud for den klarlæggelse, som fremmedlovudvalget gjorde os den tjeneste at give os. Det medførte de to administrative bekendtgørelser, der kom i maj måned i år. Vi har siden hen sagt til udvalget, at vi meget gerne så, om man havde mulighed for at tage andre dele af arbejdet ud og gøre det færdigt, sådan at vi kunne begynde at se konkrete resultater i form af lovgivning.

Jeg har adskillige gange talt med formanden for udvalget og andre fra udvalget, og jeg kan forsikre folketinget om, at man er meget interesseret i at få arbejdet gjort færdigt. Men man har også bedt mig om at have forståelse for, at man er så langt fremme i sit arbejde, at det uundgåeligt vil forsinke den endelige færdiggørelse, hvis vi beder om, at nye delløsninger tages ud. Man har sagt til mig, at hvis folketinget ønsker et lovforslag i denne samling, der går ud på, at domstolene – dér har hr. Wilhjelm ret – på det eksisterende lovgrundlag skal tage stilling til udvisninger i de tilfælde, hvor der er tale om kriminalitet, der pådømmes ved domstolene, hvis folketinget finder det rigtigt og rimeligt at få en sådan lovgivning gennemført i denne samling, så vil man være i stand til at producere et sådant lovforslag. Dermed har udvalget sådan set givet udtryk for, at det er udvalgets opfattelse, at der er en række ting, som i dag afgøres administrativt, der bør afgøres af domstolene. Det er man så sikker

på, at det tør man godt tage ud. Jeg har lagt mærke til, at ikke alle er lige begejstrede for, at vi på den måde tager en del af komplekset ud og gør det til genstand for lovforslag her i folketinget. Men jeg er nu alligevel personlig af den overbevisning, at det skal overvejes ganske nøje, om ikke vi skal gøre det.

Jeg er enig med hr. Wilhjelm i, at det ikke giver domstolene et andet retsgrundlag at virke på end det, de administrative myndigheder har at virke på. Men det medfører dog den forskel, at det er domstolene, der tager stilling. Jeg er også enig med hr. Wilhjelm i, at det ikke løser det tilbageværende problem, nemlig hvordan vi får taget stilling på et retligt lidt stærkere grundlag end det, vi tager stilling på i dag. Og dér er det altså, at forslag om råd eller nævn er inde i overvejelserne i fremmedlovudvalget.

Når jeg har sagt så meget om disse ting, så er det, fordi jeg vidste på forhånd, at det er en sag, der optager folketinget meget. Jeg ved det fra retsudvalget, jeg ved det andre steder fra, og jeg kan forsikre, at det er en sag, der også optager mig meget.

Så vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger om spørgsmålet om valgret efter 3 år, et forslag, som jeg i øvrigt kan fortælle vil blive fremsat inden jul, så langt er det fremme. Det ligger i udkast, og det er så langt fremme, at det kan fremsættes inden jul.

Om det vil jeg gerne sige, at jeg har svært ved at se, at det er let at forklare en fremmed statsborger, som har boet her i landet en årrække, at han eller hun på grund af, at vedkommende ikke hører til det nordiske sprogområde eller, hvis EF-samarbejdet på det punkt havde været længere fremme, tilhører EF-området, ikke skal have mulighed for at udøve stemmeret ved de kommunale valg, at vedkommende skal have en ringere stilling end den, der hører til inden for området. Mere konkret sagt: det kan være vanskeligt at begrunde over for en af de flere tusinde tyrkiske borgere, der har boet her i landet i en årrække, at de, fordi de hører til i Tyrkiet eller stammer fra Tyrkiet, ikke har mulighed for at stemme, hvor eksempelvis under andre omstændigheder en italiensk statsborger vil have ret til at stemme, eller hvor en finsk eller en svensk statsborger vil have ret til at stemme i Danmark. Jeg tror, det vil blive opfattet som diskrimination, og jeg vil i hvert fald for mit vedkommende have svært

[Indenrigsministeren]

ved at forklare det. Men jeg har sagt i redegørelsen, at det er klart, at det medfører, at man tvinges til, opfordres til, at interessere sig for danske forhold, for det danske sprog, og jeg mener egentlig, at det kun kan siges at være en fordel.

Der bliver i løbet af nogle få uger lejlighed til at diskutere sagen i folketinget på et lidt bedre grundlag end det, vi har i dag.

Jeg er ikke så glad for den bemærkning, hr. Dyremose kom med om, at vi i Danmark måske hellere skulle tage forældreløse børn hertil, hvis de kom fra meget fremmede kulturer, end at søge at tage familier hertil, og den bemærkning, der faldt umiddelbart derefter, at vi nok burde vise den allerstørste tilbageholdenhed med hensyn til indvandring af mennesker fra kulturer, der lå os fjernt. Jeg er ikke glad for at skulle være med til at administrere en forholdsordre af den art, og jeg finder ikke, at den rigtig er i overensstemmelse med en demokratisk opfattelse og et ligebehandlingsprincip. Men jeg siger det som alt, der i øvrigt er blevet sagt i salen i dag, med lidt forsigtighed. Jeg vil ikke beskylde nogen for noget forkert. Jeg giver bare udtryk for, at jeg ikke deler den opfattelse, hr. Dyremose dér gav udtryk for.

Hr. Knud Lind spørger: hvad er årsagen til, at man ikke i højere grad, end tilfældet er, hjemsender folk efter bistandslovens § 4? Det har først og fremmest den begrundelse, at de udenlandske statsborgere, der opholder sig fast i Danmark, ikke er bistandslovmodtagere i et sådant omfang, at bistandslovens § 4 tages i brug. Det er hovedbegrundelsen for det, og det synes jeg egentlig at de pågældende kan være stolte af og glade for. Det er rigtigt, at arbejdsløshedssituationen gør, at mange af dem er i den situation, at de ikke har arbejde og derfor får understøttelse, men de er ikke nassere på det danske samfund af den grund.

Der er stillet en række ydeligere spørgsmål af hr. Knud Lind, som jeg for de flestes vedkommende ikke på stedet er i stand til at besvare. Han spørger f. eks., hvor mange urigtige eller fiktive fødselsattester eller fiktive forsørgelseskontrakter der er afgivet, og om tyrkiske statsborgere kan få børnetilskud blot ved at vise deres børn frem. Det skal jeg hverken sige ja eller nej til.

Jeg hæftede mig især ved én bemærkning, hr. Knud Lind gjorde, og det var, at man jo

kunne tænke sig, at disse forsørgelseskontrakter bruges til at finansiere narkohandel. Dér har vi hr. Knud Lind i én eneste ganske klar sætning, også hvis man hørte, hvad hr. Knud Lind i øvrigt sagde. Jeg talte ikke minutterne, men hovedparten af tiden blev efter min erindring brugt på at forsøge at fortælle, at de alligevel er nogle nassere, vi skal se at komme af med. Jeg tror ikke, jeg vil bruge mere tid på hr. Knud Lind.

Den forskelsbehandling af danske mænd, der gifter sig med udenlandske kvinder, der hidtil har været, er det besluttet at lade forsvinde. Indfødsretsudvalget har efter drøftelse med indfødsretskontoret før folketingets sommerferie truffet den beslutning, at der, så snart det administrativt kan lade sig gøre, skal være ligestilling, og jeg mener at have forstået, at man har fundet, at 4 år er en gylden middelvej imellem 1½ år og 6 år, så det problem er altså løst.

Jeg vil gerne sige til fru Ebba Strange, at jeg da godt kan se, at en bevidst daginstitutionspolitik, der direkte sigter på at hjælpe de mindste indvandrerbørn i den vanskelige proces, som de er i, er en god ting. Problemet er jo nok det, at det er meget få kommuner, hvor gruppen er så stor, og hvor antallet af voksne fra det pågældende land, der kan deltage i arbejdet i en sådan institution, er så stort, at det kan lade sig gøre. Jeg husker fra mit hjemlige amt, hvor forholdsvis få indvandrere der er, og hvordan de er spredt, og også hvordan de er spredt på sprog, på hjemsted, på kultur osv., og jeg kan levende forestille mig, at det i visse tilfælde vil være helt umuligt at give den service, som det egentlig ville være rigtigt at vi kunne give.

Fru Ebba Strange, hr. Dyremose og andre gav udtryk for det nødvendige i, at der bliver øvet en større kommunal indsats; der blev f. eks. sagt at stille lokaler eller huse til rådighed, at tage kontakt med grupper, med organer, der repræsenterer indvandrerne på stedet, og der blev sagt en række andre ting. I den anledning vil jeg gerne sige, at jeg er enig i den grundholdning, der dér gives udtryk for. Jeg mener oprigtigt, som det siges i redegørelsen, at vi her er ved at være nået et tidspunkt, hvor en meget stor del af opgaven må løses lokalt. Derfor bemærkningerne om, at de kommuner, der har særlig store problemer i den forbindelse – jeg tænker på økono-

[Indenrigsministeren]

miske og andre tilsvarende problemer – bør have direkte støtte.

Vi er et stykke fremme i overvejelserne, og jeg regner med, at det kan blive til lovforslag i denne samling, der kan løse dels de problemer af økonomisk art, som en række kommuner mener at de har fået i forbindelse med de bådflugtninge, vi har hentet til Danmark i stort tal i de senere år, dels indvandrerproblematikken. Det vil blive søgt løst som en helhed, og jeg håber, at det kan hjælpe til, at der bliver mere plads til nogle af de aktiviteter, som kommunerne skal øve.

Jeg har for mit eget vedkommende ved de seneste møder i kommuneforeningerne slået til lyd for, at indvandrerpolitikken og løsningen af indvandrerproblemerne i stigende grad er kommunernes og andre lokale myndigheders opgave. Vi forbereder indlæg og andre former for initiativer igennem bladet Danske Kommuner og Amtsrådsforeningen, og vi vil meget gerne have gode ideer til, hvordan vi kan fremme de ting.

Så vil jeg godt til sidst sige nogle ganske få bemærkninger om det, man kan gøre administrativt, som hr. Bernhard Baunsgaard var inde på, og om det, der kræver lovinitiativer.

Jeg er enig i, at der er nogle ting, der kræver lovinitiativer. Jeg tror, at på de vigtigste områder, hvor der kræves lovinitiativer, er de lovinitiativer så langt fremme, de kan være på nuværende tidspunkt. Jeg håber meget, at et lovforslag om en ændret fremmedlovgivning kan komme til behandling i tinget i næste samling. Jeg er lige ved at sige, at jeg tror, det vil komme til behandling i tinget i næste samling. Jeg ved, at den kommunale valglov kommer til behandling i tinget, inden dette år er omme.

Jeg vil i øvrigt gerne indskyde i anledning af hr. Bernhard Baunsgaards bemærkning, som jeg forstod sådan, at valglovsudvalget havde siddet i ca. 3 år, at det vist også er rigtigt, men opgaven: at udarbejde et lovforslag om valgret til indvandrere efter 3 års ophold, fik udvalget, så vidt jeg erindrer, i februar i år, så det har altså været 7–8 måneder om at præstere et i øvrigt fortrinligt arbejde.

Hr. Bernhard Baunsgaard nævnte et eksempel på boligkrav, der var stillet. Det eksempel vil jeg gerne diskutere bagefter – jeg

har ikke kendskab til det – så jeg kan se, om der er ting, der skal gøres noget ved.

Jeg vil også godt sige, at jeg hører til dem, der i høj grad beklager, at en del folkeregistre ikke har været tilstrækkeligt opmærksomme på, at folk af en anden trosretning ikke bør registreres som medlemmer af den danske folkekirke, så de dermed kommer til at betale skat til folkekirken. Der er gået en klar forholdsordre ud til folkeregistrene om at sørge for at få de ting bragt i orden, og det er i færd med at blive bragt i orden landet over i disse uger.

Til allersidst vil jeg endnu en gang sige tak for den venlige behandling, redegørelsen har fået, for den positive holdning, der er givet udtryk for. Jeg har lagt mærke til, at vi på nogle punkter er uenige, men jeg har også lagt mærke til, at på langt de fleste punkter er der enighed i denne sal om, at indvandrere er kommet her for at blive. De skal have lov til at være her i videst muligt omfang på deres egne vilkår. Vi skal give dem en anstændig behandling, og vi skal sørge for, at andre mennesker også uden for denne sal i videst muligt omfang giver dem en rimelig, anstændig, menneskevenlig behandling.

(Kort bemærkning).

Lis Starcke (DR):

Den korte bemærkning har jeg bedt om, fordi jeg er ked af, at undervisningsministeren misforstod mig.

Jeg er absolut tilhænger af, at man overvejer, før man beslutter, men mine bemærkninger var slet ikke rettet mod undervisningsministeren, de var rettet mod redegørelsen. Man kan ikke fortænke os, der var ordførere i forespørgselsdebatten for et år siden, i at være frustrerede over, at der ikke er sket mere i løbet af et helt år, end at vi igen skal overveje, overveje, overveje og komme med vores mening, der er den samme, som den var sidste år. Vi var faktisk parate til en lovgivning om de spørgsmål. Derfor sagde jeg det om at overveje. Jeg vil gerne, at man overvejer tingene, før man beslutter.

Jytte Andersen (S):

Jeg vil også på baggrund af den første runde sige, at jeg synes, vi kan være meget tilfredse og meget glade for, at der er overvejende enighed om, at indvandrerne skal

[Jytte Andersen]

respekteres, og at de skal respekteres, som de er. Der har ikke været udtrykt noget ønske om, at indvandrerne skulle fralægge sig deres kulturelle identitet og deres kulturelle særpræg, og det synes jeg er meget positivt.

Der har været rejst et spørgsmål om nogle særlige organer og et særligt indvandrerkontor el. lign. Jeg har egentlig den fornemmelse, at vi skal tænke os meget godt om, før vi går videre i den tankegang. Det er min personlige opfattelse, at sådanne kontorer er en dårlig løsning. Hvilke opgaver er det, disse kontorer skal løse? Vil de ikke medvirke til at tegne det billede, at indvandrerne er en speciel gruppe, der dermed skal have en speciel behandling?

Uanset hvilke intentioner man har med sådanne kontorer, så tror jeg, at de meget ofte vil have den konsekvens, at de yderligere isolerer indvandrergrupperne i forhold til den øvrige befolkning, og det er rent faktisk det stik modsatte, der er den socialdemokratiske opfattelse og også den langt overvejende opfattelse her i salen. Derfor tror jeg, at den bedste måde at klare indvandrerne forhold til det offentlige på er via de almindelige kommunale forvaltninger, og at de offentlige myndigheder, de kommunale forvaltninger, skal være parat med den tolkebestand, som skal være til rådighed til at varetage også indvandrerne problemer.

Jeg vil godt sige om det, fru Ebba Strange sagde om daginstitutionspolitikken, at jeg tror, det er meget vigtigt, at de daginstitutioner, som modtager indvandrerbørn, er opmærksomme på, at de står over for nogle specielle forhold, som de skal tage hensyn til. Jeg tror ikke, at man kan bruge den samme model for information over for disse børns forældre, som man kan over for danske forældre. Ellers vil småbørnene føle sig temmelig fortabte, og forældrene vil få en negativ holdning til daginstitutionen. Det kræver fantastisk meget af pædagogerne, det kræver fantastisk meget af tilrettelæggelsen af arbejdet, når der er indvandrerbørn i den institution, de har ansvaret for.

Jeg vil godt sige en enkelt bemærkning om den kritik, der har været fremført af fremmedpolitiet og af tilsynet med udlændinge. Jeg vil godt af hensyn til forståelsen sige, at der ikke er tale om en kritik af personer. Der er ikke tale om, at det er de personer, der varetager en uhyre vanskelig opgave, der skal

kritiseres. Det er ikke det, det handler om. Det handler om, at man kunne have et ønske, og det har vi i den socialdemokratiske gruppe, om, at nogle af de opgaver, som fremmedpolitiet i dag har, og som er vanskelige, måske med større fordel kunne løses i institutioner, i organer, som har de særlige forudsætninger for at løse disse meget sårbare og meget vanskelige problemer. Det er også de synspunkter, jeg har givet til kende i Information, som er blevet citeret et par gange.

Hr. Bernhard Baunsgaard var ude efter en konkretisering af, hvad det er for administrative initiativer, der kan ændre vores indvandrerpolitik. Jeg føler, at det i meget høj grad er et spørgsmål om information. Det er et spørgsmål om, at både danskere og indvandrere får en større forståelse, en større viden om hinanden. Informationsvirksomhed, måden at tilrettelægge danskundervisningen på, måden at tilrettelægge kulturelle initiativer og fællesfaciliteter på, er nu engang ikke noget, som kræver lovinitiativer, og jeg tror egentlig, at den væsentligste opgave, som vi står over for ud over de nødvendige ændringer i udlændingeloven, er, at vi skal skabe en holdning, en større forståelse for hinanden, både danskere og indvandrere.

Brixtofte (V):

Jeg vil kun føje to korte ting til.

For det første vil jeg naturligvis takke undervisningsministeren for, at hun lovede, at der var noget på vej på området undervisningsmidler og -vejledning. Men jeg vil også sige, at det virkelig er noget, der haster, for set med de manges øjne, som underviser ude omkring, befinder man sig altså, som om man ikke har nogen støtte fra ministeriet. Derfor er her noget, som ministeren kan gå hjem til ministeriet med, slå i bordet og sige: her er et område, der skal prioriteres højt, her må man i gang. Der er virkelig mangel på materialer, der er virkelig mangel på vejledning, og det er virkelig nødvendigt, at vi hurtigt får gjort noget på det område.

Jeg siger det bare for at understrege, at hvis der ikke sker noget i løbet af et stykke tid, er vi i hvert fald nogle stykker, der vil minde undervisningsministeren om, at det er et område, der bør gøres noget ved.

[Brixtofte]

Det andet og sidste punkt, jeg vil nævne, er, at jeg var enig med indenrigsministeren i bedømmelsen af hr. Knud Linds indlæg. Jeg synes også, at det var pinligt at høre et indlæg, hvor 90-95 pct. af talen drejede sig om, at indvanderne misbrugte nogle ordninger, og hvor man mistænkeliggjorde indvandrerne på alle leder og kanter. Jeg synes, det er pinligt, og jeg vil sige helt klart, at vi tager helt afstand fra tonen og indholdet i hr. Knud Linds indlæg.

Dyremose (KF):

Undervisningsministeren bekræftede, at modersmålsundervisningen i andre lande var af et forholdsvis begrænset omfang, og at resultaterne måske var tvivlsomme. Det understreger blot det, jeg sagde i første omgang: at vi skal nok passe på, at vi ikke går for hurtigt frem inden for det område. Hvis vi skal tage nogle skridt, skal vi nok tage dem på begrænsede områder og med nogle forholdsvis velkontrollerede forsøg. Jeg er nemlig meget enig med undervisningsministeren i behovet for, at vi overvejer de skridt, vi tager. Der er ingen patentløsninger på disse vanskelige problemer, specielt på undervisningssiden.

Til indenrigsministeren vil jeg sige, at vi er enige i behovet for at klargøre retsstillingen, og at vi venter med spænding på resultaterne af arbejdet i fremmedlovsudvalget. Jeg vil meget gerne understrege, at når vi har nævnt det problem, er det overhovedet ikke fra vores side med kritik af de embedsmænd, der administrerer de nuværende meget vanskelige ordninger. Jeg tror heller ikke, ministerens bemærkning desangående drejede sig om mig, men for en sikkerheds skyld vil jeg gerne understrege, at vi ingen anledning har til at klandre tilsynet med udlændinge for det arbejde, der bliver gjort.

Med hensyn til valgretten mente ministeren, det kunne være vanskeligt at forklare, at man ikke gav valgret til tredjelandsområdet, når man har gjort det – som vi har i Danmark – til det nordiske sprogområde. Det har jeg nu ikke så store problemer med at forklare. Vi har et fælles demokratisk system og en fælles sprogstamme i det nordiske område, som gør, at det er meget nemt for folk fra andre nordiske lande at sætte sig ind i vores

system, ligesom det er nemt for os at sætte os ind i deres system.

Ministeren kom derefter med nogle bemærkninger om EF-valgretten, og dertil vil jeg gentage, hvad jeg sagde i første omgang. Det er indtil videre et spørgsmål om, når og hvis der bliver etableret en fælles valgret i EF-området. På det tidspunkt ville det måske være vanskeligere, når og hvis det sker, men jeg vil nødig, at vi skal gå forud på det område, og det er ikke – det er jeg også glad for ministeren har forstået – for at diskriminere personer fra tredjelande. Det er faktisk også ment som en form for beskyttelse af disse mennesker i det danske samfund. Jeg vil i den sammenhæng henvise til noget, statsministeren sagde den 20. november 1979. Han sagde det i forbindelse med forsørgelseskontrakterne, og det er i forlængelse af det citat, jeg havde tidligere fra Folketingstidende 1979-80 (2. samling), nu i sp. 772:

»Det er altså meget vigtigt ikke blot at tale godt og rigtigt om, hvad der skal gøres, men også at gribe ind over for ting, som kan virke uretfærdigt, og som kan være et irritationsmoment, der måske ligefrem fremmer racismen, og som nogle politisk kan spekulere i.«

Det var også stærke statsministerord, der gav udtryk for en frygt for, at vi måske i folketinget gik længere, end befolkningsflertallet kunne acceptere, og at det kunne slå tilbage i form af en uvenlig holdning hos grupper af danskere i forhold til indvandrerne. Vi har en frygt for, at det samme kunne være tilfældet, såfremt stemmeretten bliver gennemført for personer, der måske ikke har det kendskab til de danske samfundsforhold, som man kunne ønske sig. Man kan være uenig eller enig i vurderingen, men det er altså en del af baggrunden for vor stillingtagen til det pågældende spørgsmål.

Med hensyn til mine formuleringer omkring de forældreløse børn noterede jeg mig også, at ministeren heller ikke mente, vi ville diskriminere de kulturer, der ligger os fjernt. Det, jeg sagde i det pågældende afsnit, var, at når vi er inde i internationale forhandlinger om flygtninge – typisk flygtninge fra kampområder, nogle, der er blevet undertrykt på en eller anden måde – tror jeg, vi gavner dem og os mest, hvis vi forsøger at finde ordninger, hvor familierne bliver placeret i kulturer, som de har en vis tilknytning til, og at vi så nemmere tager de forældreløse

[Dyremose]

børn, der ofte findes i flygtningelejre, og overfører dem til Danmark som adoptivbørn. Men det var ikke en kategorisk afvisning af, at vi også tager voksne flygtninge. Det erklærede jeg også vores vilje til at gøre i det omfang, det bliver vurderet som rimeligt og nødvendigt i forbindelse med en international aftale.

Jeg er meget glad for ministerens bemærkninger om forsørgelseskontrakter. Vi er tilfredse med, at man er i gang med vurderinger og overvejelser. Vi er tilfredse med, at man er klar over, at der er et problem, og at man vil beskæftige sig med det problem i den kommende tid. Vi er fra konservativ side helt enige med ministeren i, at man ikke skal komme med en lovgivning, der diskriminerer indvandrerne i forhold til danske statsborgere. Det understregede jeg også i mit første indlæg i forbindelse med det konservative lovforslag, der netop er anmeldt: der er ikke tale om en sådan diskrimination i vort indlæg.

Når talen er om forsørgelseskontrakter, er jeg lidt ked af – men kan godt forstå – at hr. Wilhjelm har forladt salen. Det er formodentlig i skuffelse over, at debatten ikke har kunnet bruges til at slå politisk mønt af sagen. Men hr. Wilhjelm gjorde alligevel et forsøg. Han prøvede bl. a. at slå mine udtalelser omkring forsørgelseskontrakter i hart-horn med hr. Knud Linds. Jeg havde overhovedet ikke i mit indlæg – og det håber jeg hr. Steen Folke vil hilse hr. Wilhjelm og sige – talt om misbrug. Jeg havde udelukkende citeret statsministeren og den socialdemokratiske ordfører for, hvad de sagde for 1 år siden.

Jeg har netop med vilje ikke talt om misbrugene, fordi dokumentationen af, om der foregår misbrug eller ej, i vid udstrækning findes i ligningsrådet, hvis der sker misbrug, og ligningsrådets medlemmer har tavshedspligt, således at de ikke kan oplyse om det.

Jeg havde altså overhovedet ikke nævnt misbrug, og alligevel forsøgte hr. Wilhjelm – det eneste forsøg, der har været i dag – at slå politisk mønt og skabe en slags hetzagtig kampagne. Det kan ikke betale sig, VS! Der er et bredt flertal her i folketinget, der vil løse disse problemer på en saglig og ordentlig måde, og I gavner ikke indvandrerne, hvis I forsøger at slå politisk mønt af de problemer, der er omkring indvandrerens forhold.

Knud Lind (FP):

I et brev af den 19. november 1980 beklagede ministeren, at han havde udtalt sig lige kontant nok, når det drejede sig om et konkret spørgsmål vedrørende udlændinge.

Hvis jeg havde holdt mig til mit indlæg, ville jeg have sagt: i overensstemmelse med de faktiske forhold, oplyser ministeren i sit brev.

Det brev glædede mig meget, og jeg har givet udtryk for det fra talerstolen. Men jeg vil som en lille venlighed til ministeren bede ministeren om stadig væk at holde sig til sit indlæg. Jeg har aldrig talt om nassere – ikke på noget tidspunkt – og alligevel kan man høre ministeren fra talerstolen lægge mig ordet i munden: nassere. Det er aldrig sagt fra denne talerstol, og der er kun én, der har gjort det. Det var ministeren.

Det var lidt spagt og lidt fattigt med hensyn til svarene på de spørgsmål, som jeg stillede, og for at ministeren ikke skal glemme dem, vil jeg stille nogle helt konkrete spørgsmål her:

1. Hvor mange udlændinge er blevet hjemsendt i henhold til bistandslovens § 4, siden bistandsloven trådte i kraft?

2. Hvor mange forsørgelseskontrakter bliver der årligt tegnet af udenlandske statsborgere?

3. Hvor mange skattesager er der rejst i forbindelse med disse forsørgelseskontrakter?

4. Hvor mange sager har fremmedpolitiet behandlet angående urigtige oplysninger fra udlændinge til offentlige myndigheder?

På side 11 i retsudvalgets bilag 15 af 1979 til betænkning nr. 882 om udlændingelovgivning afgivet af justitsministeriet den 17. december 1977 skrives der:

»De stærke menneskelige motiver, der ligger bag ønsket om ophold, er formentlig årsagen til, at udlændinge i så vidt omfang, som det er sket, har misbrugt de gældende undtagelsesregler for at få ophold, f. eks. indgåelse af skinægteskaber, afgivelse af urigtige oplysninger om alder og slægtskabsforhold m.v.«

Jeg håber, hr. Wilhjelm hørte efter.

Er det korrekt, hr. minister, at tyrkiske gæstearbejdere kan få sendt børnepengene til Tyrkiet?

[Knud Lind]

Hvor mange udenlandske statsborgere fra tredjelande er indrejst og har taget ophold i Danmark, siden England trådte ind i EF?

Og endnu et spørgsmål. I sin skriftlige redegørelse skriver ministeren: »Når som nævnt nogle forældre holder deres piger væk fra skolen fra 8. klassetrin, enkelte endda fra 7. klassetrin . . .« Vi spørger: i hvor mange tilfælde foregår denne tilbageholdelse af udenlandske statsborgeres børn fra skoleundervisningen?

Hvad er årsagen til, at fremmedpolitiet i København efterhører og efterbehandler sager angående arbejds- og opholdstilladelse m.v. for så vidt angår pakistanske statsborgere, medens andre nationaliteter behandles af politiet i den politikreds, hvor indvandrerer har bopæl?

I øvrigt vil jeg spørge: er det korrekt, at fremmedpolitiet har en dansk politimand stationeret i Pakistan 6 måneder ad gangen, og hvad er årsagen til, at dansk politi er udstationeret netop i dette land? Er det, fordi man ikke har tillid til de pakistanske myndigheder?

Hvad er årsagen til, at man i kontorcirculæret angående indenrigsministeriets generelle vilkår angående udenlandske statsborgeres vandl i prøvetiden har den regel, at hvis en person, der ønsker dansk statsborgerskab – normalt skal pågældende have opholdt sig 7 år i Danmark – i prøvetiden har overtrådt færdselslovens § 53 – det vil sige spirituskørsel – forlænges prøvetiden med 1 år, og i gentagne tilfælde af spirituskørsel indsætter man en skærpente sanktion: man forlænger prøvetiden til 3 år? Det samme er ikke tilfældet, når det drejer sig om gentagne overtrædelser af straffeloven.

Ebba Strange (SF):

Da jeg gik på talerstolen første gang, sagde jeg, at jeg kunne kommentere hr. Knud Linds indlæg i anden runde. Jeg vil afstå, for det taler for sig selv. Jeg mener også, at vi med tilfredshed kan konstatere, at hr. Knud Lind er den eneste, der taler på denne måde i denne debat.

Der er adskillige forskellige ting, jeg ikke kan være enig med hr. Dyremose i – om valgret og adoptioner og den slags – men jeg synes, det er vigtigt at få sagt, at der ikke er nogen, der har bakket op bag hr. Knud

Linds udtalelser, og så skal jeg heller ikke kommentere dem.

Det, jeg så skal kommentere, er to ting. For det første har jeg gjort mig til talsmand for et særligt kontor. Både indenrigsministeren og fru Jytte Andersen har kommenteret det, og fru Jytte Andersen spørger mig direkte: hvilke opgaver er det, dette særlige kontor skal løse?

Nu har spørgsmålet om udlændinges optagelse i den danske folkekirke været rejst. Jeg ved, det er et eksempel på, at det ville være rart for indvandrere, hvis der var et bestemt sted, hvor man vidste alle de problemer, der er knyttet til at være indvandrer, blev behandlet.

Jeg ved, vi har en udmærket, dygtig konsulent i socialministeriet. Men det slog mig, da kulturministeren svarede, at når de forskellige grupper, som kulturministeren talte om, skal skrive ansøgninger m.v., må de henvende sig til den, i øvrigt dygtige, konsulent, vi har i socialministeriet; det er jo ikke sociale problemer. Det er som sagt spørgsmålet om at være medlem af den danske folkekirke. Det er spørgsmålet om kulturaktiviteter. Det kan være mange forskellige problemer, de støder på. Jeg taler ikke for et specielt indvandrerministerium, men en afdeling i et ministerium. Jeg ville egentlig synes, det var mest passende, at det var indenrigsministeriet, men det vil jeg ikke lægge mig fast på nu. Der kunne man centralt samle alle de problemer, der knyttede sig til indvandrerne.

Fru Jytte Andersen siger, at det ville give indtryk af, at de var en særlig gruppe. Ja men sådan har jeg også opfattet debatten. De er en særlig gruppe. Vi har været meget enige om, at vi skal betragte det som en positiv ting, at de er i landet, men det skal dog ikke forhindre os i – og det har fru Jytte Andersen da også selv gjort – at se i øjnene, at de ikke er én særlig gruppe, men flere særlige grupper, som kulturministeren udtrykkelig gjorde opmærksom på.

Det er nemlig også vigtigt for os, synes jeg, at de er mange forskellige kulturelle grupper. Det synes jeg ikke gør noget at vi ser i øjnene. Det mener jeg er i overensstemmelse med deres egen opfattelse af deres situation i Danmark, og det er i hvert fald i overensstemmelse med min opfattelse af det at være indvandrer, det at være en udlænding, der opholder sig i et andet land.

[Ebba Strange]

Jeg tror ikke, det vil isolere dem yderligere. Tværtimod tror jeg, det vil give dem tryghed. De føler sig ikke trygge og veltilpasse, når de kommer op på socialkontoret, op på skattekontoret, op på de forskellige kontorer, vi har, hvor sagsbehandlerne er fortravlede – vi har talt om tolkebistanden – og hvor sagsbehandlerne er vant til at behandle os almindelige kværuleanter. Jeg tror, det er vigtigt både på centralt plan og på kommunalt plan, og det vil jeg i hvert fald godt have at vi ikke bare afviser med denne debat.

Til undervisningsministeren vil jeg sige, at jeg tror heller ikke, der findes patentløsninger. Vi har diskuteret undervisningen før, og vi kommer til det igen. Jeg synes, det er godt at fortsætte forsøgene, og jeg vil opfordre til, at man også – jeg ved, man har gjort det – fortsat interesserer sig for de resultater, der er opnået i andre lande med tilsvarende problemer som vores.

Til sidst til indenrigsministeren. Jeg tør altså ikke i dag sige hverken ja eller nej til det med domstolsafgørelse af udvisninger på det eksisterende retsgrundlag. Jeg har kritiseret retsgrundlaget – det er vi flere der har gjort – og jeg tror, vi kan få bred tilslutning til at ændre retsgrundlaget. Vi kommer nok i nogle diskussioner om detaljer i det ændrede retsgrundlag. Jeg siger hverken ja eller nej. Det kan godt være, vi alligevel skal indføre domstolsafgørelser, hvis vi ikke kan ændre retsgrundlaget.

Justitsministeren ved – og mange andre ved – at vi er mange, der har haft lejlighed til at kritisere fremmedpolitikens, tilsynet med udlændinges, afgørelser og den efter i hvert fald min og andres vurdering ikke altid lige tilfredsstillende ankemulighed, der ligger i justitsministeriet.

De ting kan selvfølgelig tale for en domstolsafgørelse, men jeg håber heller ikke, det varer for længe, før vi kan få retsgrundlaget ændret.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne begynde med at sige tak til kulturministeren for bemærkningerne om indvandrerens kulturfestival. Jeg synes, at det er meget tilfredsstillende, at man fra kulturministeriets side vil søge kontakt med indvandrerens Fællesråd ved fordeling af de små midler, man nu engang har til rådighed.

Det håber jeg at man fortsat vil gøre. Jeg synes, det er fortrinligt, at justitsministeren har kunnet meddele, at man drager indvandrerens organisationer ind i rådslagningen ved den endelige udformning af de bekendtgørelser, der nu kommer frem. Jeg synes, det er godt. Det viser en god smidighed hos disse ministerier.

Derefter vil jeg komme med nogle bemærkninger til undervisningsministeren. Når jeg spurgte om kurdisk, er det ikke, fordi jeg ikke anerkender, at der er store vanskeligheder ved disse mange sprog, og at der kan være specielle vanskeligheder ved et sprog som kurdisk, der rent faktisk undertrykkes i Tyrkiet og derfor aldrig har fået en, skal jeg sige rigtig chance for at blive et fuldt kultursprog, bl. a. fordi man mangler litteratur og skriftsprog og den slags.

Men det, der gjorde mig meget betænkelig, var den artikel, der er skrevet på grundlag af samtaler med fru Jytte Andersen, og som blev offentliggjort i Information den 17. november i år. Der er man også inde på spørgsmålet om kurdisk. Avisen siger:

»Hovedparten af tyrkerne i Danmark er kurdere, så der er jo rent faktisk en stor sproggruppe.«

Man lader fru Jytte Andersen svare:

»Så kommer det officielle ind i billedet.«

Og bladet spørger:

»Det er altså et diplomatisk problem?«

Svaret er: »Ja«. Og det udbygges: »Men det er jo svært på den ene side at sige, at vi skal respektere indvandrerens kulturelle baggrund, og på den anden side sige, at vi i øvrigt i vores uddannelsessystem ikke vil have noget med ambassaderne at gøre.«

Der var det, jeg gerne ville have en forsikring fra undervisningsministeren om: at man vil ikke deltage i den undertrykkelse, som andre lande foretager over for sproglige eller andre minoriteter. Det kan ikke være dansk politik, at vi gør det.

Hvis det er en forkert opfattelse, fru Jytte Andersen har givet udtryk for her, vil jeg gerne have den dementeret og have fastslået, at det ikke er dansk politik. Jeg forstår meget vel, at der kan komme et forhold til dette fremmede land, men det er så en af de besværligheder, vi må tage på os.

Så nogle bemærkninger til justitsministeren. Jeg finder det meget beklageligt, at et medlem af dette folketing finder det rimeligt

[Bernhard Baunsgaard]

at gentage en bemærkning, som én gang er dementeret af den pågældende minister. Det var hr. Knud Linds bemærkning om, at man giver dansk statsborgerskab til narkokriminelle. Det blev klart dementeret af justitsministeren, og det skulle ikke være nødvendigt at gentage et sådant dementi. Men det er det tilsyneladende.

Måtte jeg i anledning af de bemærkninger, der er faldet om tilsynet med udlændinge, sige, at tilsynet med udlændinge er et administrativt organ, der af os og ministeriet er sat til at varetage den danske lovgivning. Meget af den kritik, der rejses mod tilsynet med udlændinge – langt, langt den største part – skyldes aldeles ikke noget, som man kan bebrejde de mennesker dernede. Det synes jeg bør understreges.

Jeg vil gerne tilføje, at de arbejder under så pressede forhold, at jeg tror, at enhver, der var ansat dernede, ville komme til at gøre ting, som man ikke skulle gøre. Men de er først og fremmest indsat af os, og det er os, der skal sørge for, at der er et andet grundlag for dem at arbejde på.

Jeg siger, de arbejder under pressede forhold. Det er jo urimeligt, at man bliver lukket ind i et stort lokale, og dér skal man for den pågældende embedsmand eller tjenestemand fortælle alt, hvad der er at fortælle om ens forhold, og det kan ikke engang ske under tilstrækkelig adskillelse fra naboen til den ene og den anden side. Det er pressede forhold, som gør, at man undertiden bærer sig forkert ad, men det er undskyldeligt.

Jeg ville ønske, at vi også på dette område kunne forbedre forholdene, og jeg vil gerne understrege, at det ville ikke hjælpe et klap, hvis vi kaldte tilsynet med udlændinge for »kontoret, der tager sig af udlændinges forhold« og i øvrigt ingenting gjorde.

Det er rigtigt, at der som det første resultat af udvalgets arbejde er kommet den nye bekendtgørelse om behandlingen af fremmedarbejdere, indvandrere, eller hvad man vil kalde disse mennesker – det er, som jeg har sagt én gang, mig det samme, for det er mennesker, det drejer sig om. Der er kommet noget; der er på en række områder sket forsøg på at gøre forholdene bedre, men grundlaget er for dårligt. Derfor kan vi ikke nå så forfærdelig langt.

Jeg glemmer ikke, at den første sag, jeg fik henvendelse om, efter at de nye regler skulle

iagttages, var en henvendelse om udvisning af en bedstemor, fordi hun ville blive her længere end 3 måneder hos sit barnebarn. Det skulle der pres på for at få gennemført; det kunne man ikke bare henvise til reglerne i den nye betænkning. Det viser bedst, hvordan vi behandler disse mennesker. Det er for dårligt. Derfor haster det sådan med at få den nye lovgivning.

For mig er det et stort spørgsmål, om man når så forfærdelig meget ved at forsinke arbejdet med lovgivningen og presse domstolsafgørelser igennem for de folk, der er dømt for et eller andet forhold herhjemme, og sige, at de ikke kan udvises uden efter domstolsafgørelse.

Det glæder mig også, at ministeren kunne meddele, at statsstøtte til de kommuner, der i særlig grad modtager indvandrere, var under overvejelse, og at vi måske allerede i denne samling kunne få et forslag til forhandling. Det glæder jeg mig til. Men det helt afgørende er den nye fremmedlov.

Må jeg ikke rette en enkelt fejltagelse? Jeg har ikke i og for sig nogen kritik mod ministeriet – sådan skulle det, jeg sagde om de 3 år, ikke opfattes – nej, jeg bemærkede bare, at man ville give dem valget. Så vidt jeg husker, var det 3 år, de skulle have været her. Der lå ikke andet i det, men jeg vil nok sige, at jeg synes, vi har haft betænkningen en hel del tid. Man må jo have vidst i ministeriet, at den kom, og jeg synes, betænkningen gennemgår en række af de forhold, der skal tages hensyn til, så jeg undrer mig alligevel lidt over, at vi ikke allerede har lovforslaget til behandling. Men vi når det inden den 17. november 1981, hvor vi skal have det første kommunale valg, så det går jo alt sammen.

Det var det, jeg havde at sige til ministerens bemærkninger, som jeg i øvrigt gerne vil takke for.

Jeg har et par ganske få ord at sige til den konservative ordfører. Den konservative ordfører sagde – jeg håber meget, at jeg citerer rigtigt, ellers beder jeg om at blive rettet med det samme –:

»Vi frygter for, at kommunal valget kan give anledning til racisme og politisk modvilje.«

Det gjorde den konservative ordfører, idet han henviste til citatet fra statsministeren. Man må undskylde, men når man anfører et

[Bernhard Baunsgaard]

citat som forklaring på sin egen stilling, så kan det ikke udlægges anderledes af os andre, end at man går ind bag det citerede.

I øvrigt er betragtningen jo nøjagtig den samme, som blev brugt, dengang der var modstand mod almindelig valgret. De små kunne ikke holde til, at de skulle stå for den kritik, der ville komme i anledning af deres stemmeafgivning. Valgretten til kvinder var også betænkelig. Tænk, hvad kvinder blev rodet ind i, og hvad de skulle beskæftige sig med af ting, som de ikke behøvede at beskæftige sig med, før de fik valgret. I USA stillede man krav om, at man skulle have dannelse på et bestemt niveau for at få valgret.

Hvis ingen af disse betragtninger er gældende, så vil jeg gerne vide, hvad det er, der er gældende.

Den konservative ordfører var inde på forsørgelseskontrakter. Det er rigtigt, at den konservative ordfører ikke gjorde andet end at citere, hvad den socialdemokratiske ordfører havde sagt. Men når man bringer disse citater, når man drøfter forsørgelseskontrakter og i øvrigt ikke siger noget om sin egen stilling, så er det vist tilgiveligt, at vi andre opfatter det, som om man stiller sig bag disse citater. Er det ikke tilfældet, så er det rart at vide. Men så vil jeg også gerne spørge: hvorfor vil man så ikke have kommunalvalgretten? Hvorfor vil man gå ind for et forslag, der ensidigt vender sig mod indvandrerne? Det er meget godt, man siger, det heller ikke må gælde for danskere, men de bruger jo ikke reglen.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Hr. Bernhard Baunsgaard gjorde sig i hvert fald skyldig i en kraftig overfortolkning af det, jeg sagde – eller i hvert fald forsøgte at sige, så kan vi måske dele ansvaret mellem os. Det, jeg sagde, var, at ligesom statsministeren – stærkere end jeg ville gøre det – havde sagt i forbindelse med forsørgelseskontrakter, så frygtede vi, at hvis der kom denne kommunale valgret til grupper fra tredjelande, så kunne den give anledning til en mislyd mellem disse grupper og nogle danske befolkningsgrupper i de kommuner, hvor der er mange indvandrere. Der er ikke fra vores side frygt for, at det skulle give anledning til

racisme, men der er frygt for, at det skal give anledning til en mislyd mellem de forskellige befolkningsgrupper, og det mener vi ikke gavner indvandrerne.

Nu spørger hr. Bernhard Baunsgaard: hvorfor så ikke give dem den kommunale valgret? Jeg vil gerne gentage det, jeg har sagt et par gange: bl. a. fordi de ikke kender sproget tilstrækkeligt, og når de ikke kender sproget tilstrækkeligt, så kender de heller ikke det danske demokratiske system tilstrækkeligt.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Ja, ja, så nåede vi så langt. Det er altså ikke racisme, det gælder om her, det er bare det, at de mennesker ikke har et dannelsesniveau, der er godt nok til, at de får kommunal valgret, bl. a. dette at de ikke kan dansk, og at de ikke forstår demokratiet i Danmark. All right, det var det, man brugte mod negrene i de sydlige stater i USA.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Jeg forstår, at det er en skuffelse for hr. Bernhard Baunsgaard, at han ikke kan finde et eller andet, der klandrer det konservative folkeparti, og derfor prøver han at skaffe et eller andet. Der er ikke tale om dannelse; der er tale om en meget naturlig mangel på kendskab til det danske system, som hænger sammen med mangel på kendskab til det danske sprog. Det er det eneste, vi har sagt; vi har ikke talt om dannelse. Det er hr. Bernhard Baunsgaard, der har talt om det.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Hr. Dyremose kan slet ikke forestille sig, at det, jeg er ked af, er, at den respekt for en række konservative indstillinger, som jeg har fået i den tid, jeg har siddet herinde, på grund af den retsindighed, der lå bag ved dem, selv om jeg ikke var enig med dem, den respekt kan jeg desværre ikke udstrække til dette forhold. Når man stiller krav til mennesker om, at de skal kunne et eller andet – så kan det være den store eller den lille tabel – og ikke bare tager dem som det, de er, mennesker, og accepterer, at de dermed får ret-

[Bernhard Baunsgaard]

tighederne, så er jeg for længst stået af. Det, der bedrøver mig, er, at noget, der, synes jeg, i en lang årrække har kendetegnet konservativ indstilling, ikke gælder mere på dette område.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Hr. Bernhard Baunsgaard og jeg kan være uenige i vurderingen, men at begynde at sige, at det er et udtryk for, at de konservative ikke længere er retsindige, det synes jeg er en stærk fortolkning, for hvor sætter man så grænsen, hr. Bernhard Baunsgaard? Vi har sagt, grænsen er ved indfødsretten. Det er én form for grænse. En treårsgrænse er en anden form for grænse. Jeg har ikke forstået, at hr. Bernhard Baunsgaard vil give indvandrede, som har været her i to måneder, valgret. Det vil sige, der bliver sat en grænse. Det eneste, vi diskuterer, er grænsen. Der er ikke forskel på retsindigheden; der er forskel i vurderingen af: hvad er den hensigtsmæssige grænse?

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg har givet afkald på min anden runde, men kan ikke undlade at blande mig i denne strid. Jeg er, som det fremgik af CDs indlæg, som jeg afgav for nogle timer siden, ikke enig med hr. Dyremose og det konservative folkeparti i spørgsmålet om valgret, men jeg er sandelig enig med ham i, at der ikke i denne sag er lagt mangel på retsindighed for dagen, og jeg synes, at en bemærkning som den af den retsindige hr. Bernhard Baunsgaard støder én. Han siger: Nå, men så blev vi altså klar over, at det var ikke racisme. Det er anklagende på en slet ikke indirekte måde, på en ikke-retsindig og efter min mening sårende måde.

Samtidig vil jeg erklære mig enig med hr. Dyremose i hans påpegning af, at der jo et eller andet sted sættes en grænse. Det fungerer jo ikke fra den dag, de ankommer til landet, og så kan man have lov at diskutere, fra hvilket tidspunkt valgretten skal indtræde. Det kan man så have forskellige meninger om.

Jeg vil til gengæld gerne forklare hr. Dyremose, at der så hurtigt som muligt bør være chance for, at en gruppe af indvandrere i en

kommune kan få en egen repræsentant. Jeg tror ikke, det er så indviklet. Jeg gjorde selv i mit første indlæg rede for mit syn på, at det er vigtigt, at man lærer sig sproget for at kunne forstå sin nabo, for at kunne forstå sine omgivelser, for at kunne forstå samfundet. Der er vi helt enige. Men det er altså ikke så svære problemer at sætte sig ind i, at man ikke på et antal år, også uden en ret god mestring af sproget, kan vælge dem, man har mere tillid til end nogle andre, respektive – det er det, jeg især gerne vil gøre opmærksom på – opstille egne kandidater. Det vil der i en kommune med 25 personer i kommunalbestyrelsen visse steder i landet godt være mulighed for at grupper kan gøre. Det kan en overgang under tilpasningsperioden være i indvandrergruppernes interesse, og det ville være klædeligt, hvis det kunne ske så tidligt, som det overhovedet er forsvaret.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det ville lette tingene, hvis hr. Arne Melchior hørte efter, hvad jeg sagde. Jeg sagde udtrykkelig i mit første indlæg til hr. Dyremose: jeg vil gerne have at vide, om det skal opfattes på den måde. Jeg fik at vide, at det skulle det ikke. Derpå sagde jeg: det er godt, så kan vi stryge det med racisme. Dermed har jeg ikke på nogen måde beskyldt de konservative for at være racistiske; men den anvendelse, man gjorde af statsministercitater, gjorde det berettiget at spørge.

De konservative har understreget, at det ikke er nok for dem at have et tidsrum. Der stilles også krav om, at man skal forstå det danske demokrati. Det er ikke rimeligt.

Hvis de konservative heller ikke mener det, så lad os få det at vide heroppefra. Vi vender jo tilbage til sagen, når vi skal behandle det kommunale valgretslovsforslag. Når 3 år ikke er passende, skal man så være her 4 år eller 3½ år?

Jeg gentager: for radikale er der intet uret-sindigt i, at man stiller krav om et eller andet tidsrum. Hvis det er det, de konservative nu er endt i, så har denne debat været nyttig. Men jeg vil ikke være med til at stille noget krav om, at man skal kunne et eller andet for at få valgret, for så er der ikke nogen ende på, hvor man ender. I USA endte man med

[Bernhard Baunsgaard]

at kræve, at de mennesker ikke alene skulle mestre engelsk, men også fransk.

Jeg vil gerne understrege, for at der ikke skal være misforståelser om det, at jeg har ikke sagt om de konservative, at de ikke er retsindige, selv om de fastholdt det standpunkt, men jeg sagde: på dette område er det ikke en retsindig måde at tage standpunkt.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Det er pudsigt, at det lige skulle være hr. Bernhard Baunsgaard, der skulle tale om en retsindig måde. Jeg forstår godt hr. Dyremoses harme, når der tales om racisme. Nu er det beklageligvis desværre sådan, at nogle – selv om det kun er enkelte folketingsmedlemmer – ligesom går på rov i de andres ordførerskab og indlæg, mange gange fordi de ikke rigtig har nogen mening selv. Jeg vil henvise hr. Dyremose til at læse Folketingstidende 1980–81, sp. 1706, i narkodebatten af 6. november 1980, 4. afsnit, sidste linje, for så vidt angår min mening om hr. Bernhard Baunsgaard.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Uanset at hr. Bernhard Baunsgaard har – jeg synes på en uretsindig måde – forsøgt at skabe tvivl om den konservative holdning, så er jeg sikker på, at jeg ikke behøver at finde frem til hr. Knud Linds mening om hr. Bernhard Baunsgaard for at danne min egen, og jeg er heller ikke sikker på, at det vil være den samme mening.

Hr. Arne Melchior sagde, at man ofte ville kunne vælge sin egen repræsentant ind i kommunalbestyrelserne. Hvis man har 25 medlemmer i kommunalbestyrelsen, ville det kræve 4 pct. af stemmerne. Det er meget få kommuner, hvor der er så mange indvandre- re, og i de få kommuner, hvor der er så mange, er de ofte fra mange forskellige grupper, der ikke nødvendigvis vil stemme det samme sted. Derfor har vi sagt, at vi tror, man får en bedre kontakt, en bedre indflydelse, hvis man har et kontaktudvalg mellem politikere, embedsmænd og indvandrerorganisationer. Det er vores måde at løse det problem på.

Endelig til hr. Bernhard Baunsgaard: det, vi har sagt, er, at vi knytter stemmeretten til indfødsretten. Som hr. Bernhard Baunsgaard

ved, er der ikke nogen eksamination forbundet hermed. Hvis man erklærer, at man ønsker en vedvarende tilknytning til det danske samfund, og hvis man opfylder de af folketingets store flertal fastlagte betingelser, så skal man have lov til at have stemmeret. Vi har ingen ønsker om at begynde at eksaminere – ej heller hr. Bernhard Baunsgaard.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Men dette krav skal altså ikke stilles til skandinaver. De må gerne få valget uden at have indfødsret. Det gælder kun de andre.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Vi vender tilbage til talerrækken. En kort bemærkning til hr. Dyremose, og så må vi snart være færdig med de korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Det vil jeg gerne bekræfte. Som jeg har sagt tidligere: skandinaverne har et fælles demokratisk system og en fælles sprogstamme, der gør, at det er nemmere for dem at sætte sig ind i systemet.

Wilhelm (VS):

Hr. Knud Lind bad mig høre godt efter, da han læste citatet fra fremmedlovudvalgets delbetænkning side 11. Det var en inderlig overflødig opfordring. Jeg var den første her i tinget, der fremdrog det citat. Jeg har bidraget til, at vi fik det endevendt. Jeg synes, det er et skandaløst citat. Hr. Knud Lind glemte at sige, at det var fra et lille mindretal i fremmedlovudvalget. Jeg har gennem retsudvalget bedt om at få at vide, hvad dette mindretals baggrund for at skrive sådan, som de gør, har været. Det svar, vi fik, er stemplet fortroligt, fordi der er nævnt et navn i det, så vidt jeg husker, men jeg kan tillade mig at sige så meget, at jeg synes, det var en overordentlig tynd begrundelse, og jeg synes, det er fantastisk, at det pågældende mindretal vil skrive sådan noget i en officiel betænkning på så spinkelt et grundlag.

Kulturministeren redegjorde for problemet omkring indvandrernes kulturfestival. Jeg takker for redegørelsen, men skal kun bemærke, at i den sammenhæng, hvori jeg

[Wilhelm]

nævnte det problem, var det for at rose redegørelsen for, at den siger, at midlerne skal fordeles med deltagelse af indvandrernes egne organisationer. Den linje er vi enige i. Om der har været indvandrerorganisationer som deltagere i kulturfestivalen, det er jeg ubekendt med, men det er i hvert fald en kendsgerning, at den største, den mest dækkende indvandrerorganisation, nemlig Indvandrerne Fællesråd, ikke har været med. Kulturministeren kender først problemet fra i år, men det problem har været tilbagevendende i hvert fald gennem nogle år. Vi havde præcis det samme problem sidste år, hvor de var kede af den måde, det foregik på. Det virkede jo, som om det var i deres regie, når man kalder det indvandrerne kulturfestival, hvad det ikke var. Men jeg nævnte altså dette eksempel for tværtom at rose redegørelsen for, at den siger, at nu skal de penge fordeles med deltagelse af indvandrerne egne organisationer.

Justitsministeren var inde på problemet med forsørgelseskontrakter og sagde, at regeringen stadig væk arbejder med det og vil komme med et forslag, men der er ingen grund til mistanke om, at man vil diskriminere. Ja, det kommer sandelig da an på, hvad man lægger i det ord. For det siger hr. Dyremose jo også, og jeg finder, det er klar diskrimination. Det er da rigtigt, at man teknisk kan udforme forslaget således, som de konservative gør, at det står os alle sammen frit for at sende penge med fradrag til vores forældre i Tyrkiet, men der er nu ikke ret mange af os andre, der har forældre i Tyrkiet at sende disse fradragsberettigede penge til. Derfor er det klart vendt mod en bestemt gruppe, som i forvejen benytter fradrag mindre, end tilsvarende arbejderfamilier i gennemsnit gør.

Regeringens gamle forslag om det var klart diskriminatorisk på den led, at den pågældende paragraf i ligningsloven, § 14, stk. 2, jo bruges til forskellige ting, bl. a. til bidragene til de skattefrie fonde. De skulle lige præcis ikke rammes af den begrænsning, som regeringen foreslog med sin 6.000 kr.s grænse. Det viser klart, at man havde et mere begrænset sigte, som tydeligt vendte sig lige præcis mod indvandrerne anvendelse af den samme paragraf.

Nu siger hr. Dyremose noget om, at de konservative blev slået i hartkorn med frem-

skridtspartiet. Jeg gjorde det ikke på anden måde, end at jeg sagde, at fra de to partier var igen nævnt spørgsmålet om forsørgelseskontrakter, og jeg citerede hr. Thustrup Hansen, som jeg mener klart deltager i en kampagne imod indvandrerne brug af deres meget begrænsede fradragsmuligheder. Det var et citat, der ikke var særlig rart, synes jeg nok. Hvis hr. Dyremose tager afstand fra den udtalelse fra borgmester Thustrup Hansen, så synes jeg, det er glimrende, men nogen hetz – eller hvad det var, han fik sagt – det har der i hvert fald ikke været tale om fra min side. Den synes jeg kommer ganske andre steder fra.

Ministeren sagde, at tilsynet arbejder tilfredsstillende på det retlige grundlag, vi har i dag, og det kan man måske nok sige. Jeg vil sige, at tilsynet vel ved visse lejligheder har udvist manglende konduite, da man begyndte at udvise folk, fordi skillevæggene stod lidt forkert og sådan noget; det var ikke særlig smart, men det er da muligt, man er blevet klogere. Men det er klart det retlige grundlag, vi har i dag, der er problemet. Derfor er der heller ikke meget løst ved at gøre det til en domstolsafgørelse, når det retlige grundlag i øvrigt forbliver uændret.

Samtidig skal det dog siges, at det retlige grundlag er jo meget manipulerbart i årenes løb. Jeg har et citat her, hvor den pågældende siger:

»Jeg tror, der er en klar sammenhæng mellem arbejdsløshed og udvisningspraksis. Den stramning der er sket, efter vi fik arbejdsløsheden, har også smittet af på udvisningspraksis. Hvis vi virkelig havde haft hårdt brug for arbejdskraft, kunne vi jo nok have brugt folk, der en enkelt gang havde smuglet pakistanerpiller.«

Det er et citat fra begyndelsen af 1979 fra retsudvalgets daværende formand, hr. Ole Espersen. Jeg tror, det er rigtigt, at man har praktiseret den lov forskelligt, alt efter om det var i en situation, hvor man ønskede arbejdskraften, eller i en situation, hvor man gerne ville af med den. Det retlige grundlag må rettes, og det hjælper ikke noget, at man gør det til en domstolsafgørelse, før det retlige grundlag er rettet.

Fra samme interview med hr. Ole Espersen i Kriminalpolitik nr. 1/2, 1979, kan jeg citere videre. Han er inde på, om retssikkerhedsproblemet mest ligger i udvisningskrite-

[Wilhelm]

riernes vaghed eller i den manglende domstolskontrol, og siger:

»De to ting hænger nøje sammen. Man kan ikke tænke sig en judiciel kontrol, hvis man har de nuværende vage udvigningskriterier. En domstolskontrol forudsætter en betydelig større skarphed i kriterierne. Ellers er der ikke noget at kontrollere. Det vil derfor være et skridt på vejen, hvis man gør kriterierne skarpere uden at indføre domstolskontrol...«

Ja men det er lige præcis den modsatte vej, ministere nu omsider giver tilsagn om at gå. Nu vil man indføre domstolskontrol, men uden at gøre kriterierne skarpere. Jeg er ganske enig med hr. Ole Espersen. Jeg mener ikke, han er et sandhedsvidne i alle henseender, men i denne sag er jeg ganske enig med hr. Ole Espersen. Og man kan i hvert fald ikke beskyldte ham for, at han plejer at være for kritisk over for domstolspraksis eller politipraksis. Jeg er ganske enig med ham i denne vurdering. Det er altså det modsatte, ministeren nu giver tilsagn om at gøre.

Jeg synes, vi er langt ude, når ministeren kan sige, at hvis man vil hive en enkelt sag ud som domstolskontrollen, så vil det yderligere forsinke udvalgsarbejdet. Der er gået 4 år. Ministeren sagde, at der reelt kun er gået knap 3, men hvorfor er der det? Fordi det første halve år gik med, at tilsynet overhovedet blev i stand til at fremlægge de gældende retningslinjer, den gældende administrative praksis for udvalget. Der er faktisk, siden vi fik løftet om det hurtigtarbejdende udvalg, gået næsten 4 år. Hvis ministeren er stemt for en domstolskontrol – jeg siger ikke, vi vil stemme for den, for jeg synes, kriterierne er de afgørende – hvad forhindrer ham så i at komme med det forslag? Hvorfor skal det forsinke et udvalg? Hvorfor skal et udvalg sidde og fedte med et eller andet forslag til en domstolskontrol? Det kan justitsministeriet da gøre. Der er ikke mere at undersøge, hvis socialdemokratiet har bestemt sig for, at nu vil man komme med det forslag. Når det skal bruges som undskyldning for en yderligere forsinkelse, så viser det, at vi heller ikke får den til næste år. Vi får den heller ikke til næste år igen. Det vil gå, som det hidtil er gået.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Jeg vil gerne bekræfte, at borgmester Thustrup Hansen er konservativ, men jeg vil ikke tage stilling til, hvad hr. Thustrup Hansen har sagt, baseret på hr. Wilhelms referat af det, for hr. Wilhelms referat skifter meget hurtigt. Nu siger hr. Wilhelm, at jeg havde talt om forsørgelseskontrakter, og at det var det, han havde angrebet mig for i første runde. Nej, i første runde blev jeg angrebet for at have talt om misbrug. Jeg havde ikke nævnt ordet misbrug overhovedet, men jeg havde refereret, hvad statsministeren og hr. Ole Espersen havde sagt. Ligesom hr. Wilhelm har skiftet referat her, så kunne han også meget vel have skiftet referat af, hvad hr. Thustrup Hansen har sagt.

Videre siger hr. Wilhelm, at det er klart vendt mod indvandrerne, for danskerne har ikke familie i Tyrkiet. Ja men hr. Wilhelm, er det ikke gået op for VS, at der er mange danskere, der er flyttet sydpå, til Spanien, til Mallorca, til mange andre steder, og at disse danskere, som jeg har sagt to gange i dag, ville blive ramt på akkurat samme måde som de indvandrere, der har familie i Tyrkiet? Derfor er der overhovedet ikke tale om diskrimination. Der er tale om ligestilling af danske borgere med indvandrere.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg må sige ligesom den sidste ordfører, at hr. Wilhelm skifter noget hurtigt, men jeg er dog trods alt glad for, at hr. Wilhelm nu er nået til side 11 i betænkningen om udlændinges forhold. Hr. Wilhelm klandrede mig og virkede anklagende, da han spurgte, hvor jeg kunne have fået mine oplysninger fra. Nu har jeg altså anført det i to tilfælde. Der er dog en ting til, som hr. Wilhelm bør bide mærke i. Nu må ministeren rette mig, hvis det ikke er helt korrekt. Jeg mener, ministeren sagde: »I en del tilfælde har der været problemer vedrørende forsørgelseskontrakter.« Det får mig egentlig til at tænke på: har der ikke været et misbrug, når ministeren her fra talerstolen kan sige: »i en del tilfælde«? Så er det da helt logisk, at man spørger: i hvor mange tilfælde, hr. Wilhelm, har der været noget?

Hele denne debat og hele denne redegørelse smager af stemmefiskeri, både fra social-

[Knud Lind]

demokratiets side og fra VS' side i forbindelse med de efterfølgende lovforslag. Der er nu 100.000, der er klar til de kommunale valg, og som skal hentes hjem. Det er det reelle i det.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg vil lade hr. Knud Lind have sine motivforskydninger for sig selv.

Til hr. Dyremose vil jeg godt sige: jeg refererede ikke hr. Thustrup Hansen. Jeg citerede ham, og jeg gjorde opmærksom på, at det var et citat. Jeg skal gerne gentage det. Det er ikke så særlig langt:

»Det er ikke ualmindeligt, at fremmedarbejdere sender 30.000–40.000 kr. ud af landet« – Amagerposten, tirsdag den 30. september 1980 – samtidig med at borgmesterens egne oplysninger om antallet af forsørgelseskontrakter i Københavns kommune og om det totale beløb viser, at gennemsnittet er cirka 5.000 kr. Så kan det ikke være spor almindeligt, og det kan ikke engang være »ikke ualmindeligt«, at de er oppe på 30.000–40.000 kr. Borgmesteren undlader samtidig at gøre opmærksom på, at selv om de var det, så benytter indvandrerfamilierne fradrag i ringere omfang end tilsvarende danske familier, der igen benytter dem i ringere omfang end gennemsnitlige danske familier.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Jeg ved ikke, hvor borgmester Thustrup Hansens oplysninger stammer fra. Man kan jo, når man er statistiker, regne meget på gennemsnit, men man kan også se på de enkelte talstørrelser. Hvis der i alt er 1.000 misbrug, og der blandt dem er, lad os sige f. eks. 10 på 30.000–40.000 kr., så ville det ikke være ualmindeligt. Jeg kender ikke disse talstørrelser, jeg kender ikke baggrunden for hr. Thustrup Hansens udtalelser, men jeg vil gerne sige, at han kunne meget vel have ret, og det er jo det, der bl. a. blev bekræftet af hr. Ole Espersen den 20. november 1979, Folketings Tidende 1979–80, 2. samling, spalte 712, hvor hr. Ole Espersen sagde:

»Der har været rejst kritik mod udnyttelsen af dette fradrag, som der har mod en

lang række andre fradrag, og en del af kritikken har utvivlsomt også her været berettiget.«

Det er det, hr. Thustrup Hansen åbenbart har sagt; det er det, jeg har sagt også nu; det er det, hr. Ole Espersen har sagt, og det er det, statsministeren har sagt. Og indenrigsministeren har i dag bekræftet, at der var problemer på dette område, som man skulle overveje. De overvejelser ser vi frem til, for vi mener, at der er behov for lovgivning på dette område.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Nu er det jo altid spørgsmålet, hvor de forskellige har deres oplysninger fra. Jeg vil bare fortælle hr. Wilhelm, hvor jeg har mine oplysninger fra. Jeg har for ganske kort tid siden været i kontakt med Københavns kommunes skattevæsen for at spørge om disse tal og har fået at vide, at der i Københavns kommune tegnes kontrakter for ca. 125 mill. kr. af ca. 8.200 fremmedarbejdere. Det vil sige – hvis man regner det ud med nogenlunde runde tal – at det er omkring 16.000 kr. pro persona. For at tage en anden kommune med oplyste de mig også om, at i Helsingør var tallet oppe på ca. 18.000 kr. pro persona. Det er helt nøjagtigt de oplysninger, jeg har fået direkte fra Københavns kommunes skattevæsen.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Om ikke før, så brugte hr. Dyremose nu udtrykket misbrug, idet han talte om: »Hvis der er 1.000 misbrug . . .« Det er jo fuldt lovligt efter § 14, stk. 2, at lave de forsørgelseskontrakter. Det er ikke i sig selv noget ulovligt. Jeg ved ikke, om hr. Dyremose vil kalde det misbrug, hvis de er så store, som han nævner, men gennemsnittet er altså væsentligt mindre. Mener hr. Dyremose også, at det er misbrug af § 14, stk. 2, hvis nogen går hen og overfører 30.000–40.000 kr. om året til private skattefrie fonde? Det er jo den anden store anvendelse af § 14, stk. 2. Den synes jeg ikke vi plejer at få med i kritikken af anvendelsen af den paragraf.

Til fru Agnete Laustsen vil jeg gerne sige, at det lyder højst besynderligt, for det er jo

[Wilhelm]

samme sted, I har jeres oplysninger fra; borgmester Thustrup Hansen har dem formodentlig også fra Københavns skattevæsen. Han siger, at der er 24.000 forsørgelseskontrakter med et samlet beløb på 125 mill. kr. Det giver ca. 5.000 kr. i snit. Han har det også fra Københavns skattevæsen. I øvrigt tror jeg, han tager grumme fejl, for der kan ikke være 24.000 forsørgelseskontrakter i Københavns kommune alene. Det er der ikke indvandrerfamilier nok til. Han har formodentlig taget de meget mere spekulative § 14, stk. 2-fradrag med. I øvrigt strider hans tal mod de tal, vi har indhentet fra skattedepartementet til skatte- og afgiftsudvalget. Her siger man, at det samlede fradrag er på ca. 70 mill. kr. for hele landet. Så kan der ret vanskeligt være 125 mill. kr. i København. Men selv om han havde ret med hensyn til de 24.000 kontrakter til et samlet beløb på 125 mill. kr. – ikke i tabt provenu, men i samlet fradrag – så er vi altså nede omkring de 5.000 kr. pro persona om året. Det siger han her i Amagerposten den 30. september.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Hr. Dyremose en kort bemærkning, og så slutter vi denne diskussion.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

I det omfang kontrakterne er tegnet lovligt, er der selvfølgelig ikke tale om misbrug. Da er det gældende lovgivning. Vi mener ikke, det er en rimelig lovgivning, og den vil vi gerne have ændret. Men det er ikke misbrug, da det er lovligt. Der er andre, der kunne lære af den sprogbrug i anden sammenhæng.

Når jeg alligevel godt vil anerkende, at der finder et vist misbrug sted, så er det, fordi jeg har tillid til, at når statsministeren udtrykker sig, som han gjorde sidste november, og når hr. Ole Espersen, som må formodes at konferere med statsministeren omkring dette, udtrykker sig, som han gjorde, så må det formodes, at de har informationer fra deres administration, der viser, at der sker misbrug. Som jeg har nævnt før, kan vi ikke som folketingsmedlemmer f. eks. gå i landsskatteretten og få disse informationer, for det eventuelle materiale, der måtte ligge dér, har vi ikke adgang til.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Så får hr. Hagen Hagensen også en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Jeg tror, det vil være rimeligt at gemme hele drøftelsen om forsørgelseskontrakter, indtil det af mit parti fremsatte forslag kommer til drøftelse, forhåbentlig inden overvældende længe. Jeg kan ikke og skal heller ikke her i dag komme med tal, men på baggrund af den praktiske erfaring, jeg har med skattevirke, kan jeg sige, at der finder brug sted i et sådant omfang, at der er grund til at ændre på disse regler. Min tavshedspligt gør, at jeg ikke kan tale om enkelte sager, men der er undertiden tale om ganske betydelige beløb, som man søger at få unddraget beskatning på den måde, fordi der nemlig finder en sådan brug sted, at det ikke er rimeligt. Jeg tror nok, man kan føje til, at det, der gives til fonde o. lign., som hr. Wilhelm talte om, i hvert fald slet ikke har den størrelsesorden som de tal, han nævnte.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Det er nogle bemærkninger fra hr. Brixtofte, der kalder mig op i denne omgang. Jeg ser imidlertid, at hr. Brixtofte har forladt salen, og jeg skal ikke på nogen måde bebrejde ham, at han har foretrukket at gå under den sidste halve times debat. Jeg vil dog alligevel fremsætte mine bemærkninger, fordi jeg gerne vil imødegå nogle af hr. Brixtoftes udtalelser. Han sagde i forbindelse med en anerkendelse af, at der nu kommer nye undervisningsmaterialer, at de mennesker, der ude i kommunerne har med undervisning af indvandrere at gøre, ofte føler en mangel på støtte fra undervisningsministeriets side.

Denne bemærkning synes jeg ikke kan stå uimodsagt. Det er klart, at der på et vanskeligt og nyt område som undervisning af fremmedsprogede elever er et ganske særligt behov for kontakt mellem ministeriet og de mennesker, som har med dette arbejde at gøre ude i kommunerne. Netop derfor aflægger medarbejdere fra folkeskoledirektoratet hyppigt besøg i skoler med undervisning af fremmedsprogede elever, ligesom ministeriet med regelmæssige mellemrum afholder konferencer for de kommuner, der har flest

[Undervisningsministeren]

fremmedsprogede elever. De erfaringer, som opnås fra dette praktiske arbejde i skolerne gennem denne kontakt, indgår naturligvis i vore overvejelser om, hvordan den yderligere udbygning skal ske. Jeg synes blot ikke, det skulle stå uimodsagt, at der ikke var nogen kontakt mellem kommunerne og ministeriet.

Fru Ebba Strange henviste til undervisningsresultater fra andre lande, der bruger andre modeller end den, vi bruger her i landet. Dertil vil jeg blot sige: ja, selvfølgelig lytter vi til de erfaringer, der kommer fra andre lande. Vi er meget optaget af de undervisnings erfaringer, de får med andre modeller, herunder altså også nationalklasser og sammenholdte klasser. Som jeg vist har sagt det før, har vi ikke nogen patentløsning på de uddannelsesmæssige problemer, vi står over for; vi er meget villige til ikke alene at lytte, men også at sætte forsøg i gang på dette område, hvis det ønskes. Det, jeg blot har givet udtryk for, er, at jeg ikke mener, at vi, på et tidspunkt hvor vi har kørt en model igennem, pludselig skal vælte op og ned på den, inden vi har tilstrækkelige erfaringer til at kunne vurdere, om denne model har været rigtig. Men det forhindrer ikke, at der kan sættes forsøg i gang med andre modeller sideløbende med det arbejde, vi kører i dag.

Hr. Bernhard Baunsgaard var igen inde på spørgsmålet om kurdisk. Dertil vil jeg blot sige, at det, hr. Bernhard Baunsgaard spurgte mig om, var, om jeg mente, det er umuligt at undervise i kurdisk. Dertil svarede jeg, at der ikke hidtil var etableret undervisning i kurdisk af de grunde, jeg nævnte, nemlig at der ikke findes nogen skriftsprogsnorm, og at både lingvister og pædagoger mener, det på den baggrund er noget nær ugørligt at undervise i sproget. Men dertil kan jeg føje, at forældre indtil for et par måneder siden ikke har ønsket undervisning i kurdisk. Nu har nogle familier udtrykt ønske om undervisning i dette sprog, og dette medfører naturligvis, at spørgsmålet om, hvorvidt det er praktikabelt, bliver taget op til en ny analyse, fordi vi gerne vil overveje, om det kan lade sig gøre. Men som nævnt i mit første indlæg er der nogle problemer, som gør det meget vanskeligt at gennemføre en sådan undervisning.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Til undervisningsministeren, for at det ikke skal blive glemt: det er altså ikke diplomatiske grunde som antydnet af fru Jytte Andersen; det er det, der interesserer mig.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg skal bestræbe mig på ikke at forlænge diskussionen, men jeg er nødt til at sige til hr. Knud Lind, at jeg meget nødig vil tages til indtægt for, at jeg skulle have sagt, at når regeringen arbejder med problemerne i forbindelse med forsørgelseskontrakterne, er det, fordi regeringen mener, der er tale om misbrug. Jeg sagde i mit indlæg, at der er en del problemer i forbindelse med forsørgelseskontrakterne, og det skal man ikke dreje om dertil, at indenrigsministeren har sagt, der er tale om misbrug og det er det, der er begrundelsen. Der er problemer forbundet med det, og dem må vi se på, den dag de ting kommer til behandling. Jeg vil bare ikke tages til indtægt for noget, jeg slet ikke har sagt.

Jeg vil også gerne sige til hr. Knud Lind, at der ikke er nogle hundrede tusinde stemmer at hente, hvis det er det, partierne er interesserede i. Hvor mange stemmeberettigede ville der i givet fald være? Landet over et sted mellem 30.000 og 40.000; det er vist det hele. Derfor synes jeg ikke, der er nogen som helst grund til at forsøge at overbevise befolkningen om, at det er det, der får folketingets medlemmer til at interessere sig aktivt og positivt for indvandrernes forhold her i landet.

Så vil jeg gerne sige til hr. Dyremose, at også jeg blev lidt forbavset over, at statsministerens bekymring, som han gav udtryk for med hensyn til problemerne i forbindelse med forsørgelseskontrakterne, blev brugt indirekte som en argumentation for, at man ikke kunne gå ind for valgret efter 3 års ophold. I samme tale sagde statsministeren udtrykkeligt, at der ville blive stillet forslag om valgret til fastboende udlændinge efter 3 års ophold, så statsministeren er i hvert fald ikke kommet til det samme resultat som hr. Dyremose, og derfor var det måske rigtigst, at statsministerens udtryk ikke var blevet taget til indtægt næsten for det modsatte af det, han sagde ved den lejlighed. Hr. Dyremose skal ikke opfatte det som en voldsom bebrej-

[Indenrigsministeren]

delse, men det kan jo godt se lidt mærkeligt ud, at statsministeren siger: jeg mener, at udlændinge bør have stemmeret efter 3 års ophold i Danmark, og så siger hr. Dyremose: netop af statsministerens grunde mener vi det modsatte. Vel, det er ikke det store problem.

Jeg skal ikke indlade mig på at give de datamaskineoplysninger, som hr. Knud Lind mente jeg måtte være i stand til at give på stedet, men jeg har én, som jeg tror vil interessere folketinget. Hr. Knud Lind har et par gange spurgt, hvor mange vi nu havde sendt ud af landet på grund af bestemmelserne i bistandslovens § 4. Jeg har fået en oplysning, der viser, at der i de sidste 4½ år er hjemsendt 91 udlændinge under henvisning til disse bestemmelser. Af de 91 er de 63 nordiske statsborgere, de 13 er EF-borgere, og de 15 er altså borgere fra tredjelande, hvoraf 5 tyrkiske statsborgere og 1 pakistaner. Det er de officielle tal, jeg er i besiddelse af, og jeg synes, de dokumenterer, at det er på et meget tyndt grundlag, hr. Knud Lind kommer med sine antydninger af, at udlændinge, der bor i Danmark, skal man være meget, meget opmærksom på. Jeg synes, det karakteriserer hr. Knud Linds indlæg, og jeg er lidt ked af at skulle slutte på den måde, for jeg synes, diskussionen altovervejende har været positiv, men det er egentlig meget rart at kunne sige, at der på et af de områder, hvor der foreligger et talmateriale, aldeles ingen basis er for det. Skulle man endelig misbruge tallene, kunne man jo sige, at de nordiske statsborgere er meget værre end dem fra Pakistan, men det ville være et groft misbrug, som jeg ikke skal indlade mig på. Det er somme tider komisk at høre på den argumentation, der bliver ført frem.

For mit vedkommende har jeg ikke flere bemærkninger at gøre. Jeg synes, det har været en god debat i 90 pct. af tiden, og at de 90 pct. af de bemærkninger, der er faldet, har været af den positive og fremadrettede art, som redegørelsen lagde op til.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg beder da ministeren undskylde, hvis jeg har misforstået ministerens udtalelse om, at der i en del tilfælde har været problemer,

derhen, at der skulle have været misbrug; det forstår jeg nu der ikke har været.

Så taler ministeren om, at han skulle være en datamaskine, og for ligesom at feje debatten om det, jeg kommer med, hen i et hjørne som noget usagligt svarer ministeren på ét ud af ti stillede spørgsmål og mener, at man på den måde fejler de andre ni væk. Jeg håber sandelig, ministeren kommer med de svar, for ellers vil spørgsmålene blive stillet enkeltvis enten i salen eller i udvalget, for svare på dem kommer ministeren altså til. Ministeren taler om tyndt grundlag. Ja vel, jeg har stillet disse ti konkrete spørgsmål, og jeg håber sandelig, at jeg får svar på dem. Jeg vil samtidig sige til ministeren, at jeg ikke håber, ministeren fremover fordrejer tingene, som vi har set tidligere. I fremskridtspartiet er vi jo imod bureaukrati og papirvælde, og hvis ministeren jævnlig skal sende mig skrivelser med undskyldning for tidligere udtalelser fra talerstolen, er det muligt, der til slut skal sættes en sekretær på.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Der var et problem i forbindelse med spørgsmålet om undervisning i sprog for indvandrere, som ikke blev belyst. Nu skal jeg gerne sige til undervisningsministeren, at hvis hun foretrækker at svare f. eks. i undervisningsudvalget, skal jeg erklære mig tilfreds med det. Det klare spørgsmål, jeg ikke fik svar på, var: kunne undervisningsministeren forestille sig, at man nægter undervisning i et bestemt sprog for en indvandrerfamilie, blot fordi det undertrykkes i det land, som indvandrereren kommer fra? Det eksempel, jeg brugte, var kurdisk. Anledningen var fru Jytte Andersens bemærkninger til dagbladet Information. Det er meget væsentligt for mig at vide, om vi kunne tænke os i den offentlige danske skole at deltage i en sådan undertrykkelse. Jeg mener ikke, det bør ske. Det bør gøres klart, at vi ikke vil deltage i det. Jeg gentager, at hvis ministeren foretrækker at svare i undervisningsudvalget, vil jeg gerne vente på det.

Steen Folke (VS):

Jeg ville egentlig gerne have haft ordet, før undervisningsministeren kom i anden omgang, men det nåede jeg altså ikke, for det,

[Steen Folke]

jeg vil sige noget om, retter sig især imod det, ministeren sagde i første omgang til mig. Dér blev det stillet op på en måde, som jeg ikke kan acceptere. Det blev stillet op, som om man på den ene side havde det danske system for undervisning af indvandrerbørn i folkeskolen, som altså sigter på, at de skal lære dansk så hurtigt som muligt og så sluses ind i klasser sammen med de danske børn, på den anden side det system, som man især har kørt i Sverige, med de nationale klasser, der kører i mange år, f. eks. med finske børn.

Jeg mener ikke, at problemet kan stilles op på den måde: enten må man gøre det ene, eller også må man gøre det andet. Jeg mener, der er andre muligheder, og vi har peget på andre muligheder både i debatten sidste år og i vores eget forslag, som kommer til debat om lidt. Vi har bl. a. peget på det, som ministeren nævnte en passant i anden omgang som en mulighed, nemlig sammenholdte klasser, altså klasser, hvor man har både indvandrerbørn og danske børn, og hvor man kører med en dansk lærer og en lærer, der kan indvandrernes sprog. Det er meget muligt, at det er dér, vi skal hen, altså at det er sådanne løsninger, vi skal finde frem til; det har vi selv været med til at pege på. Jeg synes også, der er nogle problemer i at køre med nationale klasser separat i årevis; det har jeg også betænkeligheder over for. Derfor mener jeg altså, man ikke kan stille det op på den måde, ministeren gjorde i sin argumentation over for mig. Det, som vi ved nok om efter min vurdering, og som de sagkyndige – de, der har forsket i dette her – mener at vide, er, at det danske system ikke duer. Det duer ikke og kører i den grad på danske præmisser og med dansk som undervisningssprog. Det ved vi, det behøver vi ikke alle mulige udredninger og undersøgelser for at finde ud af. Dermed er ikke sagt, at så er det eneste alternativ at køre over på det svenske system med nationale klasser; der er altså andre muligheder. Jeg mener i hvert fald ikke, der er noget forgjort ved så hurtigt som muligt at lave systemet om, sådan at det i højere grad er baseret på brug af indvandrernes eget sprog og i højere grad foregår under hensyntagen til deres kulturelle baggrund og alt, hvad dermed følger. Det kunne man godt gøre, uden at man risikerede at gøre noget forkert.

Men lad mig så gentage et spørgsmål, jeg ikke fik svar på. Hvornår mener ministeren at disse udredninger osv. er afsluttede, sådan at ministeren er rede til at tage et initiativ i sagen? Det spurgte jeg om, og det ville jeg egentlig gerne have et svar på.

Ministeren understregede også, at det var et alvorligt problem, dette med, hvad modersmål egentlig var. Ja, det ved jeg i og for sig ikke, for modersmål er vel modersmål. Så kan man diskutere – og det var det, ministeren gav sig ind på – om det nu også er modersmål, der skal undervises i, eller det er et lands nationale, officielle sprog. Dér vil jeg sige: primært må det vel netop være modersmålet, man skal have fat i, for det er det, der er barnets baggrund sprogligt og kulturelt, og der er ofte en sammenhæng. Men hvis en bestemt indvandrergruppe hellere vil have undervisningen på det officielle, nationale sprog i det land, de stammer fra, kan man vel forhandle sig frem til det. Jeg mener, man må give indvandrerne selv en vidtgående indflydelse på, om det bliver det ene eller det andet. Men jeg vil skyde på, at de fleste ønsker undervisningen på deres modersmål, og eksemplet med kurderne er jo i hvert fald et ret klart, om end måske lidt ekstremt eksempel på den problemstilling. Jeg mener altså ikke, det er uløselige problemer; det er problemer, der kan løses i samarbejde med indvandrerne.

I den forbindelse vil jeg også gerne lige bede om et svar på mit spørgsmål til ministeren, nemlig om hun med hensyn til tilrettelæggelse af undervisningen for voksne var rede til at udarbejde de retningslinjer, man påtænker, i et samarbejde med indvandrernes egne organisationer. Det mener jeg er helt afgørende for, om der kommer noget godt ud af det, og derfor ville jeg egentlig være glad for at få et svar.

Undervisningsministeren (Dorte Benedsen):

Man kan stadig opleve fornyelser i dette ting. I dag har jeg oplevet, at hr. Bernhard Baunsgaard to gange går op og stiller det samme spørgsmål uden at give mig lejlighed til at komme op og svare ind imellem. Men nu er spørgsmålet sivet ind, og jeg skal prøve at besvare det.

Hr. Bernhard Baunsgaard spurgte mig, om der var diplomatiske årsager til, at der ingen

[Undervisningsministeren]

undervisning var i kurdisk. Jeg kan sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at baggrunden for den stilling, jeg har taget, og som jeg har givet udtryk for her i dag i spørgsmålet om undervisning eller ikke undervisning i kurdisk, har jeg fået ved at støtte mig til de eksperter, som jeg er nødt til at støtte mig på. Ingen kan vel forvente, at jeg skal være særlig vidende om kurdisk eller om mulighederne for at undervise i kurdisk; jeg må forlade mig på folk, der er kyndige på det område. Jeg har altså fået at vide såvel af pædagoger som af lingvister, at både problemet med hensyn til manglende skriftnorm og den manglende kurdiske læreruddannelse gør det om ikke totalt ugørligt, så i hvert fald næsten ugørligt at undervise i dette sprog. Det er baggrunden for min holdning til spørgsmålet om undervisning i kurdisk og ingen anden.

Til hr. Steen Folke vil jeg gerne sige, at det for så vidt ikke var ment polemisk fra min side, når jeg nævnedes nationalklasserne. Det er nok faldet mig i munden, fordi det er et spørgsmål, der har været meget stærkt diskuteret. Jeg er helt klar over, at der er andre modeller, f. eks. den, som der her også bliver peget på: de sammenholdte klasser. Jeg mener at vide, at erfaringerne fra udlandet, hvor man har prøvet det, ikke er udelt gode; desværre nok på det punkt, at forældre ikke altid har været så begejstrede for den model. Det er lidt beskæmmende, men det har, i hvert fald efter de oplysninger jeg har, været en medvirkende årsag til, at forsøgene ikke har været udelt gode.

Men det, der skal stå tilbage af dette, er, at jeg mener, det er vigtigt, at vi er åbne over for forsøg, hvor kommunerne ønsker det, og hvor indvanderne er interesseret i det; det sidste er ikke mindst en meget væsentlig faktor. Jeg tror også, jeg nævnte, at der ligger ansøgning i forsøgsrådet til behandling for øjeblikket, og jeg vil i og for sig se med velvilje på det, hvis der ville komme flere ansøgninger om forsøg på dette område.

Hr. Steen Folke nævnte spørgsmålet om i højere grad at benytte eget sprog, og han var også inde på, om det primært skulle være modersmålet. Der kommer vi over i de, skal vi så sige mere praktiske problemer, som hr. Steen Folke også selv omtalte på et tidspunkt. Når det gælder en sproggruppe som den jugoslaviske, er der, hvis jeg ikke husker fejl, et sted mellem 800 og 850 jugoslaviske

børn spredt ud over et halvt hundrede kommuner; disse børn repræsenterer 8 forskellige sproggrupper. Derfor vil det simpelt hen være et problem, om man overhovedet er i stand til at skaffe kvalificerede og uddannede folk til at undervise spredt over 50 kommuner på 8 sprog en gruppe, der repræsenterer 850 børn. Det er problemer, man ikke bare kan knipse væk, men som ikke er helt lette at løse.

Hr. Steen Folke spurgte, hvornår evalueringen af dette materiale ligger færdig. Jeg kan sige, at der arbejdes meget intenst med det, og at det formentlig vil foreligge engang hen på foråret; jeg tør ikke sige det helt eksakte tidspunkt. Mig bekendt er man forholdsvis tæt ved at have et første udkast færdig, men det kan jo give anledning til, at man vil gennemarbejde nogle ting. Det er altså ikke noget, der ligger ude i en blå fremtid; det ligger inden for rækkevidde.

Så blev jeg til sidst spurgt, om jeg var indforstået med, at voksenundervisningen skulle gennemføres i et samarbejde med indvandrerorganisationerne. Dertil kan jeg svare, at der på dette område allerede har været inddraget indvandrerorganisationer, og at det også vil ske fremover.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg har tre gange i dag forsøgt at få opklaret, hvorvidt den danske regering kunne tænkes at ville undlade at undervise indvandrerbørn i det sprog, deres forældre ønsker de skal undervises i, af diplomatiske grunde, af hensyn til den stat, hvorfra de kommer.

Undervisningsministeren har ikke ret i, at jeg ikke har givet hende mulighed for at svare, hun har haft 3 gange til at svare på det. Allerede i mit første indlæg var jeg inde på, hvilke grunde der var. I det andet citerede jeg fra Informations artikel, og i det tredje trak jeg det meget klart op. Svaret er jo egentlig bare enten et ja eller et nej.

Kunne den danske regering tænkes at undlade at undervise i et sprog, som indvandrerforældre ønsker deres børn skal undervises i, alene af hensynet til den fremmede stat, der ønsker at undertrykke disse forældres sprog? Det kan man da svare ja eller nej på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om indvandrernes retsstilling.

[Af Wilhjelm (VS) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 3. Fremsat 10/10 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

I den redegørelse om indvandrerpolitikken, som netop har været behandlet, er nævnt det udvalg, som blev nedsat i december 1977 om fremmedlovgivningen.

Det fremgår af redegørelsen, at overvejelserne specielt skal sigte på at give udlændinge en forbedret retsbeskyttelse, og at udvalgets arbejde allerede har resulteret i et nyt sæt administrative forskrifter, som justitsministeriet har sendt ud i maj i år.

I disse forskrifter er der inden for rammerne af den gældende lovgivning sket en præcisering af betingelserne for en række af de afgørelser, som træffes på udlændingeområdet. Udvalget har siden fortsat sit arbejde med en egentlig revision af den samlede udlændingelovgivning, og jeg kan henvise til, hvad der blev anført i regeringsredegørelsen om indvandrerpolitikken.

Som nævnt i redegørelsen er det regeringens grundopfattelse, at de nødvendige afgørende ændringer i udlændingelovgivningen, herunder også eventuelle forbedringer af den administrative struktur på området, nok må afvente de resultater, som kommer ud af fremmedlovudvalgets arbejde. Derfor finder jeg ikke, at der i dag er grund til at komme med en særlig indgående kommentar til de forslag, der er skitseret i det foreliggende forslag til folketingsbeslutning.

Jeg vil begrænse mig til at bemærke, at en indførelse af forslagene efter deres ordlyd vil betyde, at udlændinge med en vis tilknytning til landet får en ubetinget ret til at forblive i Danmark. Denne ubetingede opholdsret skal indtræde allerede efter 2 år her i landet – i visse tilfælde endnu tidligere – og retten skal,

må jeg forstå, gælde uanset f. eks. den groveste kriminalitet. Efter min vurdering vil sådanne regler føre til resultater, som vil være i høj grad stødende for den almindelige retsopfattelse, og jeg kan derfor ikke støtte forslaget på det punkt.

Specielt hvad angår forslaget om valgret til indvandrene, vil det være bekendt, at der om kort tid bliver fremsat et lovforslag, hvorefter valgret til kommunale råd opnås på grundlag af 3 års uafbrudt ophold i Danmark. Med hensyn til folketingsvalg ligger det sådan, at en tilsvarende reform ikke vil være mulig efter den nuværende grundlov, som kræver dansk indfødsret som betingelse for valgret og valgbarhed til folketeting.

Jeg skal til afslutning sammenfattende sige, at regeringen ikke kan medvirke til gennemførelse af det fremsatte beslutningsforslag i den foreliggende form og på det foreliggende tidspunkt.

Jytte Andersen (S):

Beslutningsforslaget fra VS er en opfordring til regeringen om ændringer på retsområdet på fire forskellige områder. Første område er et krav om ændringer i udlændingeloven vedrørende nægtelse af opholds- og arbejdstilladelse. Punkt 2 er forslag om ændringer i regler om udvisningssager i forbindelse med lovovertredelse. Punkt 3 er spørgsmålet om administrationen af udlændingeloven og en omlægning af denne, og det sidste punkt drejer sig om spørgsmålet om valgret til både kommunalbestyrelse, amtsråd og folketing. Selv om vi har været igennem en lang debat i dag om regeringens indvandrerpolitik, vil jeg gerne kort kommentere disse forslag.

Hvad angår punkt 1, som drejer sig om udlændingeloven, har det tidligere været nævnt i dag, at der i øjeblikket allerede foregår et omfattende udredningsarbejde.

Hvad angår punkt 2, spørgsmålet om andre ændringer i lovgivningen, har ministeren søgt at fremskynde fremmedlovsudvalgets arbejde med hensyn til domstolskontrol ved udvisninger.

Punkt 3, oprettelse af en eller anden form for civil instans, er et meget stort ønske i den socialdemokratiske gruppe, som jeg har givet udtryk for tidligere, og vi håber, dette meget snart må blive en realitet. Som bekendt frem-